

## Mire minden jóra fordul

### Regény

#### 1.

Ökölbe szorította kezét, úgy nézte az öregembert vagy két méter távolságból, s közben arra gondolt, ütni kéne, odasózni egy jó nagyot, kiverni még azt a két-három maradék fogát is, hogy teljesen fogatlanul tátogjon, kapkodjon levegő után, halála előtt még – mert úgylis megdöglik a vén szaros – ismerje meg a magyarok istenét, fájdalmai árán tanulja meg becsülni azt, aki kivakarja a szarból, puha párnát tesz a feje alá, vizet ad neki, mikor szomjas, eledelt dug a foghíjas pófájába, ha éheznek; hogy ne vakogjon ellenségesen, mint a félig agyonvert kutya, amelyik legszívesebben átharapná gazdája torkát, de nem meri, mert a gazda kezében ott van a korbács, és ha eljár az a korbácsos kéz, annak csak még nagyobb fájdalom lesz a vége, kínos nyüszítés. De ez az élemedett szarházi nem ismeri a korbácsot, nem ismeri a félelmet, nem ismer ez se ördögöt, se istent, csak krákolni tud, meg vakkantani, ha kell neki valami.

Mert végül is ő a gazda.

Az öregember félig ült, félig feküdt a nyersfából ácsolt nyugágyon. A hegy mögé rejtőzködő nap itthagya melegét, a felhőket hiába kergette szét a feltámadó keleti szél, nedvüket nem tudta felszárítani. A meleg pára ragadós volt, mintha vékony csirizréteg fedte volna be mindennek a felületét. A vénemberre mégis pokrócot kellett teríteni, mert ilyenkor, estefelé már fázott, vagy csak úgy tett, mint aki fázik, holott a fák levelei gyöngyöztek az izzadságtól, a korcs kutya is a bokor aljában hűsölt, nyelvét lustán lógatta.

Odalépett az öregemberhez, lerántotta róla a színes takarót.

– Ágyba raklak – mondta magyarul. Valahányszor dühös volt az aggastyánra, vagy el akarta kerülni szóbeli, makogó ellenkezését, mindannyiszor magyarul szólt hozzá. Mert attól kushadt ez a vénséges haramia, nem tudott mit hörögni válaszul, mintha isten érthetetlen átkait szórta volna rá, melyeknek révén könnyen pokolba juthat, attól meg rettegett, talán még a halálnál is jobban, hiszen a halállal már csak-csak kibékülőfélbe került.

Megragadta a vénember kezét, kísérletet tett, hogy felhúzza a nyugágyból, de az öreg megmakacsolta magát, s amennyire erejéből tellett, húzódott vissza.

– A nyavalya törjön beléd, Willy, ha azt hiszed, hogy ezzel mész valamire.

Megkerülte a nyugágyat, hátulról Willy hóna alá nyúlt, és kiemelte a nyugágyból. A pokróc a földre csúszott, mire az öreg dűnnyögött valamit, és tudatosan, akár egy makacskodó gyerek, beakasztotta lábát a fatákolmány végébe. Amikor Sárdi Mátyás vonszolni kezdte, a nyugágy is megcsúszott. Lábfejevel, mint aki gáncsot akar vetni, kiakasztotta a vézna lábat a keretfából. A vénember felhördült. A bokor tövében lustálkodó korcs kutya előbb morgott, majd felugrott, odaszaladt a nyugágy közelébe, és heves ugatásba kezdett.

– Egyszer még téged is megfojtalak, te dög – mondta a kutyának. Rúgott is egyet az állat felé, ám a kutya tisztos távolságból vicsorította fogait.

– Na, gyerünk! – lódított egyet az öregemberen, aki végül is feladta az ellenállást, és támogatással ugyan, de saját lábán csoszogott az ajtóig.

A mobilház, amiben laktak, ugyancsak rég látott jobb napokat. Porréteg lepte szürke fémfalát rozsdafoltok színesítették, ajtaját, mint egy fémzászlót, lengette a szél, kilincse hiányzott, kívülről is, belülről is csak kulcsra lehetett zárni. Ám odabent legalább hűvös volt. A kinti ragacsos levegőhöz viszonyítva persze, mert az ablakba szerelt ódon légkondicionáló zörögve-zúgva működött ugyan, de inkább csak kavarta, nem hűtötte a levegőt.

Lefektette az öreget a díványra, a kopott díszpárnával feltámasztotta fejét, hogy ne a mennyezetet bámulja, hanem az átkozott televízióját.

– Hideg van itt – mondta Willy, és össze is rázkódott, mintha mellbe vágta volna a hegyek közé furakodó északi szél. – A takaróm!

– Hozom már, vagy befektetlek a sütőbe melegedni – morogta Sárdi Mátyás.

Amikor visszatért a takaróval, észre sem vette, hogy a kutya is besettenkedett a lába mellett. Rádobta a vénemberre a pokrócot, aztán bekapcsolta a televíziót, majd az ablakhoz lépett, igazított a légkondicionáló lamelláin, a fotel felé irányítva a légáramlást. Aztán letelepedett a fotelba, és felsóhajtott.

Nézte a televíziót, de figyelmét nem kötötte le a műsor. Félszavakat értett csak a szereplők beszédéből, s bár magában próbálta összeállítani, ki kicsoda és mit miért cselekszik, az elhangzott szavak értelme nélkül képtelen volt erre. Talán, ha az elejétől nézte volna. Mikor kezdődhetett?

Vetett egy pillantást a karórájára. Fél kilenc múlt öt perccel. A műsort vagy filmet nyolc órakor kezdhették. Az elejét az öreg sem látta.

A dívány felé fordult.

Willy mozdulatlanul feküdt, tekintetét mereven a képernyőre szegezte, ám szikár arcának egyetlen rándulása sem jelezte, hogy élvezné, amit lát. Az érdeklődésnek semmi jele nem mutatkozott rajta.

Sárdi Mátyás felállt a fotelból, megkerülte a konyhát a nappalitól elválasztó pultot. A kutya felkapta a fejét, füle az égnek meredt, nagy barna szemével követte Sárdi minden mozdulatát.

– Szokd már meg, hogy én is idetartozom, te bolond állat – mondta a kutyának.

– Ne hidd, hogy bármit is ellopok a gazdától.

Kinyitotta a hűtőszekrény ajtaját. Savanykás, rothadásra valló szag csapta meg az orrát. Kutatni kezdett a hűtőszekrényben, közben fintorgott és morgott maga elé.

– Ez is akkor lehetett kitisztítva utoljára, amikor ez a vén trotyli még vőlegény volt. A fele cuccot ki kéne szórni ebből a kasztniból. Na, majd holnap.

Az alsó fiókban megtalálta, amit keresett. Két megkezdett szendvics volt szabadon, becsomagolatlanul. A kenyeret zöldre festette a penész, a sonka feketére száradt. Két ujjal, undorodva fogta meg az ételmaradékot, s magától messze eltartva a szemeteshez vitte, magasból ejtette bele a zsákba. A zsákot kihúzta a műanyag tartóból, száját bekötötte szorosra rántva a csomót. Egy másodpercig gondolkodott, mitévő legyen, aztán visszahelyezte a zsákot a műanyag tartóba, ráhajtotta a fedelet.

Visszatért a hűtőszekrényhez. Kivett egy doboz Coca Colát, majd nagy lendülettel becsapta a hűtőszekrény ajtaját. Szippantott egyet, a rothadás szagát még mindig érezte, s nem tudta eldönteni, a bűz tényleg bejárta az egész konyhát, vagy csak képzelődik.

Visszaült a fotelba, ivott a kólából. Fanyalogva helyezte a dobozt az asztalra.

– Mondd meg a fiadnak – fordult az öregember felé –, ha mindennel el akar látni bennünket, legközelebb bort is hozzon. Mondd meg neki, hogy újabban rászoktál. Az legalább nem rohad meg a fridzsiderben.

Willy mindössze egy szemvillanásra nézett fel, ösztönösen a hang hallatára. Nem értvén a magyar szavakat, visszafordította tekintetét a televízióra.

Sárdi Mátyásnak nagyon hiányzott a bor, meg valami más is, amit nem tudott meghatározni, aminek hiánya tehetetlen indulattal töltötte el.

Odalépett a televízióhoz, és csatornát váltott.

Az öregember felhorkant. Kezét a magasba emelve jelezte tiltakozását. A szájából áradó, hörgő szavak közül Sárdi Mátyás csak a többször is elhangzó no-t értette meg.

– Híreket nézünk, az még engem is érdekel.

– No!

Willy leeresztette hadonászó kezét, megtámaszkodott a dívány szélében, kísérletet tett, hogy feltornássa magát.

Kaján vigyorral szemlélte az öregember erőlködését. Megvárta, míg Willy ülőhelyzetbe kerül. Nézte az eltorzult arcot, amelyre mély barázdákat vésett a harag, a sötét, apró szemekből szikrázott a gyűlölet.

– Verekedni akarsz? Szétmázollak a falon, te vén szaros.

Visszaváltott az előző csatornára.

– Nézd csak ezt a marhaságot!

Az öregember ülve nézte tovább a műsort, időnként Sárdi Mátyásra sandított, mi lesz a következő mozdulata, kell-e majd tiltakozni, netán védekezni.

De Sárdi Mátyás már nem törődött vele. Bement a belső szobába, hanyatt vetette magát az ágyon, ökölbe szorította a kezét és bámulta a mennyezetet.

2.

Az a hülye kurva!

Csak tudnám, mi baja volt? Majd húsz éven keresztül semmi. Húsz éven keresztül minden jó volt, elégedettek voltunk, mindenünk volt, soha nem szenvedtünk szükségét semmiben. Jobban éltünk sok más családnál, megkapott mindent, amit szeme-szája kívánt.

Akkor meg? Mi a franc ütött belé? Micsoda?

Az a hülye bátyja traktálta tele a fejét. Ha az nem hergeli fel ellenem, akkor ma is minden a legnagyobb rendben, úgy, ahogy azelőtt. Igaz, kevesebb jutott, mint régen. Valamivel kevesebb. De nem is vagyunk húszévesek, nem kell már annyi mindent előteremteni, mint akkor, amikor a semmiről indultunk. Evőeszköz, lábasok, ágynemű, bútorok. Mindenünk volt, még ruhát is csak néha kellett vásárolni. Főleg neki, mert akkor kezdett el flancolni, amikor más aszszony már fekete fejkendőt köt a fejére.

Báli ruha! Rongyrázás a köbön, ahelyett, hogy a portörő rongyot rázta volna. De az már nem smakkolt.

Mert Döncikééknek is bejárónőjük van. Hát neki miért ne legyen?

Döncike!

Egy öntelt, húsfazék körül sündörgő fajankó, akit, akár egy ötéves gyereket, dédelgetni kell, meg babusgatni, mert Döncike aranyos.

Ugye, hogy mindenkit levesz a lábáról? Döncikét nem lehet nem szeretni. Persze irigylik is, mert Döncikének minden sikerül. Döncike nagyon talpraesett.

Döncikének az anyja keservit! Még hogy talpraesett!

Egy beképzelt majom, aki burokból született.

Döncike kezében minden arannyá válik.

Miért nem ment akkor ékszerésznek?

Te csak hallgass rá, csináld, amit mond. Mert Döncike jót akar. Hiszen a húga vagyok, ő is azt akarja, hogy boldoguljunk. Megad minden segítséget, nem is tudom, hogyan lehet valaki olyan szerencsétlen, hogy még a feléje nyújtott kézbe sem képes belekapaszkodni.

Melyiket kellett volna megfojtanom? Mind a kettőt? Mert az asszony is megérdemelte volna, ha már így az esztét vették. Ház kell neki, palota, meg cselédek, meg királyság, meg a tököm.

Döncikéék Szingapurba mentek nyaralni. És első osztályon ám! Mi még a Velencei tóra sem mehetünk most már, mert még azt a kis kulipintyót is elherdáltad.

Döncike menjen Timbukuba, ha akar, legyen ő a Nagy Fehér király Afrika kellős közepén. Vásárolja fel az összes őserdőt, szerezzen magának rabszolgákat.

Luxushajója fedélzetén süttesse a hasát, de lehetőleg úgy, hogy lángra kapjon, hordóhasának zsírja csöpögjön a kannibálok száraz kenyerére.

Csak engem hagyjon lógva!

Csak bennünket hagyott volna lógva!

Azt nem!

Mert annak a hülye húgának úgy kellett kapaszkodnia belé, ahogy hároméves korában tette, amikor a bátyja vonszolta magával mindenhova. Akkor az még rendjén való is volt. De felnőttként már ne fogja senki a kezét. Főleg miután azt már másnak nyújtotta oda, amikor kimondta azt a boldogtalanító rohadt igent. Az én kezemet meg ne fogja se Döncike, se az Atyaúristen.

Akkor kellett volna befogni az asszony száját, amikor először mondta ki: Döncike majd segít.

Úgy érezte, tartozik nekem?

Mert ki a fészkes fene protezsálta őt be az ÁFOR-hoz, ha nem én? Ha nem lesz belőle benzinkutas, még ma is birizgálhatná az írógépeit. Ha ugyan bárki is használ még írógépet manapság.

Már akkor észrevehettem volna magam.

Írógépműszerész! Hogy be ne szarjak!

Hányszor hallottam az asszonytól már akkor is, hogy Döncike írógépműszerész, neked meg szakmád sincs.

A gépkocsivezetés nem szakma?

Jó, hogy ma már mindenkinek van jogosítványa, nem művészet autót vezetni, de egy autóbushoz, meg egy billentyűs Kamazhoz még ma sem elég az úrvezetői. Ahhoz csak többet kell tudni, mint a Kresz-t vagy azt, hogy hol van az automata gázpedál.

Nem szakma, de pénzt hozott a házhoz. Tízszer többet az írógépekkel való pepecselésnél.

Aztán egyszer csak mégsem volt olyan jó az írógépműszerészet. Nem mintha az én szakmám hirtelen felértékelődött volna, de az írógépek javítása még egy-két fusimunkával sem jövedelmezett annyit, mint amennyit Döncike szeretett volna keresni. Újdonsült felesége meg többet költött hetente a piacon, mint amennyi az irodai munkából felvett havi fizetése volt. A fuvarozásból meg csak származott valami. A pénz mellett is.

Döncikéék nem jutnak semmire, te meg annyi embert ismersz. Egész nap járod a várost azzal a nagy döggel, fűvel-fával bratyizol, kérdezz már meg valakit, nem tud-e valami jobbat Döncikének. Amivel pénzt is lehet keresni. Nekik is kéne egy lakás, a főbérlő kiszekálja őket a világból, de szegénykéim még annyi pénzt sem tudnak összekaparni, hogy egy szövetkezeti lakásra befizessenek.

Hát nem burokbán kell születni ahhoz, hogy valakinek így bejöjjön?

Éppen akkor szólt Csatári, ha akarom, engem is besúvaszt benzinkutasnak. Egy szavamba kerül, hiszen jó haverok vagyunk. Mi a francnak menjek én benzinkutasnak? Egy jó fekete fuvarral többet keresek minden benzinkutasnál. És még éjszakai műszakot se kell vállalnom. De itt van a sógorom, aki úgyis ráunt az írógépeire, éppen most néz valami tisztességesebben fizető állás után. Ha akarsz egy szívességet tenni, hát paterold be őt az ÁFOR-hoz.

Csatárit úgy kellett rábeszélnem: a sógor családtag, vagy mi a fene. Majdnem olyan, mintha én lennék, mégiscsak a feleségem testvére. Annyit megtehetsz nekem, hogy őt patronáld helyettem, ha már rám gondoltál.

Igen ám, mondta Csatári, de tudod jól, hogy kenni is kell. Nem olyan állás ez, hogy csak úgy az utcáról felvegyenek valakit. A protekció sem elég, ahhoz egy kis lére is szükség van. Tudod te, hogy megy ez.

Már hogyan tudnám! Cilikét is el kell halmozni ajándékokkal, ha jó fuvar akarok. Szóval mennyi?

Tíz rongy.

És én még röhögtem is. Döncike egész életében nem látott tíz rongyot. Na de ezen már ne múljék, adok én neki. Még az asszony is szívta a fogát. Bátyuska ide, bátyuska oda, a testvéri szeretetnek is van határa. Tíz rongy az nagyon nagy pénz.

Nem te mondtad, hogy segítsék rajta? Vagy azt hiszed, a jó pozíciókat a munkaközvetítőnél osztogatják? Majd megadja a bátyád valamikor. Egy benzinkútnál jól lehet keresni.

Marha fejemmel még én győzködtem az asszonyt.

Az a barom meg még ódzkodott. Benzinkutas? Éjszakai kútnál? Hát, nem is tudom. Végül csak ráállt, Csatári meg tartotta a szavát.

És most ő a nagymenő!

De bár hagyta volna az asszonyt békén, s ne akart volna hálálkodni. A tíz rongyot visszafizette, nem tartozott köszönettel. Nem is vártam tőle semmit.

Vagy lehet, hogy nem is ő rágt a asszony fülét, hanem fordítva?

Matyi most padlóra került, rajtad a sor, segíts neki. Nem is neki, segíts rajtam. Ha őt hozzájuttatod egy jó üzlethez, nekem segítesz, a húgodnak. Nem nézheted, hogy tengődünk.

Tengődünk?

Ez volt a szavajárása, hogy mi most már csak tengődünk.

Mert te olyan balfácán vagy, de akkora balfácán! Képtelen vagy alkalmazkodni az új körülményekhez. Észre sem veszed, hogy megváltozott a világ. Az új tulajdonost már nem halmozhatod el ajándékokkal. Még ha akad is jó pénzes fuvar, azt a saját pereputtyának adja, nem neked. Arra meg éberem ügyel, hogy mit csinálsz a háta mögött. Nem vállalhatsz fekete fuvar az ő zsebére. Anélkül meg felkopik az állunk.

Mintha megvontam volna tőle még a betevő falatot is.

Az anyja kínkeservit az ilyen nőnek!

### 3.

Nyugtalanul aludt, korán ébredt. Felkelt az ágyból, kibotorkált a szűk folyosóra. A fürdőszoba ajtaja nem volt teljesen behúzva, sárgás fény szűrődött ki a résen. Benyitott.

Willy állt a kád előtt, lehajtott fejjel, földre tolt nadrágját bámulta, mint aki nem akar hinni saját szemének.

Sárdi Mátyás orrát megcsapta a bűz. Azonnal tudta, mi történt.

– Beszartunk? – kérdezte magyarul, mintha az öreg lassan már értené a hozzá intézett idegen szavakat.

Willy felkapta fejét a váratlan hangra. Kezével tett egy mozdulatot, hogy eltakarja a szégyenét. Majd amikor rádöbbsent, hogy a kezével nem tudja elfedni egész testét, dacosan nézett az ajtóban álló Sárdi Mátyásra, akár a rosszkedő gyerek, akit rajtakaptak tiltott csínytevésén.

– A nyavalya törjön beléd!

Orrát csavarta a bűz, felkavarodott a gyomra. Mégis odalépett az öregemberhez. Megfogta előbb az egyik lábát, aztán a másikat, mindkettőt kiemelte a földre csúszott nadrág és szaros gatyá szárából. Willy szótlanul tűrte az eljárást, tekintetét a mosdó feletti tükörré szegezte, saját magával nézett farkasszemet.

Sárdi Mátyás félretolta lábával a gatyákat, hóna alá nyúlt az öregembernek, hogy besegítse a kádba. Megnyitotta a vízcsapot, a zuhanyrózsából áradó víz az öreg vállára folyt. Csak ekkor kapott észbe, hogy elfelejtette lehúzni Willyről az inget. Megvonta a vállát.

– Az alja biztosan ennek is szaros, a víz nem árt neki.

Lefejtette az inget, lehajította a földre, aztán szivacsot fogott a kezébe, s hozzálátott lecsutakolni az öregembert.

Ahogy végzett, Willy kezébe nyomta a törölközőt, és kiment a konyhába. Kezében plastik zacskóval és papírtörölközővel tért vissza. A papírtörölközőt rádobta az alsónadrágra, felnyalábolta mind a kettőt, belecsúsztatta a plastik zacskóba.

Addigra Willy is szárazra törölgette magát.

Karját az öregember felé nyújtotta, hogy belekapaszkodjon, amikor kilép a kádból.

Most, hogy már tiszta lett és felfrissült a víztől, feltehetően megalázónak érezte a feléje nyújtott kart, eltolta magától.

Sárdi Mátyás minden mozdulatát figyelte.

– Ha kitöröd a nyakad, addig élsz! Még csak az hiányozna, hogy engem okoljanak a halálodért.

Willy megcsúszott, ösztönösen fogódzó után kapott, megmarkolta Sárdi Mátyás vállát.

– Megmondtam, te makacs vénember!

Amint Willy visszatotyogott a szobájába, magára hagyta. Ott talán csak nem esik baja, gondolta, egyébként sem leshetem minden mozdulatát.

A kopott farmernadrágot meg az inget behajította a kádba, vizet eresztett rájuk, hadd ázzanak.

A kutya a bejárati ajtónál várta, hogy kiengedjék.

– Úgy látom, te szobatisztább vagy, mint a gazdád.

Szélesre tárta az ajtót, az állat csaholva ugrott ki a szabadba. Előbb elvégezte dolgát, aztán békésen szaglászni kezdett az út mentén. Hirtelen felkapta a fejét, füleit hegyezte, beleszimatolt a levegőbe, mintha valaki közeledtét érezné.

Bolond ez a kutya, gondolta, miután tekintetével végigpásztázta az utat mindkét irányban.

Ködpára telepedett a völgyre, az útnak csak egy kis szakaszát tudta belátni, a többi beleveszett a földre ereszkedett felhőbe. Az erdei állatok neszezésén kívül semmit sem hallott, határtalan és nyomasztó csend uralta a tájat. A sűrű ködpára mozdulatlan volt, ahogy minden más is, még egy gyenge szellő sem borzolta a fák és bokrok leveleit, a madarak is meghúzódtak fészkeikben.

Nem jár erre az égvilágon senki, állapította meg kedvetlenül. Két napja se nem látott, se nem hallott járművet elhaladni az úton.

A mobilház magányosan állt a kanyargós erdei út mentén, a hegyoldalból lehasított aprócska telken. A legközelebbi ház akár északra, akár délre is mérföldekre volt, jóval az út kanyarulatain túl, ott, ahol a két, alig néhány házból álló hegyi falu kezdődött. S mintha a két település lakossága haragban állna egymással, vagy csak Willy lakhelyét akarnák messze elkerülni, az úton nem mutatkozott senki, még a postás is elvértve járt erre.

Túldalt, az út padkájánál kezdődött az erdő. A fákra nagy levelű folyondár kúszott fel, áthatolhatatlan, sűrű hálót szőve közékük. Úgy tetszett, a méregzöld folyondár tartja össze a fákat, hogy együttes erővel jobban megkapaszkodjanak a hegyoldalban. Ugyanúgy a mobilház mögött, ahol lefaragták a hegyoldalt. A mesterségesen képzett meredek falból évszázados fák gyökerei nyúltak ki, hogy markolni készülő ujjak gyanánt visszaszerezzék a táplálékot szolgáltató, de elhódított földet.

– Ki az istennek jutott eszébe iderakni ezt a vityillót? – kérdezte önmagától, miközben az is felmerült benne, mi keresnivalója van itt, ezen az elhagyott vidéken, amelyet még isten vigyázó szemei is elkerülnek; összezárván egy

vénemberrel, akinek minden mozdulatáról, arcának rezdüléseiről, szemének minden villanásáról már messzire látni, hogy pokolba kívánja őt, hogy gyűlöli, amiért idetolakodott áporodott világába, és ismeretlen szavakat kiabál, mint aki folyton átkozódik.

A kutya visszaporoszkált a házhoz, megállt az ajtó előtt. Földre szegte fejét, mintha nem lenne bátorsága vakkantani az útjában álló emberre.

Sárdi Mátyás befordult a konyhába, a kutya tisztos távolból követte.

Willy a díványon ülve meredt maga elé.

– Reggeli? – kérdezte tőle ezúttal angolul.

Willy nem válaszolt.

– A mennykő csapjon beléd! Valamit enned kell, így is olyan vagy már, mint egy csonttá aszott múmia.

Megismételte a kérdést.

– Reggeli?

Az öregember feje bólintásra mozdult, szája is megnyílt.

– Tojás – mondta ki végül.

– Na végre! Csakhogy kinyögted.

Elkészítette a tükörtojást, szalonnát süített mellé, majd megtálalt. Megvárta, míg Willy felkecmeredik a díványról, csak azután ült le ő is az asztalhoz. Az első falat után felnézett. Willy ölbetett kézzel bámult a tányérjára.

– Mi a baj? Kell még valami? – kérdezte ingerülten.

Willy komótosan felemelte kezét, csontos ujjával a tányér felé bökött.

– Grits – mondta.

– Micsoda?

– My grits.

Kis időbe telt, mire felfogta, mit akar az öregember.

– Gríz? Az meg mi a francnak?

Aztán eszébe jutott, hogy ezen a vidéken valami grízes masszát öntenek a tükörtojás mellé, hasonlót a tejbegrízhez. Még jó, hogy kakaóval nem szórják meg, gondolta, és megborzongott.

– Hát azt most nem kapsz – mondta ismét magyarul. – Azt se tudom, hogy kell elkészíteni azt a kotyvalékot. No grits!

Tányérja fölé hajolt, folytatta az étkezést. Néha átnézett az asztal másik oldalára, s növekvő nyugtalansággal tapasztalta, hogy Willy nem hajlandó hozzányúlni az ételhez.

Felugrott az asztaltól, villáját dühösen lecsapta a tányér mellé, és magában dohogva kiment a ház elé.

– Na még ez is! – kiáltott fel bosszúsan, amikor meglátta, hogy a ködpára időközben eloszlott ugyan, de baljós, fekete felhők sodródnak az égen. – Ebből vihar lesz!

Willy cseszheti a napozását, gondolta, én meg egész nap bezárva leszek vele. Jobb szerette, amikor az öregember kint ült a nyugágyában. Kevesebb gondja volt vele, elég volt olykor-olykor ránézni, nem kellett ott ülni mellette vagy a közelében.

Visszatért a konyhába. Willy még mindig az asztalnál ült, tányérján az étel érintetlenül.

Sárdi Mátyást előntötte a méreg. Odalépett az asztalhoz, lehajolt az öregemberhez, s egészen közlőrl mondta az arcába:

– Azt eszel, ami van. Ha nem eszed meg, dögölj éhen. Érted?

Az öregembert megszállta a rémület a másik hirtelen közelségétől. Egy darabig konokul állta Sárdi Mátyás tekintetét, aztán egy kicsit elgömbült a szája, valamiféle, dacos mosolynak is nevezhető grimaszba.

De változatlanul hallgatott.

4.

Ja, a Matyi. Hát persze!

Nem ismerem régóta, ajánlásra került ide hozzám. Egy ismerősöm hívott fel Floridából, az mondta, hogy van egy barátja, akit valami orosz vagy milyen szélhámosok több más szerencsétlennel együtt behálóztak. El akar jönni onnan, minél messzebb legyen azoktól a gengszterektől, tudnék-e segíteni rajta?

Miért ne segítettem volna?

A segítség nem minden esetben jelent anyagi áldozatot, amire a legtöbb ember nem szívesen vállalkozik. Nálam, hála istennek, mindig akad munka, még helyet is tudtam biztosítani neki. Lenn a basement-ben van egy külön helyiség, vécével, shower-ral, valamikor azt használtam office-nak. Ott ellakhatott, nem zavart senkit, rent-et se számoltam érte.

Nekem az égvilágon semmi bajom nem volt vele. Ha bármi kifogásom lett volna ellene, elhiheti, kirúgom a házamból meg a shop-ból is. Azt azért hozzá kell tegyem, nem ő volt a legjobb munkásom. Ezt persze nem panaszként mondom, alapjában véve elégedett voltam vele.

Igyekezett a maga módján, ezt le se tagadnám. Nem is rúgtam volna ki soha, mint ahogy nem is tettem, nem azért ment el innen. Ennyivel tartozik az ember a honfitársainak. Ez persze csak addig érvényes, amíg a maguk módján tisztességesen dolgoznak, nem lopnak, és nem piszkálják fel a kedélyeket.

Bár ami a tisztességes munkát vagy akár a lopást illeti, azt hiszem different nézetem vagyunk. Na, ne értse félre, nem Matyira célzok, csak úgy általában. Hogy említsek egy konkrét esetet is, amit én jellemzőnek tartok, nemrég itt volt látogatóban egy helybeli magyar rokona, és hát nyilván keresni is akart néhány dollárt, felajánlottam arra a két hónapra, dolgozzon nálam. Nem volt szakember, de egy ilyen shop-ban, mint az enyém, mindig akad valami tedd-ide, tedd-oda munka; sepregetés, csiszolás, hórukk job, olyasmi, amit bárki képes elvégezni. Abban az időben kezdett eltűnni egy-két kisebb szerszám a shop-ból. Ilyesmi se előtte, se utána nem fordult elő.

Maga mire gondolna?

Nem voltak értékes holmik, bizonyítani sem tudtam volna, hacsak rajta nem kapom, így aztán nem is tettem szóvá, most említem először. Csak elgondolkoztam egy kicsit. A hatvanas évek végéig én is otthon éltem, és tudom, akkoriban az volt a trend, amit a gyárban találunk és otthon is használható, azt vigyük haza. Hogy is mondták? A nép vagyona a mienk, ami meg a mienk, azt haza is vihetjük. Majd mindenki így volt vele. Biztos, hogy ez is hozzájárult a kommunizmus csődjéhez. A lopás akkor is lopás, ha szemet hunynak fölötte. A szerszám vagy akármi, valakinek pénzébe kerül, s ha mindenki elvisz valamit, bármilyen kicsit vagy keveset, az összeadódik, abból olyan tetemes hiány keletkezhet, aminek értéke a millókat is eléri.

Nálam hat ember dolgozik, képzelje el, ha mind a hat hetente hazavisz egy szerszámot, márványlapot vagy valami más matériát. Mit gondol, mennyi veszteség ér? Mondhatná, talán nem is olyan sok. Csakhogy ez egy kisvállalkozás, akad olyan hét, hogy a bevételből alig marad valami nekem. És lehet, hogy éppen attól a kevéstől fosztanak meg. És nem csak engem, a familiámat is. Így kell ezt felfogni.

Nem szóltam senkinek, de az a rokon énnálam még egyszer nem fog dolgozni, arra mérget vehet. Aztán a mentalitása! Nem állítom, hogy lazált, igaz, én se hajtottam őt. Mégis, képzeljen el egy ötven körüli, jó húsból levő és szerintem egészséges embert, aki büszkén mesélte nekem, hogy odahaza ő már két éve nem dolgozik, leszálalékolták. Abból a pénzből ugyan nehéz megélni,



panaszkodott, de még mindig jobb, mint szarért-húgyért robotolni valakinek. Így mondta.

Közben meg minden nap siránkozott nekem, hogy otthon milyen drágaság van, erre se telik, arra se telik. Maga mit tesz, ha szeretne valamit, netán még nagy szüksége is van rá, és nincs elegendő pénze? Vagy keményebben, vagy többet dolgozik. Ha nekem nagyon kell száz dollár, és az úristen sem akar tíz dolláros órabért fizetni, akkor elmegyek ötért, legfeljebb húsz órát dolgozom tíz helyett. Nem szívesen, de ha egyszer muszáj, akkor csinálom. Ez ilyen szimpla. Csakhogy ezt odahaza még ma is kevesen értik meg.

Ilyen a mentalitásuk. Egyszer visszahallottam, hogy az az alak, a neve nem érdekes, meg azt a magyar familiát sem akarom megbántani, bár ők sem voltak túlságosan megelégedve a rokonnal, szóval azt mondta az az alak az egyik emberemnek, minek hajtod úgy magad, neked ebből nem lesz több pénzed, csak a tulajnak. Ez aztán végképp felháborított, mondtam is neki, sorry, nincs több munka, rosszul megy a bolt. Anyway, aki nálam dolgozik, ne szítson elégedetlenséget. Különben is, ha a tulaj nem keres többet, miből emelje meg a fizetéseket. Vonja el a familiájától?

Matyit viszont szerettem. Ahogy mondtam, ott lakott nálunk a basement-ben, esténként néha jókat beszélgettünk. Tudja, ide nem járnak százával magyarok, mint teszem azt New Yorkba vagy Los Angelesbe, és bizony én szívesen beszélek magyarul, főleg a régi dolgokról. A gyerekek közül sajnos egyik sem beszél csak angolul, a feleségem amerikai, itt ismertem meg, amikor kijöttem ide.

Szóval, jó volt a régi dolgokról beszélni, azokat sose felejttem el, még akkor sem, ha úgy tűnik, mintha egy egészen más, talán nem is létező világ lett volna. Sok mindenre emlékszem még, Matyi mégis tudott mesélni olyan dolgokat, amik szinte hihetetlenek.

Unbelievable!

Tudom, hogy mindenkinek volt valami stiklije, ha boldogulni akart, láttam én ezt annak idején, de tőlem ez akkor is idegen volt, nem az én kenyerem. Sohase politizáltam, dolgozni akartam becsületesen, meg vinni valamire. Anyagilag is, hogy a familia ne szenvedjen hiányt. Az viszont már nem smakkolt, hogy a munkám nem elég, amikor dolgozom tisztességesen. Itt a két kezem munkájával teremtettem elő mindent, amit lát. A házat, a shop-ot, mindent, amink csak van. Nem csalással, nem úgy, hogy a törvényt megsértsem vele. Sose kellett félnem, hogy valamiért lebukom, mert sose volt miért. Nem úgy, mint otthon, ahol majd mindenki lopott, csalt, talán nem is vették észre, hiszen az emberek többsége otthon sem kriminál, boldogulni azonban mindenki akar, úgy ahogy lehet, akkor is, ha nem engedik. Ahogy abban az időben nem igazán engedték, csak úgy, hogy szemet hunytak sok ügyeskedés felett.

Azért jókat derültem Matyi meséin. Hogy az állami truck-kal hordták az anyagot a maszek építkezésekre, ahol munkaidőben dolgoztak, tehát az állam is fizette őket és a maszek is. Meg amiket mesélt a benzinkutas sógoráról! Hogy jön az a szerencsétlen német turista, ki se száll a kocsijából, csak int, töltsék tele a tankot, a számlálót figyeli, de azt már nem veszi észre, hogy a gasoline egy részét marmonkannába töltik saját maguknak. Leleményes nép vagyunk, tudom, de az ilyesmi már gazemberség, én ebből nem kérek.

Semmi bajom nem volt tehát Matyival, nem is azért váltam meg tőle. Az a Steve, az egyik customer-em hozta szóba, hogy keres valakit az apja mellé, megbízható személyt, akire lehet számítani, mert elege volt már minden héten új ember után nézni. Ahogy mondta, nem nehéz munka, meg is fizeti, mégse mindenkinek fűlik hozzá a foga. Az öregember nehéz eset lehet, biztos rigolyás is, néha elviselhetetlen, de annak, aki bírja, nyugdíjas állás. Már ameddig él az öreg.

Ezért is gondoltam rögtön Matyira. Én fizetni se tudok neki annyit, ott meg még ellátást, lakást is kap, ha megbecsüli magát, elmondhatja, hogy megfogta az isten lábát. Nincs is ennél ideálisabb állás annak, aki illegálisan él itt.

Bár nem értem igazán, miért kell ezt csinálnia, egyáltalán, miért jött el otthonról a bizonytalanba, az ő korában, minimális nyelvtudással, ismeretség nélkül. Nekem az nem elég magyarázat, hogy itt esetleg jobban keres. Néha az a gyanúm, csinált otthon valami stiklit, azért kellett eljönnie. De nem hiszem. Nem olyan embernek ismertem meg.

Őszintén szólva, hiányzik. Szívesen venném, ha hetente egyszer meglátogatna. Jókat beszélgetnénk, de tudom, nem hagyhatja magára azt az öregembert. Egyszer, majd ha lesz időm, én hajtok ki hozzá.

## 5.

A viharra délutánig kellett várni. Már korábban is mennydörgött, villámlott, de a szél még bujkált a fák között, erőt gyűjtött, készülődött a nagy támadásra. Fekete felhők kavargtak az égen, késő esti szürkület telepedett a völgyre.

A mobilház apró ablakai még azt a kevés fényt is megszürték, amit a nap hagyott hátra maga után. A szobára csak a televízió képernyője árasztott csekély világosságot.

Sárdi Mátyás felkapcsolta a villanyvilágítást. Willy a szemével kísérte minden mozdulatát, gyanakvóan és nyugtalanul. Csak akkor szakadt fel belőle egy alig hallható, elégedett sóhaj, amikor látta, hogy Sárdi a villanykapcsolóhoz és nem a televízióhoz lép, nem annak gombjain akar babrálni.

A légkondicionáló egyenletesen és hangosan zúgott, monoton háttérzajjal szolgálva a tévéből áradó rikácsolásnak.

Aztán egy koppanás a tetőn, majd még egy. Súlyos esőcseppek verődtek a mobilház fémfalához, mintha százan kopogtatnának türelmetlenül és egyre erősebben, beeresztésre várva. Felerősödött a szél, vadul játszott a kinyitott ablakok nyikorgó fémlapokkal.

Néhány másodpercre szemkápráztató kékes fény ragyogta be a szobát. Úgy tűnt, a villám a ház mellett fúrta magát a földbe. A kutya felugrott a dívány mellől, riadtan kapkodta fejét, tehetetlenül keresve a vakító fény forrását. Két mellső lábával felkapaszkodott a dívány szélére, majd a villámot követő mennydörgéssel egyidőben elkezdett nyüszíteni.

Willy most is a tévét nézte, mint akit nem érdekel sem az égzengés, sem az istennyila, vagy úgy véli róluk, a műsor tartozékai. Ráhelyezte ugyan kézfejét a kutya fejére, ám az állat ezt inkább elutasításnak foghatta fel, mert levette lábait a díványról, az ajtóhoz szaladt, aztán vissza az asztal alá, onnan tekintett fel rémülettől csillogó szemekkel, védelmet keresve.

– Ne félj, te dög! Maradj veszteg, nem lesz semmi bajod.

A kutya tovább fészkelődött az asztal alatt.

– Hé!... – megakadt. Csak most döbrent rá, hogy még a nevét sem tudja a kutyának. Az öreg sohasem szölongatta az ebet, aki egyébként sem mutatta, hogy engedelmeskednék. Szabadon, senkitől sem zavartatva bókászott a házban vagy csatangolt a ház körül.

– Hogy hívják a kutyát?

Willy zavartan fordította el fejét a televízióról. Meglepetéssel vegyes csodálkozással nézett előbb a kutyára, aztán Sárdi Mátyásra. Mégsem válaszolt, csak szemhéját húzta fel megrökönyödése jeléül, hogy angol szavakat hallott a kötekedő magyar szájából.

– Mi a neve a kutyádnak?

– Hunter – bökte ki végül az öregember.

A kutya felkapta fejét, szőrét felborzolta a várakozás.

– Ne félj, Hunter, nem visz el az ördög.

Újabb villám hasított a völgybe, az erős szél vizes korbáccsal csapkodta a ház falát. Hunter fészkelődött az asztal alatt. Robbant az ég, és az állat szorosan odadörgölődött Sárdi Mátyás lábához.

Megsimogatta a kutya fejét, Hunter hálásan nézett fel rá. A jelenet elvonta az öregember figyelmét a televízióról. Arca elborult, sötét lett, mint odakint az erdő mélye, de most sem szólt egy szót sem. Végtelenül szomorúnak látszott, mint az az ember, aki most ébredt tudatára elveszített lehetőségeinek, s afelett bánkodik, hogy nincsenek újabb esélyei.

A vihar alább hagyott, a sűrűn ismétlődő villámok sem ragyogták már be a völgyet, az ég messzeségéből kipattanó, veszélytelen szikrákká váltak. Az esővíz is békésen csordogált a tetőről, a természet vad hangjai átadták helyüket a légkondicionáló zúgásának. A szobában megrekedt a párás levegő. Sárdi Mátyás érezte, hogy trikója nedvesen tapad a hátához. Az öregember sem nyúlt földre csúszott takarója után.

Sárdi Mátyás keze még mindig a kutya fején pihent.

– Hány éves?

Látta Willyn, hogy kutat az emlékezetében. Várt egy kis ideig, aztán újra megkérdezte.

– A kutya. Hány éves?

– Öreg – válaszolta Willy olyan hangon, mintha nem is a kutyára, hanem saját magára tette volna ezt a megjegyzést.

– Nem látszik rajta – mondta, miközben magában azt gondolta: vagy nem tudom megállapítani, hiszen még elég fürgé jószág.

Hunter, mintha megérezte volna, hogy róla beszélnek, feltornázta magát fekvő helyzetéből, lógatva sötétlila nyelvét, mintegy fürgeségét bizonyítandó, a konyha sarkában földre helyezett ivóedényéhez szaladt. Az edény üres volt.

A kutya visszaszaladt a szobába, megállt a dívány és az asztal között, s hol az öregemberre, hol Sárdi Mátyásra nézett.

Willy megmozdult.

Sárdi Mátyásban ekkor tudatosult, mindezidáig az öregember láthatta el a kutyát. Még el is csodálkozott azon, hogy eddig természetesnek vette ezt, holott Hunter edényei nem kerültek el a figyelmét. Soha nem volt dolga állatokkal, arra nem is gondolt, hogy azokat az edényeket időnként fel kell tölteni valakinek. Felállt a székről.

– Majd én – mondta határozottan, és odament a vizesedényhez.

Amikor Hunter végre eloltotta szomját, ráérősen poroszkált vissza az asztal alá, ám még mielőtt elnyújtózhatott volna, az öregember megszólalt:

– Hunter!

A kutya a díványhoz szaladt, nyaldosni kezdte Willy feléje kinyújtott kézfejét, majd mellső lábaival felkapaszkodott a díványra, nyakát hosszan előre nyújtva megnyalta az öregember cserzett arcát.

Willy lehunyta szemét, mint aki mély, kiérdemelt alvásra szenderül, annak tudatában, hogy álmát hűsleges társa őrzi.

6.

Azzal a rohadt nagy segíteniakarással kezdődött minden. Holott a franc se kérte tőle a segítséget, az biztos. Az aszszony duruzsolhatott a hátam mögött. Mert Irénke úgy vélte, elakadtunk a szarban. Az istennek sem jutunk előbbre, ha nem nyúl valaki a hónunk alá. Mintha mindenáron muszáj lett volna előrébb jutnunk. Igaz, a fekete fuvaroknak lóttek, de attól még nem kopott fel az állunk. Kettőnk fizetéséből elég szépen éldegélhettünk volna, ha az a felfuvalkodott fehérnép nem veszi fejébe, hogy ezentúl ő sem dolgozik. Nem áldozza fel magát mások

hasznáért, amúgy is dolgozott már éppen eleget, ideje végre könnyen pénzt keresni. Most, amikor erre minden lehetőség megadatott.

Igen, bizony, csak tanulj Döncikétől.

Döncike addigra már túljutott a holtponton, az asszony szerint lekörözött minket. És ez volt az, amit nem tudott bevenni a bögye. Ő már csak nem lehet kevesebb, mint a drága bátyja, vagy még inkább annak pöffeszkedő felesége. A sikeresen törtető bátyust akarta utánoztatni velem. A világért sem volt hajlandó megérteni, hogy én Döncike stílusát megemésztetni is képtelen vagyok, nem hogy utánozni.

Igen, akkor szakadt el valami közöttünk, amikor Döncike a drágalátos családjával beköltözött abba a hatalmas belvárosi lakásba. Kretén feleségem csak azt látta, milyen talpraesett az ő bátyuskája. Aki szarért-húgyért, valami egészen kis befektetéssel megszerezte azt a milliókat érő, három szoba hallos, cselédszobás lakást. Az Országház közelében!

Hogy oda ne rohanjak körbepisálni a falait!

Elfog a röhögés, ha arra gondolok, hogy a világ másik felén pátyolgotok egy vénembert. Aki után persze egy nagy rakás szar marad rám, ha egyszer az a trotyli égnek veti a bakancsait. De inkább vesződjek vele éveken keresztül, semmint a halálát óhajtozzam nap nap után akár Krózus kincséért is. Annak idején az albérletet sem kellett volna végigszenvedni, ajánlottak éppen elég eltartási szerződést. Némelyik lakás ugyancsak csábító volt, de ki a franc tud élni valakivel egy fedél alatt úgy, hogy állandóan a másik haláláért imádkozik, pusztuljon mielőbb. Az ilyen szerződések – volt is rá példa biztos – még gyilkosságra is ösztökélhetik az embert. Elvégre nem az a lényeg, hogy az öregek élete kényelmes és hosszadalmas legyen, hanem hogy a lakást minél előbb mi birtokolhassuk közösködés nélkül.

Kalauz legyek a hullámvasúton, ha nem a sors incselkedik velem. Még akkor is, ha ez nem egy Döncike-féle eltartási szerződés.

Mit mondana erre Irénke, ha tudná?

Hétszentség, hogy nem lenne úgy oda, mint a bátyuskával, aki olyan szemfüles volt. De még milyen!

Még a nyolcvanas években ismerte meg azt a Nyugat-Németországból hazalátogató házaspárt. Na persze hol is, mint a benzinkútnál, ahol valutáért ácsingózott, valahányszor nyugati rendszámú autó állt be a kúthoz. Döncike nem csak márkával vágta le őket, de fondorlatos módon még a kegyeikbe is férközt. Mindig is tudott hízelegni, ha érdekei úgy kívánták. Az áldozatkész barát szerepét is úgy tudja eljátszani, hogy egyszer majd még az Oszkár-díjat is megkapja érte. Mert olyan jó barátja lett annak a házaspárnak, mintha együtt nőttek volna fel az újpesti víztorony tövében. Olyan sülvé-főve, hol itt, hol ott jóbarátok.

Attól fogva Döncike rendszeresen járt ki családjával Nyugat-Németországba. Szart ő magasról a valutakorlátozásra. Nemcsak azért, mert éppen elég márkát, schillinget, dollárt szedett össze a kútnál, hanem mert akadt, aki bőségesen állta az egész család minden költségét. Nem egészen önzetlenül, az igaz, annyira még az a házaspár sem volt balek. Otthon őket látták vendégül, nem kellett a bankban átváltani márkát szart se érő hivatalos árfolyamon. Döncike hálával tartozott, és nagylelkűen, a németországi traktálás fejében még arra is vállalkozott, hogy gondját viselje a házaspár Pesten élő szüleinek. Azaz csak az asszonyénak, mert a férj szülei már régen meghaltak. A mamával nem sokáig volt gondja, a vénasszony hamarosan az égi angyalokra bízta további sorsát. A papával sem vett súlyos terhet a vállára. Egyszerűen felfogadott egy gondozónőt, az vette kezelésbe az öreget. Tudtával egészen jó bérért. Hiszen több volt az, mint amit a kórházi, vagy hol a fenébe dolgozott, borítékban talált fizetési napokon. Azt nem tudhatta, nem is érdekelte talán, hogy a közvetítő

kétszer annyit vesz fel valutában a gondozásért. Azt meg a Nyugat-Németországban élő házaspár nem tudta, hogy Döncike, aki persze az egyre szenilisebbé váló öregember szívébe is beleszeretett, hízelegni, kedveskedni nála is tudott, időközben eltartási szerződést kötött a tatával. Úgy, ahogy annak rendje-módja van. Ügyvéddel, hivatalos pecsétetekkel ellátott papíron. Lakás a holtig tartó ellátásért.

Hát ilyen talpraesett manipulátor Dönci sógor.

A tata nem is sejtette, hogy valójában – még ha közvetítő útján is, de – lánya és veje gondoskodik róla. Sőt, még szidta is őket, amiért olyan háládatlanok, a törődést letudják évi két-három hazalátogatással. Alig valamivel a rendszerváltozás után a tata is átszundikált a túlvilágra. Jött ám a házaspár a temetésre, s még örültek is, hogy – ellenszolgáltatásért persze – Döncike magára vállalt minden hivatalos ügyintézés. Ami számukra nyilvánvalóan elég bonyolult lett volna. Leperkálták a súlyos német márkákat koporsóra, sírhelyre, sírkőre. Fizettek mindenért, mint a gáláns katonatiszt, miközben abban a hiszemben voltak, itthon is van már szép lakásuk, ezentúl vidám kétféle életet élhetnek, jogos örökségük révén.

Nesze neked reménysugár!

El tudom képzelni megrökönyödött ábrázatukat. Drága barátaim, mondhatta nekik Döncike pofátlanul, ti csak a költségeket álltátok, de már magát a megerőltető ápolást én végeztem el, amiért édes öregapátok rám testálta lakását. Slussz-passz. Jogilag és megtámadhatatlanul.

A nagy barátság elúszott, mint papírhajó a gyorsfolyású patak vizén. Mert hol van az a barátság, amelyik többet ér egy belvárosi lakásnál?

Hát ilyen élelmes gyerek a te bátyád, Irénkém. Akitől azt vártad, hogy felkaroljon minket, mert szerinted csúszdára léptünk, önerőből nem jutunk semmire. Holott saját magunk legalább a házasságunkat megmenthettük volna. Hiszen nem volt nekünk semmi különösebb bajunk egymással, míg Döncike el nem vette maradék józan eszedet is.

És nehogy azt mondd már, hogy nem a drágalátos sógorom juttatott még a csőd szélére is! Én hülye meg hallgattam rátok, pedig az elején még volt erőm tiltakozni, amikor abba a közös vállalkozásba akart Döncike belerángatni. Abba, amitől szerinted én olyan tutyimutyi mulya módon ódzkodtam. Hogy aztán naponta fejemhez vághasd: látod, milyen szépen bejött neki! Hol tartanánk, ha akkor hallgatsz rá?

Hát most itt tartunk, mert később mégiscsak engedtem nektek. Nem úgy, ahogy ti akartátok, de azért csak ti kényszerítettetek bele. Én csak ezért verhetném fejem a falba. Na, de el leszek én valahogy ezzel a vén szarossal. Ez csak a tekintetével vádol, szavát ritkán hallani.

## 7.

Körbejárta a mobilházat. Hátról, a ház mögött, ahol a hegyre felterjedő erdő kezdődött, deszkából ácsolt fészer állt. Körülötte mindenféle használhatatlan hulladék; két autógumi abroncsa, melyeknek közepéből felburjánzott a gaz, egy évek óta nem használt, rozsdázza a grill, egy ajtaja vesztett szárítógép, dobjában madarak raktak fészket, és különböző, kézbe talán sose vett szerszámok széthajigálva. A fészerben régi fűnyíró traktor, ülése felrepedezett; törött nyelű ásók, kapák, gereblyék összevegyezve, egymás hegyén-hátán. Minden elhanyagolva, magára hagyva; vélhetően senki nem nyúlt semmihez már évek óta.

Bántotta szemét a rendetlenség, a mobilház közvetlen környezetének elhanyagolt állapota, s elhatározta, apránként rendbe teszi mindent. Legalább lesz mivel kitölteni üres óráit. Munka közben az idő is gyorsabban halad. Az

öregnek ugyan olyan mindegy, hogyan néz ki a ház környéke, egy látogatóban mégis jobb benyomást kelt, ha nincs minden szanaszét szórva, mint egy ócskapiacon.

A reggeli nap már előbukkant a hegyek mögül, vidáman szórta melegét a tájra. Visszatért a házba, az öregember hóna alá nyúlt, lendített rajta egyet, majd kikísérte a ház elé. Willy csak akkor tolta el magától a segítő kezét, mikor már elhelyezkedett a nyugágyon.

Kis ideig a kutyát figyelte, aki békésen szaglászott a ház körül. Amikor pillantása ismét a nyugágyra tévedt, látta, hogy Willy elbóbiskolt. Keskeny, vértelen szája résnyire nyílt, orra hegyére rászállt egy légy, az öreg azonban nem észlelhette, mert szempillája sem rebbent.

– Ez nem zavar, mi? – mondta magának hangosan. – Ha odapiszkol az orrod hegyére, az sem érdekel. Bezzeg, ha én nyúlok hozzád, azt képzeled, én viszlek a halál közelébe.

Vállat vont, majd odaballagott a fészkerhez, miközben azon töprengett, hol is kezdje. A traktorhoz érve megvakarta fejét. A fészker elkorhadt deszkapadlója beszakadt a traktor súlya alatt, kitolni csak akkor tudja, ha előbb megemeli, s kiszabadítja a deszkák közé szorult kereket. Az ülés alatt megmarkolta a gépet és emelni kezdte. A traktor meg sem mozdult. Újból nekiveselkedett, ám amikor egy hirtelen rántással meg akarta emelni, lába alatt is berepedt a deszkapadló. Megrándult a dereka, a hirtelen fájdalomtól káromkodni kezdett.

– A kibaszott ég szakadna rád! Akkor sem fogsz ki rajtam. Segítség nincs, de segítség nélkül is ki foglak innen cibálni.

Erősebb karó vagy deszka után nézett, amivel könnyebben emelhetné meg.

– Hé, te! – hallotta meg az öregember hangját egészen közről. Megfordult. Willy ott állt vele szemben a fészker bejáratánál, egy kapanyélre támaszkodva. – Mit keresel itt?

– Rendet rakok a kuplerájodban.

– Itt minden az enyém! – rikácsolta Willy, s közben derékmagasságig megemelte a kapanyelet. Úgy nézett ki, mint egy vénséges csősz, akinek eltökélt szándéka móresre tanítani a birtokon randalírozókat.

– Sokra még egy halom szeméttel.

– Itt minden az enyém! Ne nyúlj semmihez!

– A tied, a tied. Ne félj, nem fogok ellopni semmit. Ami itt hever szanaszét, azt még a szemetesek sem viszik el ingyen.

– Itt minden az enyém! Az enyém! – kiabálta Willy. Úgy érezhette, nem elég határozottan, nem elég erélyesen, mert erőtlenül lengetni kezdte a kapanyelet. – Takarodj innen!

– Nyugodj már meg, az isten szerelmére! Nem veszek el tőled semmit. Csak rendbe rakom a szarjaidat.

Ez aztán olaj volt a tűzre. Az öregember kivörösödött, arcán megnyúltak a ráncok, úgy nézett ki a feje, akár egy töttyedt léggömb, amikor éppen kezdik felfújni. Szemei kikerekedtek és nem csak felháborodást, de rémületet is tükröztek. Kapkodva szedte a levegőt.

– Nem viszel el semmit innen! Nem fogtok mindenemből kiforgatni! Itt minden az enyém!

Sárdi Mátyás tett egy lépést az öregember felé.

Willy most kétkézre fogta a kapanyelet, és döfködni kezdett vele.

– Ne mozdulj! Ne közelíts!

Rikácsolása, akár egy kétségbeesett fohász, olyan emberé, aki vadállatokkal van körbevéve az erdő közepén védtelenül, magára hagyva; aki segítséget már nem

is remél, de váltig bízik abban, hogy hangja, mint az idomár parancsa, megfélemlíti a fenevadakat.

Sárdi Mátyás előrébb lépett, megmarkolta a kapanyelet. Ennyi elég is volt, nem kellett sem húzni, sem csavarni, az öreg elengedte. Willy a kezeivel kezdett hadonászni.

– Rendőrt hívok! Mit képzeltetek ti? Azt hiszitek, csinálhattok, amit akartok? A házam kell, mindenem kell... Az életemre törtök... de megvédem magam... a puskám!

Kifulladt. Hadonászó kezei elernyedtek, egész testében remegni kezdett, a felfuvalkodott kakasból hirtelen visszavedlett védtelen, erőtlen öregemberré.

– Ki vagy te? – kérdezte suttogó, rekedtes hangon és gyanakodva, mintha életében most látná Sárdi Mátyást először. Menekülni készen tett egy tétova lépést hátrafelé, fejét körbeforgatta, védelmet, segítséget keresve.

– Tudod te jól, hogy ki vagyok. Na gyere szépen, vissza a nyugágyadhoz.

– Ne nyúlj hozzám!

– Ne nyúljak hozzád? Még agyon is csaplak, ha sokat ugrálsz, ahelyett, hogy nyugodnál a bőrödben – mondta Sárdi Mátyás magyarul, s most már ingerülten is. Feldühítette, ahogy ott állt előtte az öreg, félelemtől reszketve, fizikai erőszaktól tartva, mintha tényleg bántalmazni akarná. Jobban feldühítette, mint amikor kapanyéllal akart rátámadni. Mit képzelsz ez a vénember?

– Pont éntőlem félsz, te vén barom? Hát gyilkosnak nézek én ki? Azt hiszed, meg akarlak ölni? Átmégy te majd magadtól is a túlvilágra.

Átkarolta Willy sovány vállait, s amikor az öregember megmozdult, hogy kitérjen előle, dühösen felnyalábolta, mint egy zsákot. Fájdalom nyílalt a derekába, kis híján elengedte terhét, ám végül lábát húzva, csak elvitte a nyugágyig.

Willy középtermetű, inkább alacsonynak mondható ember volt, szikár és szívós, mostanra még soványabb, valamelyest meg is töpörödött, háta meghajlott, izmaiból rég elveszett az erő, s hiába rúgkapált, Sárdi Mátyás, ereje teljében, fájós dereka ellenére is könnyedén vitte. Hunter ott ugrált körülöttük, de most még csak nem is vakkantott, ösztöneivel érezte talán, hogy gazdájának nem esik bántódása.

Letette Willyt a nyugágyra, aztán bement a házba. A kutya a nyugágy mellé telepedett, lábait elnyújtva hasalt a földön, szemeivel követte Sárdi Mátyás minden mozdulatát.

Mire visszatért a házból, az öregember már ismét szunyókált.

– Vigyázz a gazdádra – mondta a kutyának, – s ne hagyd, hogy megint utánam jöjjön.

## 8.

Igazság szerint egy szemét alak, sosem hittem volna, hogy ilyesmire vetemedik. Nem tudom, mi késztette erre a lépésre, ám semmiféleképpen nem a kényszer. Hacsak nem voltak olyan sötét dolgai, amiről nem tudok. Hozzám fordulhatott volna, ha bajba került. Ahogy a múltban is igyekeztem segíteni rajta, már csak a húgom miatt is, úgy most is nyilván támogattam volna. Tanácsokkal, s ha kellett volna, pénzzel is.

Csakhogy ő ment a hülye feje után, mint mindig. Amerikába? Na hiszen, oda jó helyre ment. Ott pont ilyen tehetetlen emberekre várnak tárt karokkal. Na, de ott majd megtanítják, hogy hiába várja a sültgalambot. Nem fog a szájába repülni.

Irénke nélkül meg végképp nehéz lesz neki. Ugyanis, ha valamire vitték, ha valamit megszereztek az életükben, amit persze a hülyesége folytán könnyelműen elherdált, azért mind Irénkének tartozik hálával. Azt nem állítom,

hogy nem dolgozott meg semmiért, ilyen rágalommal még Matyit sem illelném, mert hiszen dolgozott ő világléletében.

Hanem, ha kíváncsi rá, elmondanám, hogy a legtöbb ember – és ne tudja meg, hányan vannak – itt követi el a legnagyobb tévedést. Azt hiszik, a munkájuk elegendő a boldoguláshoz. Egyik sem lát tovább az orra hegyénél. Jár a pénz, megdolgoztam érte, hangoztatják előszeretettel, sőt követelik a járandóságukat, mintha az elvégzett munka lenne minden. Meg sem fordul a fejükben, hogy azt a munkát valakinek meg kell szerezni, az általuk készített terméket valakinek el kell adni, és az sokszor fontosabb, több ész, körültekintést és talpraesettséget követel, mint magának a terméknek az előállítása. Bármilyen terméknek. Mert ha nem tudná, elárulom, hogy minden árunak csak az igény, a vevő ad értelmet. Ami a kutyának se kell, arra kár is időt, energiát pocsékolni. Ha nem így lenne, mindenki fúrhatna, faraghatna magának valamit, aztán meg tarthatná a markát, ennyi és ennyi jár érte, mert ennyi meg ennyi órát dolgoztam rajta. Felesleges a szorgalom, ha nem társul életrevalósággal. Ha meg más adja a szorgalom mellé az életrevalóságot, akkor annak is jár valami.

Sőt, annak jár a nagyobb rész.

Hogy csak egyetlen és egyszerű példát mondjak, társtulajdonosa vagyok egy kisebb építkezési vállalkozásnak is, és éppen a társammal vitattuk meg, mi legyen a következő lépés, amikor odaront hozzánk az egyik emberünk és azzal rágalmaz minket, hogy becsapjuk őt. Tudja ő mennyit ér ez a munka, azt is, mennyiért vállaltuk, mi meg pofátlanul kihasználjuk őt is meg a többieket is, mert mi ötször-hatszor annyit vágunk zsebre, holott mi a kisujjunkat sem mozdítottuk. Elküldhettem volna a fészkes fenébe, ehelyett azonban fel akartam nyitni a szemét. Elvégezted a munkát, ugye? – kérdeztem tőle, amire hevesen bólogatni kezdett. Akkor máshol és máskor is el tudod végezni, igaz? Már hogyan tudnám, vágta rá azonnal. Nos, akkor, mondom neki, ott van szemközt az a társasház, nemrég épült, és pontosan tudom, hogy kőkockákkal akarják lefedni az udvar egy részét, legyen behajtó a garázsokhoz. Ez pont olyan munka, amihez te nagyon jól értesz, beszélj a közös képviselőjükkel, szerezd meg a munkát magadnak, amennyiért tudod, és akkor senkire sem foghatod rá, hogy elhappolja előled a neked járó pénzt. Csak bámult rám, mint kretén gyerek a tanítóra, hogy képzelem én ezt?

De nem is akarom ezzel untatni, elvégre most Matyiról lenne szó.

Az előbb azt mondtam, sok mindent Irénkének köszönhet, ami igaz, mert egész életükben a húgom volt a hajtómotor. Neki kellett noszogatnia mindenért, akár lakást, bútort vagy kocsit akartak. A velence-tavi nyaralójuk sem épül fel, ha Irénke nem szorgalmazza. Nem állítom, hogy Matyi igénytelen volt, az igyekezet azonban mindig is hiányzott belőle. Márpedig az az ember, akibe nem szorult legalább egy parányi törtetés, nem is viszi soha semmire. A kommunizmusnak is ez volt a legnagyobb hibája. Hogy kiölte az emberekből a törekvést, az önállóságot. Dolgozzatok, mi meg fizetünk, amennyit jónak látunk, aztán fogjátok be a pofátokat. Majd mi eldöntjük, mi kell, mennyi kell és kinek, azzal ti ne törődjetek, valami nektek is jut majd. Hála istennek, azok az idők már elmúltak, de rengeteg ember még most is ott áll tehetetlenül, s várja, hogy valaki alájuk tolja a széket. Aztán a szék meg nem is igen tetszik, mert kényelmetlen az ülés rajta.

Mondtam én a Matyinak is, még mikor az első céget létrehoztam, hogy társuljunk, sógor, együtt, egy családi vállalkozással sokra vihetjük. Kerek-perec visszautasította. Jól van ő, ahogy van, szépen keres, úgy hiányzik neki egy vállalkozás, mint hátára a púp. Hiába győzködte még a húgom is, más idők jönnek, ami eddig volt, nem folytatódik tovább, időben kell lépni, ha akarunk



valamit, hallgass Ödönre, Matyikám, ő csak jót akar nekünk, meg talpraesett gyerek is, tudja ő, hogy mit mikor kell csinálni. Hát nem. Matyi megmakacsolta magát.

Aztán úgy látszott, tán még neki lesz igaza, mert az első cég tényleg csődbe jutott, a játékszabályokat nekem is meg kellett tanulni, a tandíjat meg mindenkinek meg kell fizetni. Ingyen nem osztogatnak semmit. Akkor, igaz, nem mutatta, de tudom, mit gondolt magában. Ugye, mégis nekem volt igazam? Vagy valami hasonlót.

Hát nem lett neki.

Később persze magától is rájött erre. Még akkor is fordulhatott volna hozzám bizalommal, mert a csőd csak átmeneti volt ám. Akinek megvan a magához való esze, az gyorsan felkászálódik a padlóról. Sok utánajárásomba került, meg pénzembe is, de talpra álltam, elővigyázatosabb is lettem, aminek ma már meg is van a látszata.

Nem tagadom, sok mindenbe belefogtam, néhány dolgon buktam is, egy pár vállalkozás mégis bejött, kerestem szépen, amiért aztán sokan irigyelnek. Gondolom, Matyi is így lehetett vele, megirigyelte a sikereimet, és hát meg akarta mutatni, hogy erre ő is képes. Ha akkor engem keres fel, bevettem volna valamelyik üzletembe, vagy kezdtünk volna valami újat együtt, csakhogy ő ment a saját hülye feje után, aminek aztán ez lett az eredménye.

Sajnálom persze őt is, mégiscsak a sógorom, de legfőképp Irénkét sajnálom. Nem ezt érdemelte volna ennyi év után. Méltatlanra fecsérelte az életét, és bizony meg kell mondjam, szegénykémet nagyon megviselte a dolog. Képzelheti! Az is nagy lelki törést okoz, ha valakit faképnél hagynak, főleg a nők viselik nehezen az ilyesmit, de hogy ilyen csúfságos módon, az már több a soknál. Vannak pillanatok, amikor egy kanál vízben meg tudnám fojtani azt hülyét, ha a kezeim közé kerülne.

Na, de nem kellek én ahhoz. Amerikában majd móresre tanítják. Jön ő még vissza Irénkéhez, térdenállva könyörögni. Egy éve voltam odakint a családdal négy hétre, körbejártuk az országot, láttam én, hogy mi megy ott. Nem mondom, annak, aki ott született, meg a nyelvet is jól beszéli, annak jól megy sora, de az, aki egyszer eladta magát rabszolgának, az is marad élete végéig. És mi más lenne az, amit Matyi csinálhat, ha nem rabszolgaság? Hivatalos papírok és nyelvtudás nélkül senki sem ugrálhat. Egészen fiatalon talán még más, de hol van már Matyi a fiatalságtól? Nem is tudom megérteni, hogyan képzelte el? Ahogy hallottam, valami hirdetésre jelentkezett, és gondolhatja, hogy nem atomfizikusokat kerestek. Szemét munkára kell az, aki máshoz sem ért. A beígért jó fizetés csak a mézesmadzag, mert ott aztán tényleg mások fölözik le minden munka hasznát.

## 9.

Vasárnap délután sötétszürke Jeep Cherokee gurult a mobilház elé. Hunter felkapta fejét a hangra, izgatottan csaholni kezdett, odaszaladt az ajtóhoz. Sárdi Mátyás egy pillantást vetett Willyre, aki békésen szunyókált a díványon, szeme sem rebbent az érkező autó zajára. Követte a kutyát, és szélesre tárta az ajtót.

Steve kászálódott ki a Jeepből, majd közvetlen utána két fiúgyerek.

Tíz év körülinek saccolta a két fiút, s csodálkozva nézte öltözküket. Mindkét gyerek öltönyt viselt, fehér inget és nyakkendőt, olybá tűnt, mintha egy égi fogadásról csöppentek volna ide a hegyek közé apjukkal együtt, aki hasonlóképpen volt öltözve, mindössze öltönyének zakóját hagyta a kocsiban.

Steve harsány hellóval üdvözölte őt, míg a gyerekek hátramaradtak az autó mellett, tisztos távolságból méregették a számukra ismeretlen férfit. Hunter ott

ugrált körülöttük, kordában tartotta a két fiút, akik ugyan ismerhették a kutyát, mégis tartottak tőle.

– Gyerünk, bemutatkozni! – parancsolt Steve a fiaira.

A két gyerek, sanda pillantásokkal szemmel tartva a kutyát, előrébb lépett. Kézfogásra nyújtották a kezüket. A kisebbik, szőke hajú, pattanásos és pufók képű alig érthetően suttogta nevét, pillanatra sem tekintve fel. Amint Sárdi Mátyás elengedte kezét, oldalt lépett, utat nyitva ezzel bátyjának.

– Josh – mondta a nyulánk, villogó szemű gyerek határozottan és jól hallhatóan.

– Te vigyázol nagyapára.

Nem tudta eldönteni, megállapításnak vagy kérdésnek szánta-e a gyerek az utolsó mondatot, de rábólintott, amit Josh vehetett helyeslésnek, akár válasznak is.

Steve eltűnt a mobilházban, Hunter kedvetlenül ballagott utána, ráunva a fiúk félős közönyére.

– Rossz ember az öreg? – kérdezte teljesen váratlanul az idősebbik fiú, leplezetlen megütközést váltva ki a föléje magasodó férfiből.

– Rossz ember? – kérdezett vissza Sárdi Mátyás. – Miért volna rossz ember?

– Templomba se jár – válaszolt a gyerek –, és gonosz.

– De hiszen a nagyapád!

– Tudom. De nem hisz Istenben.

Majdnem azt felelte, na és? Attól még nem feltétlenül gonosz valaki. Mégsem szólt. A gyerek túlfelé kihívóan nézett rá, mintha ellenkezést várna, hogy tovább győzködhessen. A kisebbik egykedvűen álldogált két lépéssel arrébb, kabátgombját csavargatta. Legszívesebben levette volna a kabátját, hiszen a felhőtlen égről forrón tűzött a nap, neki még egy szál trikóban is melege volt, nemhogy kiskabátban, fojtogató nyakkendősen. Odabent hűvösebb van.

– Menjetek be – szólt rájuk. – Még nagyapátokat sem üdvözöltétek.

A két gyerek egyszerre mozdult, kelletlenül bár, de elindultak az ajtó felé.

Sárdi Mátyás odakint maradt, nem akarta zavarni a családi összejövetelt. A gyerek szavain gondolkodott, meg azon, hogy ezek a kölykök nem nagyon szerethetik a nagyapjukat. Ennek valami más oka lehet, olyasmi, aminek semmi köze Istenhez meg a templomba járáshoz. Furcsa, olykor elviselhetetlen az öreg, de csak több tiszteletet érdemelne az unokáitól.

Még csak be sem akartak menni hozzá. Lehet, hogy az apjuk rájuk szólt volna idővel, talán nem kellett volna nekem ösztökélni őket. Egyébként is, ha nem kíváncsiak rá, az az ő dolguk. Mégis, ha már kihajtottak ide a városból, legalább a képüket dugják be hozzá.

Kisvártatva Steve jött ki a házból, mögötte a gyerekek.

Rövid látogatás volt, gondolta, ezért kár volt mérföldeket idevezetni.

– Hordjátok be a zacskókat – szólt fiaira Steve, aztán Sárdi Mátyáshoz fordult. – Minden rendben van?

– Igen.

– Sok baj van az öreggel?

– Nincs.

– Csak tartsd rajta a szemed. Ez a legfontosabb. A telefonszámomat tudod, ha valami komoly baj támad, hívjál.

Nézte a férfit, a munkaadóját. Ünnepi öltözetében úgy hatott, mint aki egy hivatalos szervtől jött ellenőrzésre, hogy futó pillantás alapján személyesen állapítsa meg azt, amire számított. Hogy minden a legnagyobb rendben találtatik, az ő közreműködése nélkül is megy minden a maga útján, mint a karikacsapás.

– Apád mondott valamit? – kérdezte kenyéradó gazdájától.

– Nem szólt az egy szót sem. Mit kellett volna mondjon?

Valamit, gondolta, hogy van valami óhaja-sóhaja, hogy szidalmazom néha és a pokolba kíván, elege van belőlem.

– Valamit – felelte. – Úgy általában. Elégedett-e velem vagy hasonlót.

– Az ő korában már csak akkor lehet elégedetlen, ha nem úgy élte le az életét, ahogy az Istennek tetsző.

– Nem úgy élte le?

– Ezt neki magának kell tudnia. Ha mégsem, majd elrendezi Istennel, amikor erre sor kerül.

– És lesz mit elrendeznie?

– Azt hiszem. Isten előtt mindenkinek lesz valami elrendeznivalója. Én nem mondhatok az apámra semmit.

Nem is kell, gondolta. Elég, ha az unokáinak megvan a véleményük róla. Hálát adott az égnek, hogy gyereke, s így unokája sincs.

A fiúk időközben behordták az élelemiszerral és háztartási cikkekkel megtömött papírzacskókat, s most ott álltak az autó mellett apjukra várakozva.

Steve indulni készült, ám hirtelen eszébe juthatott valami. Kabátja belső zsebéből bankjegyeket húzott elő.

– Majd elfelejtettem – ütött a homlokára, – az eddigi fizetésed.

Sárdi Mátyás megköszönte a pénzt, számolatlanul zsebrevágta.

– Kérnék valamit – mondta, majd a kérdő tekintet láttán így folytatta: – Legközelebb hozzá nekem két vagy három üveg vörösbort. Kifizetem.

Steve hosszasan meredt rá szótlanul, végül csak annyit mondott:

– Azt nem.

Ezzel sarkon fordult, fiait betelerelte a Jeepbe, majd ő maga is beszállt a volán mögé. Egy perc múlva már el is tűntek a kanyarban.

Sárdi Mátyás értetlenül bámult utánuk.

Mi a franc baja van ennek az embernek a borral? Ha már ennyi mindent idecipel, az a két üveg bor igazán elférne valamelyik papírzacskóban. Szájában összeszaladt a nyál. Semmi sem esett volna jobban, mint egy hideg fröccs. Olyan lehetetlen volt ez a kérés? Nem értette az okát, és rosszul is esett a visszautasítás. Végül nagyot sóhajtvá vállat vont, ezen már nincs mit változtatni. Furcsa emberek, ennyi az egész.

Visszatért a mobilházba.

Willy a díványon ült, a konyhapult előtt földre helyezett papírzacskókra meresztette szemét.

– Mindenünk van – mondta Sárdi Mátyás. – Szép a fiadtól, hogy így gondoskodik rólunk. Nem sokat beszéltek.

– Nincs mit beszélni.

– Szép család vagytok, mondhatom.

– Régen nincs már család. Azok az idők elmúltak.

– Mit akarsz ezzel mondani?

Willy nem válaszolt. Közömbös tekintete a távolba révedt, rezzenéstelen arca azt sugallta, kár feszegetni olyasmit, amin úgysem lehet változtatni.

Sárdi Mátyás hozzáfogott a papírzacskók kiürítéséhez. Csak akkor szólalt meg ismét, amikor az utolsó zacskó tartalma is a helyére került.

– Nem fogunk éhen veszni, az már biztos.

Willy erre sem felelt, mintha mindegy volna neki, eszik-e valamit vagy sem.

10.

Talán mégiscsak hallgatnom kellett volna Döncikére. Végül is neki csak felvitte az isten a dolgát. És semmi baja sem származott a piszkos ügyleteiből. Tudtommal

senkinek nem származott baja belőle. A bank lenyelte a veszteséget, amit biztos visszaszerzett valaki másnak a bőrén.

Tulajdonképpen mitől félttem?

Ahogy Döncike elmagyarázta, tiszta sor volt az egész. Bedobunk egy-egy millió forintot, ezzel az alaptőkével megalapítjuk a céget. Aztán felveszünk negyvenmillió kölcsönt a banktól, egy fél év múlva pedig csődöt jelentünk. A felvett pénz nagy része persze megmarad a mi zsebünkben.

Hüledeztem. Negyvenmillió hatalmas összeg, akárhogy számoljuk. Nincs az a bank, amelyik ekkora kölcsönt adjon egy csak papíron létező cégnek.

Hát nem is adna minden bank, mondta akkor Döncike. Ámde nekem van egy jó ismerősöm az egyik új banknál, ő foglalkozik a kölcsönökkel, egy nap alatt elintézi. Döncike röhögött.

Hidd el, hogy elintézi. Tíz milliót leperkálunk neki, annyit pénzért már igazán nyakába vehet egy kis ügyintézés. A haminc millió ugyan még így sem marad meg tisztán, valamennyit vissza kell forgatni, az irodának is lesznek költségei, aztán meg az is lehet, sőt valószínű, hogy a telkeink is elvesznek, de még akkor is jó bolt. Telket később vehetünk másikat.

A barátom miatt se aggódj, tudja nagyon jól, mit és hogyan kell csinálni. Részéről csupán tévedés az egész, elvégre senki sem lehet tökéletes. Ő mindent alaposan átnéz, minden okmányt és kérelmet kellőképpen lefedez, hogy látszatra minimálisnak mutakozzon a bank részéről vállalt kockázat. Mindenki tévedhet, senki sem tökéletes. Az orvos is téved néha, mégsem követeli senki a fejét. Egy bankár sem jó, hogy előre tudja, mi fog bekövetkezni. Emiatt tehát nem kell aggályoskodnod.

Igen, igen, de miféle telkekről beszélsz?

Ugyan már! Valami garanciát akkor is kell adni a kölcsönre, ha az ismerősöm minden mást elintéz. Így ő is bebiztosítja magát a főnökei szemében, és ránk se foghatják, hogy habokra vettük fel a pénzt.

Jó, jó, de milyen telkek?

Az én visegrádi vityillóm meg a ti velence-tavi nyaralótok.

Volt valami félsz is bennem?

Sötét ügynek tűnt ez az egész. Pontosan csak egy ügyvéd a megmondhatója, hogy a csalás vagy sikkasztás kategóriájába sorolható-e, amiért még kemény börtönbüntetés is kijárhat.

Vagy csak a nyaralót féltettem?

Ahogy Döncike kiszámolta, fejenként közel tizenöt millió forint maradna meg tisztán. Mennyit adnának a nyaralóért? Kis telek, maga a ház sem nevezhető palotának, a vízparttól is elég messze van. Szóval? Három vagy négy milliót? Ezt elbukod, de még ez sem igaz, ha úgy fogod fel, hogy jó áron eladtad. Ötmillióért veszel egy hasonló vikendházat telekkel, ami készpénz megmarad, azzal már lehet kezdeni valamit.

Döncike úgy dobálózott az öt meg tízmilliókkal, mint aki egész életében hatalmas vagyonok fölött rendelkezett. El is ragadott a képzelet, úgy, mint a lottózókat, akik még ki sem töltötték a szelvényt, máris kezükben érzik a nagy nyereményt. Mert hiszen csábító volt arra gondolni, mi mindenre fordíthatnám ezt az óriási összeget. Még akkor is, ha én egy pillanatig sem gondoltam üzleti befektetésre, hanem új kocsira, esetleg egy nagyobb lakásra. S ha már üzlet, talán az asszonynak egy butikra.

Hanem az a nyaraló! A szívem szakadt volna meg érte.

Milyen boldogok voltunk, amikor megszereztük a telket, holott akkor még, az első két évben, sátrat kellett felverni, ha ott akartuk tölteni az éjszakát is.

Aztán a különböző engedélyek beszerzésével járó ügyintézés. Az a sok lótás-futás. És megszerezni az építőanyagot. Akkoriban még közel sem volt olyan egyszerű dolog, mint manapság. Hol ez volt hiánycikk, hol abból fogytak ki éppen. Még szerencse, hogy építkezésekre fuvaroztam, volt elég összeköttetésem. Így legalább az építőanyaggal jóval kevesebb gondom volt, mint másoknak.

Nem is ezért fájt volna a szívem megválni tőle. De hogy véget érjenek azok a fantasztikus, jó hangulatban eltöltött nyári hétvégék! A haverok szívesen vállalkoztak minden segítségre, nélkülük sosem épült volna fel a nyaraló. Önerőből talán még ma is építkeznénk. Velük nem is volt nehéz. Mennyit hülyéskedtünk, hecceltük egymást! Az ember észre sem vette, hogy közben dolgozik is. Betont kever, téglát hord, faanyagot szabdal. És nem hajtott minket a tatár. Ha éppen nem volt kedvünk kézbe venni a szerszámokat, hát lementünk a tóra fürdeni vagy horgászni. Este meg tábortüzet raktunk, és nagyokat dajdanásztunk a tűz mellett. A haverok jöttek később is, amikor már felépült a nyaraló. Pofátlanság lett volna kitiltani őket a sok segítség után. Ilyesmi eszembe sem jutott volna. Nagyszerű társaság verődött össze majd minden hétvégén. Még Döncikéék is lejártak. Sőt, Csillára éppen ott jött rá a szülés, egy szombat délután, vittük is, mint az eszeveszett örültek a fehérvári kórházba.

Aztán Döncike is megvette a maga telkét a Dunakanyarban. Akkor már javában benzinkutas volt. Ő házzal együtt vette a telket, nem kellett építeni. Ahogy Csilla hangoztatta gyakran, jobb ez így, masszív ház, nem egy összebarmolt viskó. Hát Visegrádon nem is volt olyan jó hangulat soha. Talán mert Csilla állandóan kényeskedett. Rosszallotta, ha valaki hangosabban énekelt, rászólt arra, aki véletlenül a fűbe dobta el a csikket, vagy hintázni próbált a kerti széken. Ahol túl gyakran fegyelmezik az embert, ott nem is igen érzi jól magát. Nógathatott Irénke, menjenek néha Visegrádra, bizony nem fűlött a fogam hozzá. Néha. Nagyritkán, illemből.

Velencefürdő. Az igen! Az a második otthonom volt.

És ezt kellett volna fedezetként felajánlanom egy kétes üzlethez.

Az egymillió forintot még csak összeszedtem volna valahogy. Volt akkoriban még párszázezer forint megtakarított pénzünk. De már a nyaralót, azt nem! Azt bizony az isten sem veszi el tőlem!

A nyavalya törje ki! Lehet, hogy mégis hülye voltam?

A nyaraló végül így is, úgy is elúszott.

11.

– Te hogy kerültél ide?

Meglepődött a kérdésen, és érdeklődéssel vegyes csodálkozással tekintett az öregemberre. Nyomát sem látta rajta korábbi gonoszkodásának. Willy ráncos arcán zavar tükröződött. Pislogott, mintha most ébredt volna fel mély álmából, s nem tudja hova, kik közé került.

Lehet, hogy elszunyókált és valóban most riadt fel. Délben megetette, aztán magára hagyta televíziójával. Reggel óta a fészerben matatott, szortírozott és rendezgetett, de időnként visszament a házba szemlét tartani. Nem is figyelte, alszik-e Willy, vagy valóban a tévét nézi, megelégedett azzal, hogy a díványán látta heverni mozdulatlanul. Az ajtót tárva- nyitva hagyta a kutyának, járjon szabadon ki-be, amikor akar.

Hunterrel már megbarátkozott. Mióta átvette a kutya ellátását, le sem tudta vakarni magáról. Az állat mindenhova követte, ritkán tűnt el mellőle, dolgát végezni húzódott csak félre, vagy odadörgölözött Willyhez, kimutatni hűségét régi gazdája iránt is. Lassacskán bízni is kezdett a kutyában. Néha rászólt: nézd meg a gazdádát! Bár kezdetben hiábavalónak bizonyult az unszolás, és

néhányszor oda kellett kísérni Huntert az öreghez, később már – mintha értette volna a magyar szavakat – ugrott az első felszólításra, hogy alig néhány perc múlva vidám csaholással térjen vissza. Minden rendben, jelezte ilyenkor, s elhitette vele, valóban nincs oka aggályoskodni. Ennek ellenére mégsem bízta teljesen Willy felügyeletét az állatra.

Most is azért tért vissza a házba, hogy személyesen győződjön meg az öregember állapotáról. Lépteinek hangjára Willy elfordult a televíziótól.

– Te hogy kerültél ide?

Sárdi Mátyás komolyan, gúnyos hangsúly nélkül válaszolt.

– Itt lebzselek már körülötted hetek óta. Fel se tűnt?

– Igen? – csodálkozott Willy, majd csukott szájával nyammogni kezdett, mint aki rágós falattal birkózik.

– A fiad fogadott melléd, ha még nem tudnád.

– Steve?

– Bizony!

– Őrködni?

– Nem. Segíteni.

– Őrködni – jelentette ki Willy igazának tudatában. – Nem akarja, hogy elszökjek.

A határozott hang hallatára elnevette magát.

Na hiszen! Az aztán szép móka lenne, gondolta. És hova a francba szöknél, ha egyáltalán el tudnál battyogni az útkanyarulatig, te vén bolond? Ennél jobb helyed még a mennyországban sem lesz.

Igyekezett komoly maradni, ne szegje ritka beszédes kedvét az öregnek.

– Minek szöknél el?

– Minek? – hördült fel Willy, de nem folytatta. Szuszogva dohogott magában: hogy nem lehet ezt tudni? Mikor pedig illenék. Felhúzta szemöldökét, hosszasan nézte Sárdi Mátyást, akit méginkább meghökkentett újabb kérdésével:

– Honnan kerültél ide?

– Magyarországról.

– Az meg hol van? – kérdezte Willy. Homlokán elmélyültek a barázdák, szeme gyanakodva összeszűkül.

– Európában.

– Mint Anglia.

– Az is.

– Valamikor jártam ott. Régen. Hosszú út volt.

– Hajóval?

Willy nem válaszolt. Elmerengett megint, fejét a tévé felé fordította, de nyilvánvalóan nem a műsort nézte.

Szerette volna tudni, hol járnak a gondolatai, ha vannak egyáltalán. Reménykedett benne, hogy a vénemberbe visszatér valami értelem. Helyzete mégiscsak elviselhetőbb, meg az idő is jobban telik, ha van kivel beszélgetni.

– A fiam hozott ide?

– Hogy gondoskodjak rólad.

– Minek? Nem kell már fát vágni. – Elhallgatott. Lehorgasztotta fejét, gyászosan szomorúnak tetszett. Halkabban, alig érthetően folytatta: – Nincs már meg a kandalló, pedig az jó meleget adott.

Az isten se érti, miről beszél. Ki a fene képes követni ezeket a kusza gondolatokat? Zagyvaság az egész. Meg lehet sülni ebben a fémdobozban is, hiába zakatol az a nyavalyás légkondicionáló. Ez a hibbant vénember meg kandallóról beszél. Rápillantott a tévé képernyőjére, talán valami téli műsort

sugároznak, hólepte tájat mutatnak éppen, arról jutott eszébe a kandalló. De a tévében csak egy bemondó vigyori képét látta.

– Miféle kandalló?

– A házam...

Várta a folytatást. Örült, hogy Willy nem veszekszik, s hogy észnél van, ha nem is teljesen.

– Jártál már ott?

– Hol?

– A házamban.

– Nem tudtam, hogy házad is van.

– Volt. Steve eladta azt is.

– Egy házzal sok a gond. Nem akart azzal is terhelni.

– Nem szeretted, pedig ott született.

Egészen felvillanyozódott. Kezd összefüggően beszélni, kezdi visszanyerni az értelmét. Ha így folytatja, egész tűrhetően megleszünk egymással. Közben arra gondolt, milyen háza lehetett Willynek, ha volt egyáltalán. Hiszen, ha lett volna neki, most abban kéne lakjon, nem ezen a nyomortanyán. Ábrándozik. Elhiszem, hogy szeretne szép házban lakni. Kényelmesebb volna nekem is.

– Nem szeretett itt senkit. Engem se.

– Ugyan már! Hiszen a fiad.

Willy felemelte fejét, értetlenül bámult az arcába.

– Az – mondta. – Fattyú.

– Nem te vagy az apja?

Egy pillanatig azt hitte, az öregember ilyenformán helyesel, mert Willy a fejét kezdte ingatni, de szavaival máris cáfolta azt, amit fejével jelezni látszott.

– Az én fiam.

– Hát akkor?

– Egy fattyú. Mindent megtagadott. Bizony.

Willy megmozdult a díványon. Balkezevel ernyedten legyintett, a másikkal megpróbálta feljebb tornáztatni magát.

Odalépett, hóna alá nyúlt az öregembernek, kényelmesebb ülőhelyzetbe igazgatta, feje alá helyezte a kopott díszpárnát. Leült ő is a dívány másik végébe, s kíváncsian várta, mi mindent tudhat még meg. De Willynek elment a kedve vagy az ereje a beszélgetéstől. Morgott ugyan még néhány zavaros szót maga elé, de ezeket már nem értette, s hiába bökte meg finoman, hogy szóra bírja, Willy hallgatott.

Hunter ott hevert végig a lábuk előtt, most ő is megmozdult, mintha érezné, a béke és nyugalom eddig tartott. Felkecmередett, megrázta magát és elindult az ajtó felé.

Sárdi Mátyás felsóhajtott, lemondóan legyintett, és elindult ő is a kutya után, folytatni félbehagyott ténykedését a fészerben.

## 12.

Matyival hosszú időn keresztül dolgoztam együtt. Ha jól emlékszem, hetvenötől kilencvenötig. A kilencvenöt az biztos, mert akkor jöttem ki Amerikába. Hát nekem oltári mázlim volt, anyám egy régi barátnője látogatott haza a lányával, aki nem sokkal előtte vált el a férjétől, éppen facér volt, akárcsak én. Nagyon jól kijöttünk egymással, miért ne léptünk volna házasságra? Azt ugye mondanom sem kell, Verának – ez a feleségem – esze ágában sem volt Magyarországra költözni, még miattam se.

Naná! Majd hülye lett volna!

Így aztán nekem kellett hozzá költöznöm Floridába. Kezdetben viszolyogtam a dologtól. Na, ne értse félre, nem a házasságtól, hanem Amerikától. Elsősorban a

nyelvtudás hiánya miatt. Az én koromban már nehezen tanul az ember, féltem is, nehezen fogok boldogulni. Azért csak ment valahogy. Ma már nem adnak el, elhiheti. Húzódkodtam Amerikától azért is, mert az emberek összevissza beszélnek, még azok is, akik jártak már idekint, én meg sok rosszat hallottam, de nem volt más választásom. Ha lemondok Amerikáról, füstbe megy a tervezett házasság. Ma már egy pillanatig sem bánom a döntésemet. A házasság is jó, meg Amerika is. Hálát adok az égnek, hogy idekerültem.

Ne haragudjon, tudom, Matyi érdeklí magát, nem én, de kell ez a kis kitérő, hogy megértse.

Szóval Béla, a Gajdos, feleségem családjának régi barátja. Valamikor ő is itt lakott Miami-ban, aztán Charlotte-ban megvette azt a márványcsiszoló vagy milyen üzemet. Hogyan jutott hozzá, nem tudom, a lényeg, hogy családjával együtt odaköltözött. Hébe-korba beszélgetünk telefonon, azaz tartjuk a kapcsolatot, ha személyesen évek óta már nem is találkozunk.

Amikor Matyi telefonált, hogy itt van Amerikában, leesett az állam. Hát még, amikor mesélte, miként is került ide ki. Nahát! Az valami szörnyűség lehetett. Nem is tudtam, hogy odahaza is operálnak ilyen embercsempészek, mert mi másnak nevezhetném ezeket a szélhámosokat. Én mindig azt hittem, ilyenformán csak Dél-Amerikából és Ázsiából hoznak ide embereket.

Lényeg a lényeg, Raleighből hívott, tudnék-e segíteni neki, mert az egy rakás szar, ami ott várta őt. Nem a munka, azzal nem volt semmi baja, elmosogatott volna évekig is. Hanem a körülmények! Ahogy mesélte, bezsúfolták őket egy apartmentbe, s onnan hordtak mindenkit különböző helyekre dolgozni. Többnyire éttermekbe mosogatni, vagy valami takarító vállalatához. Ha tisztességesen csinálják, nem is háborodik fel senki, csak hogy azok a gazemberek a végsőkéig kizsigerelték a kiszolgáltatott szerencsétleneket. Ugye, nem beszélték a nyelvet, nem volt kocsijuk, hogy közlekedni tudjanak. Azok a mocskosok intéztek, irányítottak mindent, persze úgy, ahogy nekik tetszett. Ők adták a szállást, a munkát, és ők kasszírozták be a fizetséget is, amiből aztán levonták a szállás, a szállítás, meg ki tudja még minek a költségeit, úgy, ahogy nekik tetszett. Matyinak is, ahogy mondta, két hét után kiszúrták a szemét tizenöt dollárral. Holott dolgozott vagy nyolcvan órát. És hiába tiltakozott, hogy ez így nem járja, meg hogy nem ezt ígérték, nem tehetett semmit. Ment volna a rendőrségre? Őt előbb kitoloncolják innen, mint azokat a ragadozókat. Neki ráadásul még szerencséje is volt, ahogy mesélte, mert jobban az eszénél maradt, mint a többiek, akiktől még az irataikat is elszedték valami ügyes trükkel, hogy végképp a markukban legyenek. Ő azért vigyázott a sajátjára, aztán hívott is az első adandó alkalommal, tudnék-e segíteni.

Hát persze! Csak nem hagyom szarban a régi barátomat?

Mondtam volna neki, jöjjön ide hozzánk, de nálunk nincs hely, kicsi a házunk, és Vera anyja is beköltözött hozzánk egy éve. Aztán eszembe jutott Gajdos Béla. Fel is hívtam rögtön, tegyen már valamit a haveroméért. Ő mégiscsak közelebb lakik Raleigh-hoz. Ugyebár Charlotte és Raleigh is Észak-Karolinában van, nem is olyan messze egymástól. Béla nagyon rendes volt, gondolja el, a feleségem családjának az ismerőse, nem az én barátom, és mégis azonnal megígérte, hogy segít. Mondtam Matyinak, amikor legközelebb hívott, jelentkezzen Bélánál, bízva rá magát. Béla aztán két nap múlva érte is ment, elhozta azoktól a rablóktól.

Aztán amikor legközelebb beszéltem Matyival, már ott volt Bélánál, mondta is, hogy jó helyre került, sokkal nyugodtabban tekint a jövője elé. Most már régóta nem beszéltem sem vele, sem Bélával, de biztosra veszem, hogy minden a legnagyobb rendben van.



Ettől függetlenül, ahogy mondtam, mellbevágott, hogy Matyi kijött ide. Meg az is, ami történt vele. Ki hitte volna?

Amikor én eljöttem otthonról, sokan morgolódtak a cégnél, vagyis hát, ami megmaradt belőle az eredeti vállalatból, mert azt pillanatok alatt szétszedték a rendszerváltás után. A legtöbbet Hámori markolta, a volt főkönyvelő, az ő kezébe került a vállalat nagyobb része. Úgyes ember volt ez a Hámori, igaz, nem is volt nagyon nehéz dolga, ő volt a legközelebb a tűzhöz, meg aztán, ha valaki, hát ő volt az, aki tisztán látott mindent. Egy főkönyvelő már csak tudja, hogy s mint állnak a dolgok egy cégnél, kiismeri magát a számok között, azt is tudja, mit érdemes és mit nem. Egyébként mindenki rendes embernek ismerte, nem is értem, miért zúgolódtak ellene egy páran. Matyi sose, ezt hozzá kell tegyem. Mások annál inkább. Hiányolták a fekete fuvarokat, kifogásolták a mellékes jövedelem hiányát, azon az alapon, hogy pusztán a fizetésből nem lehet megélni. Pedig, ha jól meggondoljuk, nem volt igazuk. Hámori nyilván jobban odafigyelt mindenre, amikor már az ő zsebére ment a játék. Nem hunyhatott szemet olyasmi fölött, mint amiket főkönyvelőként esetleg még elnézett. Amellett nem csapott be senkit. Talán még jobban is fizetett más cégeknél.

Ezért is hihetetlen, hogy Matyit behúzták a csőbe. És pont az a Baló! Akit valójában mindenki utált, kétszínű alak, ráadásul párttitkár is volt egy időben. Mindig ott sündörgött, ahol lecsíphetett valamit. Egyesek azt is állították róla, hogy besúgó volt, ezt ugyan senki nem tudta bizonyítani, de egyáltalán nem tartom lehetetlennek. A rendszerváltás után egy darabig kussolt, szerintem örült, hogy luk van a valagán, meg hogy Hámori nem küldte őt is a fészkes fenébe. Aztán csak megtalálta a barátait.

Ezt már Matyitól tudom, én már akkor nem voltam otthon. Hát persze, hogy a régi komái támogatták, amikor a Horn kormány került hatalomra, mert magától sohasem vállalkozott volna saját céget alapítani. Meg nem is volt neki miből. És hülye volt az mindenhez, csak a szája volt nagy. Aztán, amikor jöttek a Fideszesek, cseszhetette a kapcsolatait, anélkül meg szart se ért a cége. Mondtam, hogy hülye volt. Az ilyen ember egy percig sem tud talpon maradni, ha nincs aki támogassa. De hogy Matyit hogy tudta rávenni a társulásra, pont ő, az magas nekem. Még csak haverok sem voltak, és ha az a balfácán nem pont Matyit pécézi ki magának, akkor most nem is lenne itt az a szerencsétlen. Ahogy hallom, hiszen járunk haza minden évben, Hámorinak jól megy a cég, Nyugatra is sokat fuvaroznak, még új kamionokat is beszerezett. Matyinak nem lett volna semmi baja nála. Még most is ott dolgozhatna nyugodtan.

De, látja, az élet furcsán csavarodik néha. Soha nem tudhatjuk előre, mi fog történni. Én se vágytam soha Amerikába, nem is sejtettem, hogy valaha itt fogok kikötni, aztán most mégis itt vagyok.

Nekem azért ez jobban összejött, mint Matyinak.

Ha beszél vele, mondja meg neki, hogy üdvözlöm. És csörögjön rám néha, amikor alkalma van. A számomat tudja.

### 13.

Már a motorzúgásra is felkapta fejét. Ám csodálkozni csak akkor kezdett, amikor a fékcsikorgást is meghallotta. Mióta itt van az öreggel, Steve dzsipjén kívül még egyetlen autó sem állt meg a ház előtt. Minek is állt volna? Willy barátai – ha voltak neki egyáltalán – már rég a túlvilágról kukucskálnak ide. Legjobb esetben is egy öregotthon kenyerét majszolják, s jobb dolguk lévén Willynél, eszükbe sem jut a régi barát. Más meg miért keresné Willy társaságát? Hacsak nem valami eltévedt idegen, aki útbaigazítást szeretne kérni. Az meg jó helyen áll meg! Az öregemberből ugyan nem fog kicsikarni egy épkézláb mondatot sem. Ő meg maga sem tudta igazán, hogy hol van.

Alig tett néhány lépést, alig vált láthatóvá a ház előtti kis tisztás, megdermedt. Érezte, hogy fejébe tolul a vér, egész testét forróság önti el, szíve hevesebben kalapál. Olyasformán kerítette hatalmába a rémület, mint a sarokba szorított, védtelen állatot, amikor ösztönei megsúgják neki, egyetlen kiút van csupán, s az sem járható.

A fészker mögött felkapaszkodhatna a dombra. Alig néhány meredek lépés, időben talán két perc az egész, és védelmébe veszi az erdő.

Mégsem mozdult. Nemcsak teste, agya is megbénult.

A mobilház előtt egy rendőrautó állt, s most hitetlenkedve meresztette szemét az autóra. Akár egy idegen bolygóról idepottyant, sosem látott, furcsa jármű tárult volna a szeme elé. Nézte csak mereven, s előbb lassan, majd egyre gyorsabban ingatni kezdte fejét, mintha ezzel el tudná tüntetni a nem tetsző képet.

Ám ahogy ő sem, a rendőrautó sem mozdult.

Agyával végre felfogta, cáfolhatatlan valóság az, amit lát.

Értem jöttek! – volt az első gondolata. – Megtaláltak!

Újabb forróság öntötte el, de ez már a felháborodás heve volt, nem pedig a rémületé.

Hallott már történeteket arról, hogy időnként összegyűjtik és deportálják az illegális bevándorlókat, de minden esetben csoportos letartóztatásról volt szó, nem pedig egyedi esetről. Egy razzia a Raleighben működő embercsempészek által fenntartott lakásokban elképzelhető. De hogy idejőjenek utána a világ végére, egyetlen emberért, aki semmivel nem hívta fel magára a figyelmet? Csakhogy miben különbözik egyetlen ember, ha bűnös, egy egész csoporttól? A törvény éppúgy vonatkozik tíz, húsz emberre, mint egyvalakire.

Akármit mond a törvény, nem vagyok bűnöző! – tiltakozott magában. – Ha másik oldalról is hozzáfogunk a szőrszálhasogatáshoz, még csak munkát sem vállaltam. Segíték egy öregembernek.

Egy mély lélegzetvétel után rászánta magát, hogy szembenézzen a látogatóval.

A seriff embere széleskarimájú kalapot viselő, pirosposzsgás arcú, harsány hangú fiatal férfi volt. Derékszíjáról hatalmasnak tetsző Colt lógott alá. Lapátnyi tenyerét a Colt agyán pihentette, mintha bármely pillanatban elő kellene rántani az ormótlan fegyvert. A léptek zajára Sárdi Mátyás felé fordult.

– Á, szóval te vagy az! – kiáltotta. Húsos szája széles vigorra tágult. A vigyor felett nagy, barna szemek csillogtak. – Hallottam, hogy új ember van az öreg Willy mellett. Erre jártam, hát gondoltam, tiszteletem teszem. Szóval te vagy az. Levette tenyerét a Coltról, s előrenyújtotta.

– Jack Collins vagyok – mondta, miközben hevesen rázogatta Sárdi Mátyás félszegen feléje emelt kezét.

– Matthew – mondta, bizalmatlanul elhallgatva vezetéknévét.

– Örülök a találkozásnak – lelkesedett a fiatal rendőr. Tett egy lépést hátrébb, majd miután tetőtől talpig végigmérte az előtte álló férfit, odalépett hozzá, s barátságosan vállon veregette.

– Te kellesz ide, nem egy pipogya nőszemély. Nagy vadóc ám az öreg, ismerem hírből, a nők sose bírtak vele. Egy ilyen kemény fickó, mint te vagy, ilyen kell az öreg Willy mellé. Aztán van-e sok bajod vele?

Mit feleljen erre?

Végtére is, mi baja van Willyvel? Semmi. Vigyázni kell rá, veszekedni kell vele, ezért fizetik. Olyan munka nincs, amivel ne lenne időnként valami baj.

Hogy is mondják angolul, hogy makacs?

Eszébe jutott.

– Stubborn – felelte.

A seriff emberéből kitört a röhögés. Amolyan jóízű, felszabadult röhögés, ami csak a legjobb viccek hallatán keríti hatalmába az embert.

– Hogyne! Már hogy ne volna makacs. Világéletében az volt, ahogy hallottam. Miért pont most változna meg, vén korára?

Sárdi Mátyásban lassan oldódott a feszültség. A hirtelen támadt félelem vasmarka nehezen, de engedett. A fiatalember nevetése, sőt egész nagy darab termete olyasvalakire vallott, aki nem ismeri a félelmet, akinek nincs mitől tartania, ezért álnokságra sem kényszerül soha.

Lehet, hogy miattam jött – gondolta –, de nem értem.

Ettől megnyugodott.

Tekintete a nyugágyon fekvő Willyre tévedt. Az öregember most nem szunyókált, szemeit nyitva tartotta. Gondolatai – ha voltak egyáltalán – mégis máshol járhattak, a múltban vagy a jövőben, mert a jelen látszólag nem érdekelt. A seriff emberének megjelenése semmiféle reakciót nem váltott ki belőle, mintha nem is érkezett volna senki, mintha senki sem létezne elképzelt világán kívül. Még Hunter csaholására sem rezdült meg az arca.

Sárdi Mátyásban felébredt a kíváncsiság.

– Miket mesélnek róla? – kérdezte.

– Nagy gazember volt az öreg, sok borsot tört a régi seriffek orra alá. Nem tudtad?

– Nem.

Willyről még a fia is csak annyit mondott, ott van jó helyen, ahol van, csak felügyelni kell rá állandóan. Azt szükségtelen volt magyarázni, hogy miért.

– Valamikor nagy ember volt, moonshine lord, tartottak is tőle hegyen innen, hegyen túl. Nagyban főzték a pálinkát, amikor az még igazán jó biznisz volt. Én nem a prohibícióra célzok, hiszen Willy akkor még kisgyerek lehetett. No, de volt kitől eltanulni a mesterséget, már az apja is holdfénynél főzte a pálinkát. Abban az időben, ahogy mesélték, itt még fegyveres összetűzések is voltak a hegyilakók meg a szövetségi ügynökök között. Aztán feloldották a prohibíciót, az illegális pálinkafőzés már kevésbé volt veszélyes, de változatlanul jól jövedelmezett, és folyt is tovább. Kis tételekben manapság is főznek holdfény pálinkát, de én a nagy mennyiségről beszélek. Akkoriban, az ötvenes években, a hatvanasok elején nagy úr volt az öreg Willy, kezében is tartott mindenkit. A seriff is az ő embere volt, szemet hunyt a dolgai felett. Szerintem a prédikátorok is neki dolgoztak, hirdették az alkohol ördögi voltát a szószékről, holott ők is nagyon jól tudták, ezen a vidéken jónéhány ember ebből él. Willy is komoly pénzeket osztogatott a papoknak, két falu temploma is abból épült, pedig ellene prédikált mindegyik. Arra ment ki a játék, és ezért még a Willy-félék sem ágáltak a papok ellen, hogy legálisan ne árulják. Mert az, ugye, komoly konkurencia lett volna a moonshinereknek. Ők viszont az állammal konkuráltak, az adóhivatalt is magukra haragították, ami nem mehetett a végtelenségig. Le is áldozott nekik, Willynek nagyon csúnyán. Azokból az időkből csak annyi maradt vissza, hogy ez a megye a mai napig is száraz.

Nem sokat értett a szóáradatból, de a lényeget kiszűrte.

Újfent Willyre nézett. Az aszott, már-már csontváznak tetsző vénemberről nehéz volt elképzeni a hajdani kényuraságot.

– Így lehet, ahogy mondod – jegyezte meg. – Nem sok maradt a régi dicsőségből.

– Hát nem – hagyta jóvá a fiatalember.

– Azért egy kis pálinka maradhatott volna. Szívesen megkóstolnám.

– Nem ittál még holdfény pálinkát?

– Nem én. Soha.

Huncut mosoly jelent meg a seriff emberének pirospozsgás arcán.

– Nahát! – álmélkodott. – Nem volna szabad, de majd küldetek valakivel. Na, viszlát. Mennem kell. Benézek majd, ha erre járok megint.

Amint a rendőrautó eltűnt a kanyarban, Sárdi Mátyás a nyugágy mellé lépett.

– Nem is sejtettem, hogy ilyen nagy gazember voltál – mondta magyarul.

Willy elvigyorodott, mintha értené a magyar szavakat, s mintha olyan nagyon mulatságos volna az ő sötét múltja.

#### 14.

Jó is talán öregnek lenni. Ha megéri az ember. Willynek is már csak a haláltól kell félni, ha ugyan fél még valamitől egyáltalán. Döncike nagyon magabiztos, a sikerei elaltatták a félelmét, a magja mégis ott lehet valahol a lelke mélyén. Mint ahogy bennem is ott bújkált mindig, minden egyes fekete fuvarnál. Persze mindig le voltam fedezve, mindig volt nálam olyan menetlevél, amit nagyítóval böngészhetett a közlekedési zsernyák, akkor se talált benne semmi kifogásolnivalót. Azért az mégsem volt egészen törvényes, és az ember sohasem tudhatta. Valami gikszer mindig becsúszhat. Rényi Peti is megbukott, pedig ő volt talán a legdörzsöltebb közöttünk. Valami külkereskedő házához szállította az anyagot, egy rakás szart érő, bontásból származó téglát, gerendát, aminek állagáról sejtelve sem volt. Nem az ő dolga volt ellenőrizni, hogy mit pakolnak a platóra, de nála tört ki a botrány, amikor megérkezett az áruval. A külkereskedőnek habzott a szája, ment is fűhöz-fához panaszra, akkora szart kevert, hogy alig akart leüledni. Rényi Peti elvitte a balhét, egy évet ült is érte. Az ágáló-káráló külkeresnek semmi baja nem származott belőle, holott az sem volt legális, amit ő csinált.

Iréнке hogy megijedt akkor!

Vigyázz magadra, Matyikám, nagyon, nehogy te is így járj! Az a párezer forint nem éri meg, hogy sítire vágjanak.

Hova lett az a nagy aggodalom?

Vagy azt hiszi az a buta liba, hogy mindent szabad, mióta megszűnt a kommunizmus? A törvények, ha változtak is, nem szűntek meg. A lopás az lopás, a csalás az csalás mindenütt a világon. Persze ma már otthon is lehet adni-venni, nem feketéző az, aki ezt csinálja, haszna sem számít illegális jövedelemnek.

Nem csoda, ha Irénke abban a hitben él, hogy minden olyan tiszta és átvilágítható, amit a bátyuskája csinál. Mint a csőd is. Tönkre ment, hát istenem! Majd csak talpra áll. Döncike, a keljfel Jancsi. De még milyen! Hát nem talpra állt?

Tanulj tőle! Akkor, amikor nem lett volna szabad, akkor sem, ha mindenki ezt csinálta, akkor bezzeg megvolt a merszed. Ne most legyél ilyen pipogya és élehetetlen, amikor már lehet. És szabad is!

Szabad vagy lehet, teljesen mindegy. Elmúltam negyven éves, mindenünk megvan, mi a francot akarsz még?

Mi szállta meg? Nem ilyen volt azelőtt.

Hogy örült, amikor beköltöztünk a lakásba!

És mint egy gyerek, úgy tapsikolt, amikor megvettük a Ladát, vagy amikor felépült a nyaraló. Akkor még Döncike is mások kocsijába pumpálta a benzint, nem a sajátjába. Aztán Döncike végre vett egy Trabantot. Még sajnálta is a bátyuskát.

Szegénykémnek csak olyan nyeszlett járgánya van, a mienk azért mégis csak autó, ugye Matyikám?

Most meg Mercedes. Az ám az autó, mert Döncikének az van.

Még jó, hogy gyerekkora óta nem látta Döncikét meztelenül, így azt már nem tudja, mekkora fasza van. Hát kicsi, elárulom. Töttyedt bögyölő, tudom, mert láttam.

De bejárónő jár hozzájuk. Mert Döncike nem tudja megmosni a tökeit egyedül? Vagy hogy legyen, aki Csilla helyett morzsolgatja neki?

Nem, nem és nem! Döncike akkor sem!

És Baló?

Nesze neked! Csak addig baszogatott a drágalátos nejem, míg fejest nem ugrottam a Baló vizébe.

Vizébe, a kurva anyját! Mocsarába!

Felül víz, alul mocsár. De ezt csak akkor veszi észre az ember, ha megmártózik benne. Én aztán megmártóztam nyakig. Irénkének meg nem tett, hogy sáros lettem.

Először persze ő is csak a vizet látta. A felszínén szépen csillogó víztükröt.

Kevés, mondta Baló. A kettőnk pénze két millió. Szépen hangzik, húsz éve még felért egy lottófőnyereménnyel. Ma már egy kis Isuzut sem kapsz érte. Nekünk legalább három teherautó kell. Ha nem is újak, de nem is lerohasztott, generáljavításra szoruló, kivénhedt járgányok. Add el a nyaralódat, azzal a pénzzel már kezdhethetünk valamit.

És te, pajtás? Te mennyit adsz bele?

Egy milkót, ahogy ígértem. Több nincs. De én hozom a megrendelőket! Jó helyen vannak a haverok, biztosan fizető, állami szállítmányokat juttatnak nekünk. Két-három év, és kis kastélyod lesz, nem nyaralód.

Azt hittem, Irénke kikaparja a szemem. Vagy leharapja a fejem. Féltve hoztam szóba neki. Hogy mit ajánlott a Baló.

Egyetlen percig sem gondolkodott. Adjuk el. Balónak igaza van, meg aztán Döncike is biztos segít, ha kell. Neki is vannak összeköttetései, az számít. Az utcáról egyetlen fuvar sem fogsz összeszedni.

De nagy szakértő lett hirtelen!

Hát, akkor lássuk, mire megyünk.

Görcsbe merevedtek az ujjaim, amikor megfogtam a tollat, hogy aláírjam az adásvételi szerződést. Az a szerencsétlen muki azt hitte, meggondoltam magam az utolsó pillanatban. Nem járt messze az igazságtól. Éreztem, hogy nem volna szabad, de Irénke már látta a kastélyt, amit majd a befektetés hozamából építünk. Meg látta magát, a nagyságos vállalkozónét a kastély kapujában, amint a vendégsereget fogadja. És elégedett vigyorral tekint Döncikére. Látod, a férjem se kutya!

Pedig legszívesebben beleharaptam volna az ujjába, amikor ő is odabiggyesztette nevét a szerződésre.

Velencefürdőnek lőttek.

Baló jött, és vitte a pénzt.

Irodát bérelt, és berendezte. Volt ott számítógép, lézeres nyomtató, polcok az iratoknak. Hatalmas íróasztal, halogénlámpával. Ekkora íróasztal mögé még párttitkár korában sem ült le. A másik szobában meg dohányzóasztal fotelekkel, kávéfőző, és nem ám kotyogó, hanem olasz gép, meg bárszékény, italokkal.

Minek ez a nagy flanc?

Figyelj, komám! Ide nem csavargók fognak jönni, nem piszlicsáré seftesek, hanem tábornokok.

Tábornokok? Mi a franc lesz itt, haditanács? És honnan jönnek a tábornok urak, egyenest a frontról?

A Honvéd Kft-től.

Az meg mi fán terem?

Baló csak a fejét csóválta. Ilyen hülye vagy?

Drága jó istenem! Ő jobban tudta, mint én, hogy milyen hülye vagyok. De azért elmagyarázta.

Az amerikaiak szerződést kötöttek a Honvédelmi Minisztériummal a régi ruszki támaszpont bérbeadásáról. Ott aztán munka is van, meg igény is. Azt a lepusztult telepet gatyába kell rázni, az amikat el kell látni anyaggal, élelemmel, itallal, mindennel, amit csak megkívánnak. Nem hozhatnak minden szart magukkal az óceán túloldaláról, ugye? Na szóval, ez a Kft. intézi az ellátást.

Hát nem a Honvédelmi Minisztérium?

Azoknak van gondjuk a katonákkal, meg a haza védelmével. Ezért kellett egy külön céget létrehozni, amelyik kezeli ezeket a dolgokat.

Tábornokokból?

Katonák fognak Taszárra beköltözni, cseszd meg. Egy egész hadsereg. És kik tudják jobban, hogy mi minden kell egy hadseregnek, ha nem maguk a katonák. És minél magasabb a rangja, annál jobban tudja, mi kell. Egy ilyen nagy volumenű ellátás megszervezését nem lehet civilekre bízni. A szállításokat igen. Azt majd mi bonyolítjuk le. De előbb meg kell győzni a tiszt urakat, hogy mi is komoly cég vagyunk. Pedzegeted már?

Pedzegettem. Rá is haraptam, mint tátogó hal a horogra.

Na, de majd megmutatjuk Döncikének!

Baló tudja, mit csinál.

És én, marha, én miért nem tudtam?

## 15.

Váratlanul köszöntött be a hűvös idő. Száraz és kristálytishta volt a levegő. Szél hintáztatta a fák lombkoronáit, s felettük egy ékalakban elhúzó madárraj búcsúzott a nyártól.

Megborzongott, amikor egy szál ingben kilépett a mobilház elé. Hunter ott volt a nyomában. Az ajtóban felvetette fejét, mint aki a gazdától várja, menjen vagy maradjon. A kutya várt még néhány percet, majd látva, hogy a gazda nem mozdul, elindult reggeli dolga végzésére.

Következetesen magyarul beszélt a kutyához és az állat fülének már ismerősen hangzottak az idegen szavak, melyekre engedelmeskedni kellett. Sárdi Mátyás gyakori simogatással, egy-egy szájába adott falattal jutalmazta odaadó viselkedését, s mind jobban megbarátkozott vele. Ha nem látta maga közelében, füttyszóval hívta, s a kutya már loholt is vissza hozzá.

A seriff emberének látogatása óta Willy is megváltozott. Mintha az egyenruha látványa régi félelmeket ébresztett volna fel benne, melyeknek hatására engedékenyebbé, kezelhetőbbé vált. Változatlanul ritkán voltak értelmes pillanatai, de olyankor az akarnokság szikráit vagy a közöny tompa fényét barátinak tetsző csillogás váltotta fel apró, sötét szemében.

– Vagy csak képzelődöm – gondolta. – Talán sohasem gyűlölt, hiszen okot sem adtam rá, s csak én olvastam ki szúrós tekintetéből valamiféle sötét haragot.

Tény, hogy az elmúlt napokban ő is másként viszonyult az öregemberhez. Türelmesebb volt a rigolyáival szemben, hozzá intézett magyar szitkai is ritkultak, inkább csak a fejét csóválta esetleges nemtetszése jeléül, s ha morgott is olykor, csak magának, alig hallhatóan.

A vidéket is megszokta már. Az örökös, mindössze apró neszekkel tördelt csend, a környék látszólagos mozdulatlansága már nem nyomasztotta annyira, mint az első napokban. Lassanként és észrevétlenül rá is átragadt környezetének időtlen nyugalma.

Visszatért a házba, hogy gondjaiba vegye az öregembert.

Willy már ébren volt, de mozdulatlanul feküdt az ágyán, szeme is csak akkor mozdult, amikor meglátta Sárdi Mátyást ágya fölé tornyosulni.

– Jó reggelt – köszöntötte az öregembert, miközben nyúlt feléje, hogy felsegítse az ágyból.

Willy megragadta mindkét karját, előbb ülőhelyzetbe húzta fel magát a megmarkolt karok segítségével, majd lábait is lecsúsztatta a padlóra. Sárdi Mátyásba kapaszkodva felállt, s alig hallhatóan köszönetet motyogott.

– Lám csak! Ezt is megértük – mondta magyarul. – Tudsz te viselkedni, ha akarsz. Na, gyere!

Willy támogatás nélkül csoszogott ki a konyhába és komótosan ereszkedve a székre, elfoglalta helyét az asztalfőn.

– Reggeli kéne, mi? Na, csak legyél türelemmel.

Elkészítette a szokásos tojást meg szalonnát, ezúttal azonban grízt is kutyult mellé. A grízes zacskóról olvasta le az elkészítés módját, s remélte, hogy az öregember elégedett lesz vele.

Nem csalódott.

– Látom, Steve végre grízt is hozott – dörmögte Willy elégedetten.

Már a száján volt, hogy megmondja az igazat. A grízes zacskó kezdettől fogva ott lapult a konyhaszekrényben. Mégsem szólt, meghagyta Willyt a hitében.

– Ideje volt, hogy ne csak azt hozza, amit ő szeret. Ha már olyan nagyon gondoskodni akar rólam.

– Nem rossz ember a fiad.

Willyből felszakadt egy sóhaj, villáját visszaeresztette a tányérra. Felkapta fejét, egyenesen Sárdi Mátyás szemébe nézett.

– Azt mondd?

– Azt.

– Évekig nem hiányoztam neki. Felém se nézett.

– És ő hiányzott neked?

Willy csak nagysokára válaszolt.

– Nem – mondta határozottan. Összeszorította keskeny, vértelen száját, dacosan meredt maga elé.

Sárdi Mátyást váratlanul érte a kérdés.

– Neked van fiad?

– Nincs.

– Szerencsés vagy. Minden gyerek átok.

– Hogy mondhatasz ilyet?

– Így van – felelte Willy. Ismét a tányérja fölé hajolt, szájához emelte a villát. Nyámmogta az ételt, egy-egy falat között felsóhajtott.

– Az anyját szeretted-e? – kérdezte Sárdi Mátyás.

– Betsie? Jó asszony volt. Hűséges.

– Na, látod!

– Neked van?

– Mi?

– Asszonyod.

Van vagy nincs? Volt. Sokáig volt, és sokáig jó volt. Hogyan magyarázza meg, hogy van is és még sincs?

Willy nem várt a válaszra, más kérdést fontolgatott.

– Volt valaha házad?

– Nem családi ház, csak hétvégi.

– Az enyémet elvették.

– Úgy tudtam, hogy a fiad adta el.

– Steve? Az anyja házát.

- Igen?
- Sok emberem volt. Nagyon sok. Aztán ember se maradt. Semmi.
- Itt vagyok én.
- Magadtól jöttél?
- Hát persze.
- Én hívtalak? Nem emlékszem. Rád se emlékszem. Új ember vagy errefelé?
- Már nem annyira.
- A régiiek eltűntek. Csak én maradtam.
- Milyen régiiekről beszélsz?

Willy nem válaszolt. Eltolta a tányért maga elől, két szikár kezét az asztalra fektette, kissé előredőlt és Sárdi Mátyás válla fölött a semmibe meredt.

16.

Matthew?

Őszintén szólva, nem ismerem annyira, hogy véleményt mondjak róla. Nem emlékszem pontosan, talán ötször találkoztam vele személyesen. Először, amikor Bill Gajdos bemutatta nekem. Ő mondta, hogy Matthew tisztességes ember, nyugodt lélekkel gondjaira bízhatom az apámat. Hittem a szavának, Isten is nyilván így akarta.

Bill ajánlotta, hogy fogadjam fel Matthew-t. Az igazat megvallva, addig nem is gondoltam férfire. Ahogy az embernek megvannak a bevett szokásai, úgy a képzeletében sem rugaszkodik el a korábban kialakult képektől. Valahányszor új gondozó után kellett nézzek, kivétel nélkül mindig nőt kerestem. Orvos, az ugye lehet férfi, sőt többnyire az is, de ha ápolásra gondolunk, a legtöbb ember csak nőt tud elképzelni, minthogy a kórházakban és rendelőkben szinte kizárólag nők viselik gondját a betegeknek. Holott már kezdetben tudhattam volna, apám mellé férfi kell, és nem azért, mert a nők esetleg gyengék. Ez a szempont fel sem merült bennem, hiszen nagyon jól tudom, a gondozó nővérek ki vannak képezve. Gyakorlatuk révén hozzászoktak az idős emberek rigolyáihoz, amihez talán jobban is tudnak alkalmazkodni, mint egy képzetlen férfi.

Csakhogy...

Apámmal úgy-ahogy kijöttek, ezzel nem is volt baj, a környezetet azonban egyik sem tudta huzamosabb ideig elviselni. Ne képzeljen valami elrettentő dolgot, egy nyomortanyát vagy valami ilyesmit, mert erről szó sincs. Nem állítom, hogy az a mobilház, amiben apám lakik, egy fényes palota, de abban is megtalálható minden kényelem, egyéb szükségletekről meg én gondoskodom rendszeresen. Viszont fent van a hegyek között, lakott területektől meglehetősen távol, egy nő meg, főleg, ha családja is van, nehezen bírja ki ott sokáig.

Férfire meg én nem gondoltam. Isten akarhatta, hogy Bill szóba hozza ezt az ötletet. Persze itt most nem pusztán arról van szó, hogy férfi vagy nő. Olyasvalakire volt szükségem, aki nemcsak gondját viseli az öregemnek éjjel-nappal, de még a remeteélet sem riasztja el, s így nem kell havonta új gondozó után néznem.

Ne értse félre, nem használok ki Matthew helyzetét, már csak azért sem, mert a megállapodásunk kölcsönös. Matthew jó helyen volt Billnél, semmi sem kényszerítette ajánlatom elfogadására.

Tisztában vagyok persze azzal, hogy Matthew illegálisan tartózkodik itt, ám ez engem akkor sem érdekel, ha törvénytisztelő polgárnak vallom magam. A törvényhozás dolga meghatározni, ki miért, illetve miért nem élhet, maradhat ebben az országban, ám azt is el kell fogadnunk, és engem ez vezérel, hogy Isten mindenkinek megadja boldoguláshoz való jogát. Aztán meg, a krisztusi szeretet nálam az emberalkotta törvények felett áll. Ha valaki a saját hazájában semmi reményt nem lát sorsa jobbrafordulására, és itt keresi azt, nincs jogom



útjába állni. Sőt, mindent megteszek az ilyen helyzetbe került szerencsétlenek megsegítése érdekében. Ez emberi és krisztusi kötelességem.

Mint ahogy krisztusi kötelességem az is, hogy apámnak gondját viseljem, holott bárki mondhatná nyugodtan, nem érdemli meg. Mert istentagadó, gonosz ember volt világeletében, aki talán már gyerekkorában a Sátán szolgálatába szegődött.

De mégis az apám, és hitemmel ellenkezne, ha sorsára hagynám. Megteszem, amit emberileg meg tudok érte tenni, bár azt sem tagadom le, hogy a fiú szeretetére – ha egyáltalán igényelné azt – nem számíthat. Azok után, amit anyámmal meg velem tett, semmi esetre sem.

Feltételezem, hallott már mendemondákat az öregem múltjáról, amihez csak annyi hozzáfűzni valóm van, valószínűleg mind igaz, noha életének minden részletét senki sem ismeri. Igazából még én sem.

Azt viszont tudom, hogy sohasem tisztelte a törvényt, sem a világi, sem az égi törvényeket, és a pálinkafőzéssel meg az alkohol gátlástalan terjesztésével számtalan család megrontója volt. Isten színe előtt felelni is fog érte, s talán még a bűnbocsánatot is elnyeri. De hogy a saját családját is semmibe vette, az már Isten szemében is megbocsáthatatlan vétek.

Szegény anyám!

Nem is értem, miként vitte rá a lélek ilyen férjet keresni magának. Rosszul mondom, mert nem kereste ő, csak szerencsétlennek így alakult a sorsa. Szülei korán elhunytak, anyám még a tizenkilencedik évét sem töltötte be, amikor nagyapám után nagyanyám is meghalt.

Abban az időben még más világ volt, a hegyek között élő emberek közül csak kevesen merték máshol, idegen városokban keresni boldogulásukat, nem úgy, mint manapság. Mi várhatott akkor egy rokonok és támogatás nélkül maradt lányra? Csak az, hogy férjhez megy.

Apámtól mindenki tartott, nagy hatalma volt azon a vidéken, s ha ő egyszer szemet vetett egy lányra, senki nem merte ellenezni, legkevesbé a kiszemelt. Anyám szép nő volt, sudár, mint a jegenye, nem csoda, ha sok legénynek megakadt a szeme rajta. Így Willy Lawrynak is, aki egy percig sem teketóriázott a védtelen lánnyal. Feleségül vette, de soha nem szerette anyámat. Szerető meg cseléd kellett neki, úgy is kezelte mindig.

Apám hiába volt jó módú, sőt gazdag ember, anyám nevén nem szerepelt más, mint a szüleitől örökölt aprócska ház a hozzá tartozó egy acre-nyi földdarabbal. Hozzá kell tegyem, szerencsére, mert ott állhattunk volna mindenből kisemmizve, amikor apám börtönbe került és elkobozták minden vagyonát.

Ez hatvannyolcban történt, én akkor tíz éves voltam, apám negyvennyolc, anyám tíz évvel fiatalabb nála. Az öregem húsz évet töltött börtönben, tizenegy éve szabadult. Anyám, amíg élt, hűségesen és rendszeresen látogatta, néhányszor engem is magával vitt. Irtóztam ettől. A börtöntől, az apámtól, mindentől, ami vele volt kapcsolatban. Nem panaszként mondom, de olyan volt a gyerekkorom, akár egy rémálom. Apám barátai, vagy inkább emberei segíteni akartak minket, de anyám egyikőjük segítségét sem fogadta el. Büszkeségből sem, meg azért sem, mert az a felajánlott segítség bűnös kézből származott, azon éppúgy átok ült, mint az apámat börtönbe juttató pálinkafőzésen.

Anyám, szegény, sokat betegeskedett, és helyzetén csak rontottak a szórtanul vádaskodó pillantások, amelyeknek nap nap után ki volt téve. Merthogy az apám nem egyedül került börtönbe, noha ő húzta ott a legtovább, és a rács mögé jutott társainak családja, rokonai kivétel nélkül mind apámat okolták a törtétekért, s emiatt anyámat is meg – hiába voltam ártatlan gyerek – talán engem is gyűlöltek. Kérleltem anyámat, adjuk el a házat, költözzünk el onnan,

de nem tudtam rábeszélni, makacsul és mindenek ellenére ragaszkodott megszokott környezetéhez.

Azt tudom, és határozottan állítom, hogy apám nyomdokaiba még kényszerítve sem léptem volna soha, azt viszont már nem, hogy mi lett volna belőlem, ha James atya nem vesz pártfogásába. Ő nevelt, ő faragott belőlem embert, ő segített akkor is, amikor anyám halála után végre eladtam a házat, és beköltöztem ide a városba. Senkit sem ismertem itt, de James atya révén tagja lettem az itteni gyülekezetnek, feleségemet is ott ismertem meg a templomban.

Isten vigyázó szeme nem engedte meg, hogy én is rossz útra térjek.

Amikor eladtam anyám házat, a tulajdonjogi papírok között bogarászva derült ki, hogy anyám rendelkezett még egy parányi telekkel is, amit szintén én örököltem. Az a telek, ahol most a mobilház áll. Kezdetben el akartam adni azt is, ne legyen semmi kötődésem ahhoz a vidékhez, ámde a kutyának sem kellett, s idővel meg is feledkeztem róla. Csak akkor jutott eszembe ismét, amikor az apámat kiengedték a börtönből. Nem keresett meg, anyám halála után én ugyanis már sohasem látogattam meg a börtönben, és ezt nem tudta megbocsátani. Egy darabig távoli rokonainál tengődött, s épp, amikor ennek hírét vettem, az egyik ügyfelem vételre ajánlott egy használt mobilházat egészen jó áron. Gondoltam, megveszem és felajánlom az apámnak, lakjon ott, ne vándoroljon megtúrt ebként egyik rokontól a másikig. Azt hittem, visszautasítja, de nem így történt. Konok ember, anyám büszkesége mégis hiányzik belőle.

Éveken keresztül elvult magában, meg ne kérdezze, hogyan, mert nem tudom, nem beszéltünk egymással. Másfél éve aztán üzent a seriff, hogy az öregem egyre szenilisebb, nincs ugyan semmi testi nyavalyája, de már képtelen tisztességesen ellátni magát, és hát mégiscsak én vagyok az egyetlen fia.

Ő meg az apám, akármilyen és akárhogy történt. Lelkiismeretemmel összeegyeztethetetlen, hogy teljesen magára hagyjam, pusztuljon ott, ahol van. Azt azonban még Isten sem kívánhatja tőlem, hogy szeressem is, mint fiúnak kell az apját, s hogy én legyek ott mellette.

Hát így került Matthew a képbe.

Mint említettem, nem tudom, milyen ember. Billtől csak jókat hallottam róla, apám sem panaszkodott rá. Tőle magától sem hallottam, hogy elégedetlen lenne bármivel is. Tisztességesen megfizetem, élelemre, szállásra nincs gondja, és azt hiszem, az ő helyzetében ez nagy segítség.

17.

– Gyere öreg, mozogni kell!

Willy nem ellenkezett. Unszolás nélkül belékarolt, hagyta magát vezetni. Lehajtott fővel, apró és lassú léptekkel haladt vagy inkább csak csoszogott. Öt-hat lépésenként megállt, felemelte fejét, mint aki ismerős támpontot keres, meggyőződni arról, hogy jó helyen jár. Aztán fejét ismét földre szegte, nehézkesen, alig emelve lábát lépkedett tovább.

Sárdi Mátyás nem erőltette a haladást, minden egyes megállásnál türelmesen kivárta, míg az öregember magától mozdul. Közben magyarul mondta:

– Kell egy kis mozgás. Nem heverészhetsz egész álló nap a nyugágyadon vagy a díványon. Egy kicsit átmelegszel, meg az izmaidnak sem árt. Egy ilyen séta többet ér egy gyógytornánál is.

Az országúton haladtak vagy száz métert. Az első kanyarnál átbaktattak az út túloldalára és elindultak visszafelé.

– Fáradt vagy? – kérdezte angolul.

Willy megtorpant, hátrafordult.

– Arra van Sugar Gap – mondta válasz helyett.

– Az meg micsoda?

– A hordókat is elvitték, a rézkádakat, meg mindent. Hajnalban jöttek, váratlanul.

– Miről beszélsz?

Willy nem mozdult, fejét hátravetve meredt a távolba.

– Nem tudhatták pedig. Valaki elárulta.

– Mi a csodát?

Willy Sárdi Mátyásra emelte tekintetét.

– Te nem voltál ott, ugye?

– Hol kellett volna lennem?

– Azóta nem jártam ott. Talán már a kalyiba sincs meg.

Egy fintorral jelezte, hogy nem érti. Mégsem tett fel újabb kérdéseket.

– Szegény vidék ez – mondta Willy.

Most Sárdi Mátyás fordította körbe a fejét, felmérni a vidék szegénységét. Csak az országútat közrefogó két hegyoldalt látta. A napsugarak arany- és bronzszínű falevelekről tükröződtek vissza. A sűrű erdő száradó leveleinek sokszínűsége láttán ellenkezni lett volna kedve.

Hol itt a szegénység?

Noha nem tudhatta milyen kincseket rejt az erdők és a hegyek mélye, mégis az volt a benyomása, határtalan és kiapadhatatlan gazdagság veszi körül. Nagyon keveset tudott a vidéki emberek életéről, a hegyek között élőkéről még annyit sem, mégsem tudott szabadulni attól a gondolattól, hogy karnyújtásnyira van minden, amit szeme-szája megkívánhat, mintha a természet önzetlenül kínálná fel ajándékait.

– Nem úgy néz ki – jegyezte meg.

– A szesz volt a lelke mindennek. Sokan abból éltek. Errefelé még bánya sincs.

– Akad más, éppen elég.

Willy legyintett.

– Nyulak, pockok, rókák és medvék. Pénzt egyik sem fial.

Mire visszaértek a mobilházhoz, Willy beszédes kedve odamaradt az országúton.

Ahogy elhelyezkedett a nyugágyán, szemei is lecsukódtak.

Sárdi Mátyás ráterítette a pokrócot.

Willy szavaiból próbált valami értelmes dolgot kihámozni. Nyilván a hajdani szeszfőzdéjéről beszélt, meg arról, hányan éltek meg belőle. Veszélyes dolog lehetett, mint minden, amit a törvény tilt. Mégis a dolgok könnyebbik vége. Másból is élnek itt emberek, nemcsak a pálinkafőzésből. A hegyek között mezők vannak, legelők, kukoricatáblák, termőföld. Nem kell ide bánya, meg szeszfőzde sem.

És ha már a pálinkafőzés jobban jövedelmező üzletnek bizonyult, nem csinálhatta volna Willy legálisan is? Ha anynyi pénz volt benne, akkor a kivetett adót is ki tudta volna fizetni.

A fene se érti ezt.

Gondolataiból a telefon csörgése rázta fel. Annyira váratlanul érte, hogy az első pillanatokban el sem akarta hinni, a telefon itt csörög a mobilházban. Tudta, hogy a telefon ide is be van vezetve, de amióta idekerült, még egyszer sem használta. Nem volt kit felhívnia, s ide sem telefonált senki, soha. Steve érdeklődhetett volna az apja felől, neki azonban elég volt a kéthetenkénti személyes látogatás.

Átvillant az agyán, milyen érdekes, a készülék a konyhaszekrény mellett van felszerelve a falra, szem előtt, naponta látja, mint néma tartozékát a háznak. És most megszólalt!

Besietett a konyhába, leakasztotta helyéről a kagylót.

– Halló – mondta, és kíváncsian várta a választ.

– Mi van, te remete? – ismerte fel Gajdos hangját. – Azt hittem már, hogy felzabáltak az erdei vadak. Szép kis alak vagy, mondhatom. Ha én nem csörgök rád, felőled az ördög is elvihetne.

– Nem tudom, hova lett a telefonszámod. Fejből meg nem emlékszem rá.

Az igazat mondtam, mégis érezte, hogy falsul cseng a hangja. Kifogás, hiszen Steve-től is megkérdezhetette volna.

– Jól van, na. Nem akartalak letolni. Nem azért hívtalak. Hanem Steve elmagyarázta, miként jutok el oda az isten háta mögé, gondoltam hát, kiszaladok hozzád. Az asszony elutazott a rokonaihoz, egy napra a shopot is magára tudom hagyni. Na, mit szólsz hozzá?

Nyelt egyet.

Lassan már három hónapja, hogy Willyn és Steve-en kívül egy szót sem váltott senkivel. Se magyarul, se a tört, szegényes angolságával.

– Mi van? Megkukultál? – hallotta a kagylóból.

– Dehogy, dehogy! Csak el sem akarom hinni.

– Mit? Hogy még élek?

– Nem. Hanem, hogy rászántad magad kijönni ide. Mikor?

– Lássuk csak, mi van ma? Hétfő. Az asszony csak a jövő héten jön haza. Szombaton, ha neked is jó.

– Akár már holnap is. Béla... Ha már jössz, igazán hozhatnál magaddal néhány üveg bort is. Kifizetem.

– De felvitte isten a dolgod! Ajándékba már nem is kéne, mi? Rendben, viszek egy ládával. Tudom, hogy Steve-től hiába várod. Tiltja a vallása.

Elköszöntek egymástól.

Egy darabig még forgatta kezében a telefonkagylót, akaratlanul is rácsodálkozott, akár egy valósággá vált képzeletbeli tárgyra.

Aztán kisietett a ház elé. Valakivel meg kellett osztani váratlan örömét. Willy azonban szunyókált, nem akarta felébreszteni. Amúgy sem értette volna meg.

Huntert intette magához.

– Vendégünk lesz – mondta, és megpaskolta a kutyát. Hunter vidáman prüszkölt egyet, Sárdi Mátyás meg elnevette magát.

18.

Aki dolgozik, annak fizetés jár. Hát nem kaptam én is, minden hónapban? Valamivel többet, mint amennyit Hámori vállalatánál kerestem. És még azt sem mondhatom, hogy többet dolgoztam érte. Viszont saját magamat fizettem. Meg Balót is én tartottam el. Na, persze befelé is csordogált valamennyi pénz, csak nem elég.

Mire kellett volna, hogy elég legyen? Baló fizetésére, meg a tábornokok traktálására?

Budán nemsokára beindul az építkezés, Taszárra is szállítani fogunk hamarosan. És addig? Kitartás, komám, kitartás!

Mi kell a kitartáshoz? Azután, hogy a pénz elfogyott?

Késő bánat, nagyon késő.

Ha legalább elmulattam volna a nyaraló árát, mint a hajdani dzsentrik a családi birtokot! Azért is keményen dolgoztam, hogy felépüljön az a nyári lak, meg azért is, hogy elússzon.

Mondd csak, pajtás, magunk vagyunk, én meg én, miért hitted el Baló minden szavát?

Gondoltam, tudja, mit csinál, és tényleg voltak haverjai magas helyen. Azt is beláttam, mert hát logikusan hangzott, és tényleg így van, semmi sem megy egyik napról a másikra. A barátokat is meg kell puhítani.

Vagy ezt már Irénke mondta? A nagyokos feleségem?

Mert ő sem vette észre, vagy nem akarta észrevenni, hogy milyen irányba haladnak a dolgok. Mintha csak Balót hallottam volna. Légy türelemmel, egy nagy üzlet megszerzése időt igényel. Az a fontos, hogy nektek ígérték oda. Amikor a gyümölcs beérik, ti álltok a fa alatt.

Azóta is tartom a markom, hátha behullik valami arról a fáról.

Befogtam a pofám és görcsösen markoltam a volánt. Nehogy szabadon szoruljon ökölbe a kezem, mert akkor talán még oda is csapok valakinek. Csak azt bánom, hogy mégse tettem. Még akkor sem, amikor Baló azzal állt elő, forduljunk Döncikéhez.

Azt már nem!

Ha szarba kerültünk, vagy kimászunk belőle saját erőnkből, vagy nyeljük a szart életünk végéig. A sógorom csak akkor dobjon kötelet, ha fel akarom akasztani magam. Meg ne tudjam, hogy megkerülsz, és a hátam mögött tárgyalasz velem!

Pedig...

Semmi pedig! Ha megtudom, kitekerem a nyakad! Fordulj a te barátaidhoz. Eddig csak ígéretetek, most már adjanak is valamit. Eleget traktáltad őket, most tessék benyújtani a számlát. Ha már az összes pénzünket rájuk költötted.

Azokra csak keveset. Igazán keveset. A nagyobbik részt befektettem, és...

Befektetted? Nocsak!

Még bizakodtam is. A befektetett pénz nem vész el, az megvan valahol. Előkaparjuk, ha úgy hozza a szükség.

Csak akkor nyílalt belém a felismerés, akkor döbbsentem rá, hogy tényleg lehúzhatjuk a rólót, amikor Baló bevallotta, a budai telkekbe fektette a pénzt. Az én pénzemet! Az engedélyem nélkül!

Addigra már én is megtudtam, hiszen Baló ügyesen beadagolta, azok a telkek csak az önkormányzat varázslatára érnek valamit, az önkormányzatnál meg más varázslók ülnek. Olyanok, akik másfajta bűvészműtávját kedvelnek.

A pénz még így sem vészett el, vigasztalt Baló, a földet senki nem tudja elvenni tőlünk. Az a vidék fejlődik, előbb-utóbb a sztráda másik oldalára is szemet vet valaki. Addig kell kihúznunk valahogy. Ehhez kéne Döncike támogatása.

Egyik pillanatról a másikra Irénke szemében is balfácán lettem.

Kellett neked önfejűsködni! Megmondtam, hogy a bátyámmal társulj. Hányszor kértelek? És Dönci hányszor ajánlotta fel? De te csak mentél a makacs fejed után? Most aztán mihez fogsz kezdeni?

Félig viccből mondtam neki, elmegyek világgá. A fene se gondolta, hogy tényleg így lesz.

Másképp lett volna, ha nem rágja a fülemet reggeltől estig. Ha csak egy szóval is mondja, hát igen, az üzleti könyvekben a bukás is szerepel, nemcsak a nyereség. De most már ne sopánkodjunk ezen, tegyünk valamit. Együtt. Aztán majd csak lesz valahogy.

Nem így lett volna szép?

Ehelyett állandóan szapult, meg amiatt siránkozott, hogy mehetett ekkora marhához feleségül. Amikor annak idején Döncike egyik osztálytársa is udvarolt neki, aki..

Ez aztán betette a kaput.

Kerítsd elő a bátyuskád cimboráját, talán még nem késő. És éljetez boldogan, mint a mesében.

## 19.

Nagyon várta Gajdos látogatását. Mint a szabadulás percét váró elítéltek, úgy számolta az órákat. Ám Gajdos helyett előbb egy másik látogatóval kellett beérnie.

Kora délután volt, Willy a televízióját nézte. Sárdi Máttyás a fészében a rozsdás grillsütőt vette szemügyre, s megállapította, még használható. Csak alaposan le kell tisztítani drótkéfével, meg faszén kell hozzá.

Faszénet kezdett keresgél, amikor a fészék előtt heverésző Hunter izgatott csaholására lett figyelmes. Meghallotta az autómotor zaját, ami rögtön el is halt. Valaki itt állt meg a ház előtt.

Gajdos jött talán, előbb, mint ígerte.

Hunter már ott szaglászott a kis teherautó körül, amelyről Sárdi Máttyás az első pillantásra megállapította, nem Gajdosé. Az ütött-kopott, öreg teherautó ülkejéből, meglepetésére, egy nő szállt ki.

Negyven év körülinek saccolta, noha fiatalabbnak is kinézhetett volna, ha többet ad magára. Elnyűtt farmernadrágot viselt, fölötte kockás férfiinget. Napbarnította arca volt, mint a földeken dolgozó farmereknek, rövid, fiúsrá nyírt haja, ráadásul bakancs volt a lábán, csak az idomai vallottak nőre. Azokat, ha akarta sem tudta volna eltakarni. A farmernadrág feszült a fenékén, az ingről leszakadt a felső gomb, mintha melleire lett volna szűk a férfiviselet. Nem volt egy fikarcnyit sem kövér, de bőre vastag húspárnán feszült.

Minden tétovázás nélkül, magabiztosan szállt ki a teherautóból. Megpaskolta combját, amivel a kutyát invitálta magához. Hunter engedelmeskedett és boldogan csóválta farkát, mint aki régi ismerőst üdvözl. A közeledő léptek zajára a nő felkapta fejét, szembefordult Sárdi Máttyással.

– Te vagy az a... – mondta, s már el is nevette magát. – Látod, elfelejtettem, honnan jöttél, pedig a Collins gyerek mondta.

– Magyarországról – mondta bizalmatlanul.

– Nahát! Nem tudom, az hol van, de nem is muszáj tudnom, ugye?

Nem válaszolt, még mindig bizalmatlanul méregette a látogatót.

– Na, mi van? Szólj már valamit! Ne félj, nem bajnak jöttem a nyakadra.

– Mit kéne mondanom?

– Valamit, na! Hogy isten hozott, vagy ilyesmit.

– Isten hozott.

A nő vihorászni kezdett, akár a csitri lányok pajzán históriák hallatán.

– Mondd még egyszer!

– Mit?

– Akármit. Tetszik, ahogy beszélsz. Imádom az akcentusodat.

Ingerült lett. Bohócnak nézik?

– Mi a fenét mondjak?

– Mi a neved?

– Matthew.

– Metyú, Metyú – utánozta a nő Sárdi hanglejtését. – Hát ezt imádom! Joyce vagyok. Hoztam neked valamit.

Megfordult, a teherautó üléséről kiemelt egy befőtt üveget.

– Moonshine – mondta. – A jobbik fajtaból. A Collins gyerek küldi, de én szereztem.

Átvette az üveget, szemlélte egy darabig, aztán lecsavarta a tetejét. Beleszagolt.

– A mindenit! – ismerte el magyarul. – Bukéja lehet.

– Mit mondtál?

– Jó az illata – felelt angolul.

– Kóstold meg!

– Kérsz te is?

A nő előbb elképedt, aztán elnevette magát.

– Miért ne? Ha töltesz!

Betessékelt vendégét a mobilházba.

Joyce régi ismerősként üdvözölte Willyt. Csókot cuppantott a homlokára.

– Rég láttalak, öregfiú. Na, mutasd magad!

Hátralépett, s két lépés távolból alaposan szemügyre vette az öregembert.

– Úgy látom, jó kezekben vagy.

Willy zavartan mosolygott, de nem lehetett volna megállapítani, a régi ismerős vagy csak a nő látványa váltotta ki szemének csillogását. Megszorította a nő feléje nyújtott kezét, és sokáig nem akarta elengedni.

Joyce Sárdi Mátyás felé fordult.

– Na! Mire vársz? Töltesz abból a spiritusból vagy magadnak rakod el az egész üveggel?

Két kávésbögrébe töltött a pálinkából. Aztán gondolt egyet, a konyhaszekrényből kiemelt egy harmadikat, abba is töltött. Willynek.

Az öregember bambán szorongatta kezében a bögrét, csak akkor emelte szájához, miután Sárdi Mátyás koccintott vele, és noszogatni kezdte.

– Igyál öreg! Ez felidézi a régi szép napokat.

– Az ám! – nevetett Joyce. – Hogy megint lecsukják.

Mind a ketten Willyt figyelték, aki végül is egyetlen hörpintésre kiitta a bögre tartalmát. Hunyorogva levegő után kapott, majd fulladozva krákogni kezdett. Joyce elvette tőle az üres bögrét.

– Elszoktál már tőle, mi? – kérdezte. Ő is megitta a maga adagját, majd Sárdi Mátyáshoz fordult. – Ugye, hogy a jobbik?

– Lehet – felelte. – A rosszabbikat is kéne ismernem.

– Ennél rosszabbat sose igyál.

Ne is, gondolta. Meg se közelíti a hazai pálinkákat, még az ízetlen vodka is jobb ennél. Ereje viszont van. Akár a tiszta szesz.

– Úgy látom, jól el vagytok itt ketten – mondta Joyce. Végigjáratta tekintetét a konyhán meg a nappali helyiségen. – De azért csak kellene ide egy nő is.

Sárdi Mátyás a nőre nézett, egyenesen a szemébe, s nem állta meg mosoly nélkül.

– Az bizony nagyon hiányzik.

Joyce nevetett.

– Nagy hóhányó vagy te! Nem hiszem, hogy ugyanarra gondoltunk.

– Kár.

A nő abbahagyta a nevetést. Arca komolyra vált, mintha erősen fontolgatna valamit. Willy szólalt meg helyette.

– Nem kell ide egyetlen nő sem.

– Neked, Willy, nem is. Mit kezdenél velük? Betsie-nek sem tudtad gondját viselni.

– Szuka – hörgögte Willy.

– Úgy hallottam, jó asszony volt. És hűséges.

Willy morgott valamit felelet helyett. Egy percig még dűnnyögött magában, majd, mintha elvesztette volna érdeklődését, feje lekókadott. Első pillantásra úgy nézett ki, mint akit nagyon elszomorított valami, s most átadta magát határtalan bánatának. Néhány másodperc múlva a szeme lecsukódott, a ráncos, beesett arc se öröm, se bánat jelét nem mutatta.

– Kiváló társaság az öreg – jegyezte meg Joyce.

– Társaság? Alig tudok váltani vele pár értelmes szót. Pedig reméltem, hogy tőle majd tanulok valamit angolul. De keveset beszél, azt is alig értem.

– Majd jövök hozzád beszélgetni. Mike, a férjem amúgy is állandóan úton van. Járja az országot azzal a nagy döggel. Jó, ha háromszor látom egy hónapban. Na, kérsz még?

Sárdi Mátyás ismét töltött a bögrékbe.

- Még? – kérdezte Joyce, miután a bögrék kiürültek.
- Sok lenne egyszerre. Elszoktam ettől is.
- És még mitől?
- Hát... – nem folytatta. Elhúzta szája szélét és hosszan nézett a nőre. Értsen belőle, amit akar.
- Joyce elmosta a bögrét a konyhai csapnál. Sorra nyitogatta a konyhaszekrény ajtajait, mire megtalálta helyüket. Felsőhajtott.
- Bizony rég lehetett, amikor nő járt errefelé. Na majd... – vetett egy pillantást az órájára. – Most viszont mennem kell.
- Odalépett a dívány elé, megcsípkedte Willy arcát.
- Szunyókálj csak, öreg.
- Sárdi Mátyás az ajtóig követte a nőt, aki a küszöbön szembefordult vele.
- Nos, akkor...
- Örültem a látogatásnak.
- Én meg imádom, ahogy beszélsz – kuncogott Joyce. Odahajolt Sárdi Mátyáshoz, és szájon csókolta.
- Mire felocsúdott meglepetéséből, a nő már a teherautó mellől integetett.
- Hamarosan jövök megint. Beszélgetni.

## 20.

Ezt nevezi maga piacgazdálkodásnak, ami itt folyik nálunk? Nem más ez, mint egy szabad rablógazdálkodás, ahol a többség húzza a rövidebbet. Ne mondja, hogy maga nem veszi észre azt, amit a vak is lát. Hogy az emberek sokkal rosszabbul élnek, mint azelőtt. Tudja hány munkanélküli van ebben az országban? A legnagyobb gyárakat tönkretették. Elég, ha körülnéz Ózdon és környékén. Hát ilyen nem volt azelőtt. Mi bajuk volt az embereknek? Semmi. Vissza is sírják Kádárt, higgye el nekem.

Nem is értem, mi szükség volt minderre. Demokráciáról papolnak! A népi demokrácia mi volt? Akkor is pofázhattak az emberek, legfeljebb nem olyan vadul, mint mostanában. Ne mondja nekem, hogy ez jó. Hogy mindenki büntetlenül piszkos kommunistázhat, zsidózhat meg Horthyt éltetheti. Hova fog ez vezetni?

Na mindegy, ehhez én kis hal vagyok. Drága jó apám megfordulna a sírjában, ha tudná, hogy belőlem is kapitalista lett. És biztos, hogy nem vagyok jó kapitalista, anyám nem annak szült a világra, és eszem ágában sem volt azzá válni. Csakhogy a körülményekhez nekem is alkalmazkodni kell, ha nem akarom, hogy felkopjon az állam. Egy régi barátom, akit még a pártból ismerek, mondta nekem: Józsi, miért nem kezdesz te is valamit? Mit kezdenék? Cipőgyárat vagy tűzselei ügynökséget? Ugyan már! De csak noszogatózott. Ne beszélj zagyvaságokat. Párttitkár voltál a szállítóknál, ne mondd, hogy nem értesz hozzá. Csak jobban, mint az az aktakukac Hámori. Ha ő meg tudta csinálni, akkor te is a magad lábára állhatnál, nem gondolod? Vannak még jóbarátok, akik segítenek.

Alaptőke is kéne. Semmiből mit lehet kezdeni?

A barátom a fejét vakargatta. Az már meredekebb dolog. Azt valahogy neked kéne elintézni. Társulj valakivel, akinek pénze van. De jól nézd meg, hogy kivel állsz össze!

Mi tagadás, eleinte nagyon ódzkodtam a dologtól. Ámde minél tovább rágódtam rajta, annál inkább kezdtem hinni, a barátomnak igaza van. Belátom persze, korábban kellett volna kezdeni, Hámorival egyidőben, de ahogy már mondtam, álmomban sem hittem volna, hogy egyszer még én is kapitalista leszek.

Kezdem puhatolózni az ismerősök, elsősorban a kollegák között. A legtöbbje panaszkodott, nem lehet úgy keresni, mint régen, Hámori nagyon kukacos, árgus



szemekkel figyeli, mit csinálnak az emberei. Meg aztán az sem igazán jó, hogy a minimumot fizeti legálisan, a többi meg asztal alatt adja oda. Igaz, így kevesebb az adó, és több kerül a zsebünkbe, de a nyugdíj, az kevesebb lesz. És te is tudod, hogy nem vagyunk már mai gyerekek. Arra is gondolni kell.

Igazat adtak nekem, de pénze egyiknek sem volt, meg nem is igen mertek volna belevágni. Amikor Sárdit is megkérdeztem, azt felelte, gondolkodik rajta. Aztán a markomba csapott. Csináljuk, komám. Kis híján mégis visszalépett, amikor megtudta, nem elég a kettőnk pénze, el kéne adni a vikendházát. Végül nagy nehezen ebbe is belement, de kezdettől fogva sok vitánk volt.

Könnyen beszélt a vezetőfülkéből, más dolga sem volt, mint letekerni a fuvarokat, aztán hazamenni az asszony szoknyája mellé. Azt viszont kifogásolta, hogy irodát tartunk fenn, és megvendégelem a kuncsaftokat.

Az a barátom, aki a bogarat a fülembe ültette, összehozott néhány főtiszttel, akik vállalatot alapítottak a taszári IFOR erők kiszolgálására. Namármost. Hol üljek le egy tábornokkal tárgyalni? Egy füstös eszpresszó sarkában? Nem úgy megy ez, maga is tudja. Főleg, ha százával kopogtat a konkurencia is. Egy jó megrendelésért kikaparná egyik a másiknak a szemét.

Kaptunk is kisebb fuvarokat, amolyan próbaképpen, szállítunk-e időre meg hiánytalanul. Ezzel nem is volt semmi gondunk. A pénz azonban rohamosan fogyott. Matyiéknak is meg kellett élni valamiből, meg nekem is. Aztán az iroda költségei, a titkárnő, na meg a kuncsaftok vendéglátása. Másképp ez nem megy, ezt Matyinak is be kellett volna látnia.

Szóltam neki, beszélj a sógoroddal, az már ugyancsak megszedte magát, átmenetileg kisegíthetne bennünket. Minden a legjobb úton halad, még egy pár hónap és sínre kerülünk.

Hát azt látnia kellett volna! Hogy milyen pofát vágott a Matyi. Én Döncikéhez? Akkor se kérek tőle, ha éhen pusztulunk. Csináljuk mi magunk, úgy, ahogy tudjuk, a sógoromat hagyjuk ki a buliból. Én nem tudom, mi baja van a sógorával, ez az ő dolga. Akkor se értem, hogy lehet valaki ilyen konok hülye. Nem arra kértem, hogy alamizsnát kunyeráljon! Mondtam neki, ha te nem vagy hajlandó, majd én beszélek vele. Hű, de felkapta a vizet.

Megfenyegetett. Addig élsz! Ha megtudom, hogy beszéltél Döncikével, két kezemmel fojtalak meg. Meg bizony!

Nem tudom, hogy maga mennyire ismeri Matyit, én elég régóta, noha ő kint furikázott a városban, én meg a telepen voltam, sok időt nem töltöttünk együtt. No, meg barátok se voltunk, csak kollegák, de azért ismerem valamenynyire. Csendes, jó fiú, akiben belül forrnak az indulatok. Nem szól ám, ha valami baja van, csak emésztli magát, aztán a legváratlanabb pillanatban kirobban. Szóval, nem akartam túlfeszíteni a húrt. Azt a kis időt csak kibőjtöljük valahogy.

Ki is bőjtöltük volna, ha nem üt be a krach. Tudja, mire gondolok. A Fideszre. A fene se hitte volna, hogy megnyerik a választásokat. Elég hülye ez a nép, hogy rájuk szavazott. Nincs azoknak se gyakorlatuk, se tapasztalatuk. Egy rakás zöldfülű. Ilyen éretlen tacsókra nem lehet bízni egy ország sorsát. Hát majd kiderül, hogy mi lesz belőle. Sok jó nem, az hétszentség.

Elég az hozzá, hogy jött a Fidesz, és mindenhova az ő embereik ültek be. Nemcsak a bársonyszékbe, de még a vécére is. Lett volna egy áthidaló munkánk, ami jónak ígérkezett, olyannyira, hogy még a mi pénzünkéből is fektettem bele. Néhány ismerőssémmel felvásároltunk pár telket az M1-es autópálya mellett, ahova Shell kutat meg bevásárló központot terveztek. Komoly építkezés lett volna, minden szállítás nekünk garantálva. A helyi önkormányzat az ismerőseim zsebében volt, minden a legjobb úton haladt. Végül a Fidesz nyerte meg a helyi választásokat is, új polgármester, új önkormányzat, az ő embereik aztán az

autópálya másik oldalát jelölték ki beépítésre. A mi telkeink azóta is ott hevernek paragon, nyugodtan megnézheti. Egyszer majd még sokat fognak érni, de a pénzre akkor lett volna szükségünk.

A tábornokok ugyan nem lettek leváltva, de azok is másfele hajladoztak. Jöttek a kifogásokkal, ezt ezért nem lehet, azt meg azért nem. Persze, hogy nem, ha mások rúgdalják a labdát. Egymás között.

Száz szónak is egy a vége, befuccsoltunk.

Sajnálom, hogy Matyi engem okol mindenért. Mintha én tehetnék bármiről is. Csúnya világ járja, s úgy látszik, ehhez egyikőnk sem tudott alkalmazkodni. Nekem mégis az a véleményem, elsősorban Matyi a hibás. Én ugyanis mindent megtettem, ami tőlem tellett. Megmozgattam fűt-fát, arról nem tehetek, hogy az ismerőseim is szar helyzetbe kerültek. Neki nem lett volna szabad olyan makacsnak lenni. A sógora kihúzhatott volna minket a csávából. Az ő haverjai még most is magas polcokon ülnek, no meg pénze is van, mint a pelyva. Szerintem egy szavába került volna.

Végül csak én jártam rosszabbul. Ő most, ahogy hallom, Amerikában éli világát, nekem meg a tartalékaim is fogytán vannak. Feltettem a fapofát és visszamentem Hámorihoz. Nem vett fel, csak vigyorgott. Sajnos nem tudom hasznodat venni, mondta, és széttárta a karjait.

Akármit mond, rohadt világ ez a kapitalizmus. Nem is ebbe születtem bele.

21.

– Markold meg! – kiáltotta Gajdos, és kiemelt egy láda vörösbort kocsijának hátsó üléséről. Csendes, de kitartó őszi eső áztatta a földet, Sárdi Mátyás nagy igyekezetében meg is csúszott egy kisebb pocsolyában, kis híján földre dobta a láda bort.

– Mennyivel tartozom? – kérdezte már odabent a mobilházban.

Gajdos lerázta magáról az esővizet.

– Ugyan már! Elég, ha megkínálsz belőle. Aztán mesélj, hogy telnek a napjaid?

Vállat vont. Fanyalogva viszonzta Gajdos kérdő tekintetét.

– Egyik a másik után – mondta. Felbontotta az egyik boros üveget és töltött két vizespohárba. Letelepedtek a konyhaasztal mellé.

– Az öreg?

– Alszik a szobájában. Mi mást tehetne ilyen időben?

– Így aztán könnyű. Nincs sok bajod vele.

– Kevés. Azzal meg elboldogulok.

– Nem irigyellek. Megölhet az unalom.

– Teszek-veszek kényelmesen. Nem sürget senki.

– Nem hiányzik az otthon? Az asszony?

Felelni akart, de elharapta a szót.

Hiányzik-e tényleg? Nincs olyan nap, hogy ne gondolna haza. Mint ahogy olyan tevékenysége sem akad, amelyik hosszú időre lekötné a figyelmét, s elterelné gondolatait arról, ami otthon történt. Feltörő emlékek kusza összevisszaságban, egyik sem olyan már, ami a szívét szorítaná.

– Nem igazán. Az asszony is csak ritkán. Inkább..., hogy is mondjam, mint nő hiányzik. Mint feleség... Azt az ügyet lezártam.

Fenékig itta poharát, újra töltött magának.

– A társaság hiányzik. Így, ahogy most vagyunk. Egy pohár bor mellett beszélgetni valakivel magyarul. Az hiányzik. Willyvel nehezen értünk szót. Ritkán vannak értelmes pillanatai. Pedig már nem hőzöng annyira, mint eleinte. Úgy látszik, megszoktuk egymást. Irénke miatt sokat emésztettem magam. Ami történt, abban biztos én is hibás vagyok, mégis őt okoltam mindenért. Ma már csak a régi dolgok jutnak eszembe. Az, ami szép volt.

Felsóhajtott.

– Lehet, hogy nem kellett volna így történnie, te talán nehezen érted meg, hiszen nektek ott vannak a gyerekek is. Aztán meg, úgy alapjában véve semmi sem változott meg körülöttetek, mintha megállt volna az idő. Mi körülöttünk viszont, ha nem is egyik napról a másikra, megváltozott a világ. Nem tudom, hogy mondjam el neked. Ahhoz, hogy igazán megértsd, otthon kellett volna élned az elmúlt tíz-tizenöt évben.

Gajdos felnevetett.

– Azt ne mondd már, hogy visszasírod a kommunizmust!

– Magát a rendszert biztos nem. Nekem ugyan azzal sem volt sok bajom. Tudom, a világ állandóan változik, minden nap jön valami új, minden nap elavul valami régi. Ha most hazamennél, talán rá sem ismernél a környékre, ahol valamikor laktál. Gondolom, ez mindenütt a világon így természetes. Hanem az emberek! Idővel azok is változnak persze, ahogy megöregszenek, de nem egyik napról a másikra.

– Right – mondta Gajdos. Felemelte poharát, de nem ivott belőle. Elgondolkodott a pohár felett.

– Legutóbb, amikor odahaza jártunk, találkoztam egy régi komámmal. Borozgattunk, kérdeztük egymást erről-arról, felelevenítettük a régi kalandokat, aztán azon kívül nem sok kibeszélőnivalónk maradt.

– Ja. Te itt élsz, ő meg ott. Más világ. De én azokról beszélek, akik otthon élnek. Olyan emberekről, akik minden nap találkoznak egymással, ugyanaz a világ veszi körül őket. És mégis. Korábbi barátok egyszer csak egymás ellenségei lettek. Azok meg, akik azelőtt megfojtották volna egymást egy kiskanál vízben, ma egy tálból cseresznyéznek. Puszipajtások. A fordulat előtt szinte kivétel nélkül mindenki szidta valamiért a rendszert. Legalább ebben mindenki egyetértett. Ma viszont szidják ezt a rendszert is, ám főleg egymást. Lehet, hogy mindenki jót akar, de mindenki másképp, saját szájaíze szerint valónak képzelel el, ezen aztán marakodnak, mint kutyák az egyszem odavetett csonton. Elég, ha csak magunkra gondolok. Nem tudom, Irénkének mi szállt a fejébe, egyszer csak elégedetlenkedni kezdett mindennel, mindenáron többet és többet akart mindenből. Ma sem értem, mi hajtotta, miért nem volt jó, ahogy volt. Igaz, talán nem úgy éltünk, ahogy idekint lehetett volna, azért, ha szerény körülmények között is, megvolt mindenünk. Aztán megbukott a kommunizmus, és mindenki többet, jobbat és mást akart. Egyszerre. Akadt olyan, akinek alaposan megszaladt, meg olyan is, aki az utcán találta magát. Mi valahol a kettő között voltunk, mégse volt jó. Aztán most itt vagyok. Hanem, tudod mit? Kezdem magam jól érezni. Nem baszogat senki, semmire sincs gondom. Na, igen. A társaság hiányzik, de talán még a mennyország sem tökéletes.

– Hát – vakarta meg fejét Gajdos Béla –, örülök, hogy kezded megszokni. Azért arra is kéne gondolnod, hogy végeredményben illegálisan élsz itt. Nem egy megnyugtató állapot.

– Szarok rá! – felelte ingerülten, az olyan emberek dühével, akik hiszik is, nem is az igazságot. – Ha nem járnak utánam, mi bajom lehet belőle?

– Bajod csak akkor, ha történik valami. Beteg leszel, mondjuk.

– Csak nem hagynak megdögleni.

– Azt nem. Biztos, hogy nem. Annak azért utánanéznék, miért nincs semmid. Se biztosításod, se papírjaid. A végén még ki is utasíthatnak innen. És akkor? Akkor mihez kezdesz?

Gajdos arcán őszinte aggodalom mutatkozott. Poharát kocogtatta, hangja mélyebbre váltott.

– Nem tudom, de nem is érdekel – válaszolta.

A kérdés mégis szöget ütött a fejébe. Willyre gondolt, meg arra, hogy itt, ebben az országban senkije sincs. Ha úgy jár, mint Willy, őmellé bizony senki sem fog gondozót fogadni.

Talán, ha Irénkével nem mérgesedik el úgy a helyzet, egymást még ápolhatnák is, amikor annak eljön az ideje. Csakhogy a helyzet úgy alakult, ahogy. Otthon sincs igazán senkije, és itt legalább nyugta van.

– Nem gondolok rá – mondta. – Ha egyszer mégis kiutasítanak, akkor lesz, ahogy lesz. Azon majd ráérek akkor töprengeni.

– Te tudod – hagyta rá Gajdos Béla. Mégis fejét csóválta, mint aki nem ért egyet azzal, amit hallott.

– Látom, nem adsz igazat. Mondd, ha esetleg tudsz jobbat.

– Előbb kellett volna kijönnöd ide. Amikor még lehetett. Mikor még menedékjogot adtak a hazulról érkezőknek.

– Na látod! – vágta rá. – Itt van a kutya eltemetve. Ha hiszed, ha nem, akkor ez eszembe se jutott. Akkor még nagyon jól megfértem a bőrömben.

Legyintett.

– Ezt úgy sem értheted.

Gajdos Béla megvakarta fejbúbját.

– Én csak azt nem értem, hogy abból a szerencsétlen országból mindig olyan sokan kíváncsiak el. Ki ezért, ki azért. Ki húsz éve, ki meg manapság. Úgy képzeltem, hogy a rendszerváltással megváltozik minden és mindenki megtalálja helyét odahaza. Elárulom, hét, nyolc éve még nekem is megfordult a fejemben a hazatelepülés gondolata. Ha magyar lett volna az asszony... Persze még akkor is ott vannak a gyerekek. Mindegy. Én már itt fogom leélni az életemet.

– Ha hagynak, akkor én is.

– Így legyen, ha így találod jónak! – mondta Gajdos. Koccintásra emelte poharát.

## 22.

Volt valaha is valami közös vonásunk, vagy csak úgy képzeltem? Talán csak egyforma igényeink voltak. Szinte a semmiről kezdtük, amire szükségünk volt, azt mind a ketten akartuk. Lakást legelsősorban. Odahagyni a rákospalotai dohos albérletet, és beköltözni egy normális, lakható lakásba.

Még a kommunizmus is szép volt, minden szép volt, amikor végre megkaptuk a szövetkezeti lakást. Az üres falak között is majd szétfeszített minket a boldogság.

Csöpögött a csap? Majd megjavítom. Rés volt a fal meg az ajtófélfá között? Majd betömjük. Egyetlen ágyunk van? Egy asztal, két szék meg egy lavor? Ami az albérletben elfért. Sebj, lesz majd bútorunk is!

Táncoltunk a parkettán, pedig még zene se szólt.

Az se ment ugyan egyik napról a másikra, mégis, berendezni a lakást már sokkal könnyebb volt. Akkoriban már jó pénzt csináltam a fekete fuvarokból. Majd minden héten került egy új darab az otthonunkba. És sohasem veszekedtünk, soha nem volt vita közöttünk, hogy piros legyen a heverő huzata vagy hupikék. Hogy mosógépet vegyünk előbb vagy televíziót. Minden egyes darabot külön megünnepeltünk. Örültünk, mint koldus a busás alamizsnának.

Jöhet a gyerek!

Ebben is megegyeztünk, egyidőben gondoltunk rá. Mert addig, amíg tisztességes fedél nincs a fejünk fölött, egyikőnk sem akart. Nem lehet gyereket szülni egy penészes albérletbe vagy a házinéni nyakára. Na hiszen! Porontyostól kivágott volna az utcára, még abból a düledező nyári konyhából is, amit ő különálló albérletnek nevezett.

Iréнке addig nagyon vigyázott. Most nem lehet, tudod. Nyolc nappal előtte, nyolc nappal utána. Most nem. Szigorúan betartottuk. És végre nem kellett óvatoskodni, nem kellett holdnaptárhoz vagy mi a fenéhez alkalmazkodni.

Akárhogy akartuk, a gyerek nem jött. Aztán kiderült, hogy korábban is felesleges volt a nagy elővigyázatosság, mert Irénke meddő. Ilyen nincs! Ez egy marhaság! Mire valók az orvosok? Akármire, segíteni nem tudtak. Fogadjunk örökbe egy gyereket, ez volt az utolsó ajánlatuk.

Azt már nem! Hogy én a más ivadékát? Olyan világ nincs!

Még én vigasztaltam Irénkét, ne pityeregj, eddig is megvoltunk gyerek nélkül, eztán is megleszünk. Nem mi vagyunk az egyetlenek. Hol van az előírva, hogy asszonynak muszáj gyereket szülni? Trón sincs, trónörökös sem lesz. Annyi baj legyen.

Valld be magadnak, de őszintén, sohasem hiányzott?

Hát... néha. Ritkán. A csecsemő sírás sohasem. A gyerek is csak egyszer igazán. Amikor Sasadi magával hozta felcseperedett fiát Velencefürdőre. Az a gyerek úgy csüngött az apján, akár a leszakíthatatlan gyümölcs a fán. Az apja meg olyan büszke volt a fiúra, mintha legalábbis a Nobel-díjjal ajándékozta volna meg a felesége. A Fradiban focizik a lurkó. És ha még látnátok, hogyan! Nagy focista lesz belőle, buknak majd rá a lányok.

Nem tudom, miért pont akkor, de nagyon hiányzott. Hiúságból talán, hogy megfeleljek neki: az én fiamat nézd meg! Nem focizik jól, de a legjobb matekos a suliban. Vagy valami ilyesmit. Hülyeség. Biztosan az.

Aztán volt szerencsém látni, jó néhány ismerősnél, a gyerekekkel komoly gondok is vannak. Olyankor meg is jegyeztem Irénkének: látod, milyen jó, hogy nekünk ilyesmi miatt nem fáj a fejünk.

Később meg, ha volt anyai ösztöne, kiélhette Döncike gyerekein. Nemcsak a nagynénjük, a lánynak még a keresztanyja is.

Lehet, hogy ez volt a baj?

Az a két szemtelen kölyök úgy el van kényeztetve, mint a főurak tucatnyi dajka által dédelgetett csemetéi. Külön gyerekszoba, mindegyik egy-egy túlszűfolt játékbolt. Barbie doll kell, villanyvasút? Számítógép, elemes műtyürke, saját színes televízió? Amit csak szemetek, szátok megkíván. És persze Irénke sem maradhatott le. Karácsonykor többet költött arra a két kölyökre, mint amennyit megkerestem három hónap alatt. Mert csak az a jó, ami drága. Minél drágább, annál jobb. Ha örülnek neki, ha nem.

Talán minden másképp alakul, ha Irénke is szülhetett volna gyereket. Ennek csak az isten a tudója, de az biztos, ha van egy fiam, nem hagyom ott, mint válogatós vevő a selejtárut. Irénkét talán akkor is. Mert megette a fene, ha két embert már csak a gyerek tart össze. Még rosszabb. A gyerek olyankor már csak eggyel több ütközőpont.

Erre is áll, amit Gajdos mondott Amerikáról. Korábban kellett volna lépnem. Még mielőtt Balóval belekezdtem abba a szerencsétlen vállalkozásba. A lakás akkor is Irénkére maradt, legyen vele boldog, és a telek meg a vikendház is eladásra került, de abból a pénzből bérelhettem volna egy garzonlakást. Holtbiztos, hogy akkor Baló sem tudott volna rávenni a közös üzletre. Így, a Baló féle vállalkozás után, egyetlen fillér nélkül csak egy lehetőségem maradt: elmenni csövesnek.

Na, az aztán szép is lett volna!

Vigasztald magad, pajtás, nem te lettél volna az első. Inkább örülj, hogy azok a szélhámosok behálóztak. Munkavállalási lehetőség Amerikában! Átlagon felüli kereset, nyelvtudás nem feltétlenül szükséges. Ismerd el, legalább magadnak, hogy ez az ajánlat kapóra jött.

Hát nem belementem?

Joyce állta szavát. Egy hét sem telt el, és újra megjelent.

Sárdi Mátyás a tévét nézte Willyvel, nem hallotta az érkező autó motorzúgását, csak a kopogtatásra kapta fel fejét. A lábánál fekvő Hunter is vakkantott, szaladt az ajtóhoz.

– Nahát! – mondta szélesre tárva az ajtót. – Ez aztán a meglepetés!

Joyce affektált sértődöttséggel válaszolt.

– Talán nem ígértem meg?

– Mégsem hittem volna.

Kivette a nő kezéből az ovális, ezüstpapírral letakart tálat.

– Ez meg micsoda?

– Tökös lepény. Afféle ünnep van, ha nem tudnád. Halloween. A faluban most kezdődik a sáskajárás, és nekem ma nincs kedvem cukorkát osztogatni a gyerekeknek.

– Miről beszélsz?

– Tudod, mi az a Halloween?

– Valamit már hallottam róla, de nem igazán.

– Amolyan kísértetjárás. Szellemek látogatása.

Felnevetett. Két kezével megragadta a nőt, egészen közel húzta magához.

– Szellemek látogatása? Amit megmarkoltam, az valódi, élő test. Vagy tévedek?

– Hús-vér – felelte Joyce. – Nagyon is eleven.

Willy már az ajtónyílásra elfordította tekintetét a televízióról, őket figyelte szótlanul, s látszólag minden érdeklődés nélkül. Most megszólalt.

– Halloween – mondta kétszer is, alig hallhatóan. Hátravetette fejét, mosolynak szánt vigyorral bámulta a mennyezetet, mint akinek régi emlékek éledtek fel a lelkében, s most az égtől várja, hogy ismét valóság legyen belőlük.

– Kést, villát! – rendelkezett Joyce. – Talán még meleg. Nemrég sütöttem.

Sárdi Mátyás három tányért tett az asztalra, villát helyezett melléjük. A kést átnyújtotta Joyce-nak

– Finom – mondta, miután megkóstolta az elébe tolt süteményt. – Tényleg finom.

Willyre nézett.

Az öregember bal kezében szorongatta a tányért, de nem nyúlt a lepényhez.

– Egyél, Willy! – biztatta. – Ilyen finomat régen ettél.

– Így, szépen – mondta Joyce, leülve a díványra az öregember mellé. Kivette kezéből a tányért, a villával szelt egy kis darabot a lepény csücskéből, s odaemelte Willy szájához. Willy a nőre nézett olyasféle arckifejezéssel, amilyennel gyerekek néznek a gyógyszerert unszoló orvosra. Félve és mégis bizalommal. Aztán mozogni kezdett az állkapcsa, még bólogatott is közben, ahogy rágcsált. Nem lehetett tudni, hiányos fogsora működését akarja ilyenformán elősegíteni, vagy elégedettségét fejezi ki így. A második falatra önkéntelenül nyílt a szája.

– Ha így folytatod – nevetett Sárdi Mátyás a nő felé, – a végén még tőlem is elvárja majd, hogy etessem.

– Nem fogsz belehalni – replikázott Joyce komolyan.

– Azt nem is mondtam.

– Hát akkor?

– Semmi.

Willy befejezte az evést, Joyce pedig visszaült a konyhaasztal mellé.

Sárdi Mátyás a második szelet süteménnyel végzett.

– Minden nap lehetne Halloween – jegyezte meg elégedetten.

Joyce kuncogni kezdett, kék szeme vidáman csillogott, amint a férfire emelte tekintetét.

– Mi olyan vicces?

– Halóvín! Imádom, ahogy mondod.

– Gúnyolódsz? – kérdezte nem minden sértődöttség nélkül.

A nő közel hajolt, megsimogatta arcát.

– Dehogy! – mondta. – Tényleg tetszik, ahogy beszélsz. Fura. Sajnálom, ha megbántottalak.

– Azt nem, de...

– De, mi?

Nem felelt. Megfogta Joyce karját, mintha nem akarná, hogy elhúzza kezét az arcáról. Érezte, hogy elpirul, s nem tudta eldönteni, zavarában-e, vagy csak a nő kezének melegétől.

– Csak nem gondolod, hogy komolyan... ? – kérdezte Joyce őszintén aggodalmaskodva.

– Pedig reméltem.

– Mit?

– Hogy komolyan.

Joyce egy pillanatra zavarba jött. Értetlenül nézett Sárdi Mátyásra, aki most megszorította csuklóját, s kézfejét elhúzta arcáról a szája elé. Belecsókolt a tenyerébe.

A nő szeme lecsukódott, aggodalmas arckifejezése mosolyra enyhült.

– Vagy úgy! – suttogta maga elé. Aztán, szemét felnyitva, a dívány felé fordult.

Willynek le-leragadtak a szempillái.

– Mikor szokott lefeküdni? – kérdezte Joyce halkán, mintha attól tartana, Willy is meghallja, amit mondott.

– Lassan már ideje – válaszolta.

Elengedte a nő karját, és felállt az asztaltól.

– Gyerünk, öreg! – szólt barátságosan Willyhez. – Az ágyban is tudsz aludni.

Az öregember hóna alá nyúlt és megemelte. Willy zokszó nélkül engedelmeskedett. Ráncos arca grimaszba torzult, ami egyszerre volt sajnálatra méltó és mulatságos.

– Segítsek? – kérdezte Joyce.

– Megszoktam már, hogy magam csinálom.

Bekísérte az öregembert a szobájába. Joyce a nyomukban volt.

– Itt szoktál aludni, mellette? – kérdezte a nő.

– Nem. Éjszakánként nincs vele baj – válaszolta. Fejével intett a másik szoba felé. – Én ott alszom. Úgyis felébredek, ha akar valamit.

Lesegítette Willyről a ruházatát, majd fején keresztül ráhúzta a hálóinget. Bebújtatta az öregembert az ágyba, gondosan betakarta. El akart lépni az ágytól, de Willy váratlanul megragadta a karját, s erőtlenül maga felé húzta.

Az öregember fölé hajolt, hallja, ha suttogva mondani akar valamit. Willy azonban nem szólt, csak hunyorított egyet.

Meglepődött. A hunyorításból cinkos értelmet velt kiolvasni, biztatást, mintha az öregember gyámoltalan és zavaros érzelmi világában is jobban tudná, mint ő maga, hogy mit forgat a fejében. Kiszabadította karját a gyenge szorításból és megpaskolta Willy vállát.

– Jól van, Willy. Aludj jól. És nyugodtan szólj, ha kell valami.

Leoltotta a villanyt, félig behúzta maga mögött az ajtót.

Joyce az ágya szélén ült, kezének türelmetlen mozdulatával jelezte, üljön le mellé.

Amikor leült, a nő átkarolta nyakát, odahajolt hozzá és szenvedélyesen szájon csókolta.

Sárdi Mátyás érezte, hogy előnti a forróság, hogy egész testében megremeg, s egy soha nem érzett, kétségbesett vágyakozás járja át minden porcikáját. Kibontakozott a hosszas ölelésből és felállt, hogy becsukja a szoba nyitva felejtett ajtaját.

Mire megfordult, Joyce már a melltartójának pántját oldotta ki.

Lehunyta szemét, vaktában botorkált vissza az ágyhoz.

24.

Észnél kell lenni, kérem. Az embernek mindig tudnia kell, mit akar. Aki nem tudja, az már csak a körülményekhez igazodhat. Az pedig többnyire már késő, lépéshátrányt jelent. Akinek tiszta elképzelései vannak, pontosan tudja, mit akar és azt hogyan akarja megvalósítani, az maga határozza meg a körülményeit is.

De Sárdi Mátyásról kérdezett.

Nos, régóta ismerem, ha nem is közelebbről, nem úgy, mint a barátomat. A rendszerváltás előtt szinte csak látásból ismertük egymást, ami elkerülhetetlen, ha két ember egy és ugyanazon cégnél dolgozik. Mivel nekem irodai beosztásom volt, ő meg ugyebár sofőrködött, így ritkán találkoztunk, csak olyankor, ha valami dolga volt az irodában. Ja, és ott voltak a vállalati összejövetelek, nyereségrészesedés, november hetedike, satöbbi, amikor természetesen mindenki találkozott mindenkivel.

Közelebbről akkor ismertem meg, amikor átvettem a céget, s így természetesen minden dolgozóval közvetlenebb kapcsolatba kerültem. Meg aztán, ez az én cégem jóval kisebb, mint az állami vállalat volt, negyed annyian sem dolgoznak nálam.

Megbízható ember és jó sofőr. Soha nem volt balesete, fegyelmi eljárást sem indítottak ellene. Úgy is jellemezhetném, szürke ember, mint általában a többség, akivel soha semmi baj nincs. Soha nem vonja magára a figyelmet. Azaz, feltűnő érdemeket sem szerzett, nem volt kiváló dolgozó, aminek egyébként semmi jelentősége nincs. Egy alkalmazott végezze a munkáját becsületesen, ne hiányozzon gyakran, főleg ne indokolatlanul, és az én szememben máris kiváló dolgozó. Higgye el nekem, értékelem is. Nem plecsnikkel meg kabáthajtókára tűzhető jelvényekkel, hanem magasabb fizetéssel. És ez a fontos.

Azelőtt is csak az érdekelte az embereket, mennyi van a borítékban. És ez ma sincs másképp. Tudom én, hogy a régi állami vállalatnál kevés volt. Persze, ha engem kérdez, azt is elárulom magának, a mi sofőrjeink minden mellékes nélkül is jobban kerestek az átlagnál, de hát hiába.

A kommunizmusban ugyebár mindenki úgy egészítette ki a fizetését, ahogy tudta. A szakemberek fusiztak esténként meg hétvégeken, a kamionsofőrök azt hozták be külföldről, amit csak lehetett, a mi sofőrjeinknek meg ott voltak a fekete fuvarok. Feltételezem, maga előtt sem titok, hogy ezekről a fekete fuvarokról mindenki tudott a vállalat vezetőségétől a párton keresztül az igazgató rendőrig. Addig, amíg valaki nem vitte túlzásba, nem is származott ebből semmi baja. Mindenki szemet hunyt az ilyesmi fölött, hiszen nem is lehetett volna másként. Az emberek családi meg társasházakat építettek, ahova nyilván ugyanúgy kellett szállítani az építési anyagokat, mint ahogy egy nagyobb, állami lakótelep építkezéséhez. Csakhogy abban az időben a maszek építkezések ellátása nem volt kellőképpen megszervezve, az anyagbeszerzés nehézségéhez társult a magánberuházó számára túlságosan is körülményesnek bizonyuló szállítás. Érthető, hogy mindenki ott kereste a kiskapukat, ahol lehetett. Ma már talán furcsának tetszik, de mindenki benne volt ebben a körben.



A rendőr, akit meg lehetett vesztegetni, ha gond volt a fuvarlevéllel; a benzinkutas, akinél az extra üzemanyagot szerezték be; az építés és művezetők, akiknek a privát építkezéseire kellett szállítani, és sorolhatnám tovább a végtelenségig.

És nehogy azt higgye, hogy én kivétel voltam. Nekem is voltak ismerőseim, akik meghálálták, ha elintéztem nekik egy-két soronkívüli fuvart. Így működött ez akkor. Aztán jött a rendszerváltás, és ha nem is egyik napról a másikra, de sok minden megváltozott. Ma már bármiféle szállítást legálisan lehet lebonyolítani, a fuvart az kapja meg, aki a legjobb ajánlatot teszi. Ennél fogva, hogy vegyük csak az én esetemet, a mai tulajdonosoknak jobban oda kell figyelni mindenre, előre és hajsza! pontosan kell kikalkulálni minden várható költséget, mert ha nem teszi, mire lebonyolítja az üzletet, azon kapja magát, hogy ráfizetett. Az meg nem csak neki rossz, de az alkalmazottainak is. Mert ugyebár, azt senki sem képzei, hogy egy veszteséges vállalat sokáig tudja fizetni az embereit. Nem, kérem. Az ilyen vállalat előbb-utóbb csődbe jut, a dolgozók meg odakint találják magukat az utcán. A tulajdonosnak és az alkalmazottaknak tehát kölcsönös az érdekei, még akkor is, ha ezt sokan nem hajlandók elismerni.

De eltértünk a témától.

Sárdi Mátyással azok után sem volt semmi bajom, hogy az enyém lett a cég. Vagyis, amit megmentettem belőle. Ő végezte a munkáját, én meg becsületesen megfizettem érte. Nem is hallottam senkitől, hogy panaszkodott vagy zúgolódott volna. Ezért is ért váratlanul, hogy Balóval céget alapítottak. Nem az irigység vagy a féltékenység beszél belőlem, elhiheti nekem, az én cégem már biztos lábakon áll, s noha nem árt odafigyelnem, az igaz, de nem félek a konkurenciától.

Hanem az a Baló! Még párttitkárnak is suta volt, aki csak a fentről kapott szövegeket szajkózta folyton, és élvezte, hogy függetlenített párttitkárként külön irodája van, ahol aztán nem is csinált az égvilágon semmit. Amikor tudomásomra jutott, mire készülnek, mondtam is Sárdinak, Mátyás, nagyon jól gondold meg, mibe ugrasz bele. Többet nem tehettem, és erőszakkal sem tarthattam vissza.

Nézze, tagadhatatlan, hogy az ismeretség rengeteget számít. Amikor üzletről, bármilyen üzletről van szó, egy régi ismerőst mindig könnyebb rávenni valamire, mint egy vadidegent, akinek már eleve vannak bizonyos fenntartásai. És hát nyilván Balónak is voltak kapcsolatai, egykori párt-összeköttetései révén, s ha azokat képtelen volt kiaknázni...

Mit mondhatok erre?

Amit viszont nem értek – és itt közbe kell szúrjam, véleményemet hallomásra alapozom, így könnyen megeshet, hogy nem mérvadó –, miért nem fordult Mátyás a sógorához? Stimkó Ödönt nem ismerem személyesen, annyit azonban én is tudok róla, hogy több és elég nagy volumenű üzletben is érdekelt. Ha csak morzsákat juttat nekik, az is elég lett volna a csőd elkerüléséhez.

Mindenesetre sajnálom, hogy így történt. Sárdi nyugodtan visszajöhetett volna hozzám, gondolkodás nélkül visszavennem még ma is. Ahogy értesültem, Amerikában próbál boldogulni, ami eléggé elszomorít. Egyre több helyről hallom, hogy hol ez, hol az akarja idegen országban megtalálni a számítását. Nem igaz, hogy itt, ebben az országban nem lehet mindenki számára elfogadható életfeltételeket teremteni. Nem állítom, hogy könnyű, de nem is lehetetlen.

Ettől függetlenül, tiszta szívemből kívánok neki sok szerencsét.

25.

Ritkán voltak álmai, amelyekre emlékezett is ébredés után, mégis, világéletében éberen aludt, felriadt a legkisebb neszre, zöreijre is. Sokszor elgondolkodott már afölött, miképp lehet, hogy másokat a csörgőóra sem ébreszt fel, s ha igen, még

akkor is csak tapogatózva, félálomban kászálódnak ki a paplan alól. Ő meg a légyzümmögésre is azonnal felnyitja szemét. Szerencsére, gondolta ezt is sokszor, ha nincs semmi baj, ami miatt talpra kellene ugrani, rögtön alszik is tovább. A vezetés miatt lehet, elmélkedett ilyenkor, hosszú évek megszokása, hiszen hányszor viaskodott leragadni készülő szemeivel a volán mögött, ahol sok mindent lehet és szabad, csak elaludni nem.

Nyögést hallott, sűrűn ismétlődő, szünni nem akaró hörgést.

Felkelt az ágyból és átment a másik szobába megnézni Willyt.

Az öregemberről lecsúszott a takaró, kerekre tárgult szemekkel feküdt az ágyon. Múmiákra emlékeztető feje kivörösödött, arcán és homlokán megfeszültek a ráncok, s hörögve, nyeldekelve kapkodott levegő után, mint a fuldoklók teszik, amikor egy-egy félpercre felbukkan fejük a vízből.

Megrázta az öregember vállát.

– Willy! Jól vagy?

Válasz helyett felerősödött a hörgés és szaggatottabbá vált, ahogy erőlködés és megnyugvás hullámai váltották egymást. Nem tudta, mitévő legyen, csak annyi tudatosult benne, hogy az ő segítsége most nem elegendő. Támogatni az öregembert, mosdatni, öltöztetni semmi nehézséget nem jelent, de most nyilvánvalóan többre van szükség egyszerű gondoskodásnál.

Segítséget kell hívni, villant az agyába, mégpedig sürgősen, ha lehet. De honnan? Éjnek idején, mérföldekre a legközelebbi emberi lénytől.

Joyce volt az első gondolata, ő talán...

Kézenfekvőnek tűnt, ő volt a legközelebb, a legkönnyebben és leggyorsabban elérhető.

Indult volna telefonhoz, amikor eszébe jutott, nem is tudja a nő telefonszámát.

Egy pillanatra megfeledkezett Willyről, s az ajtóban állva elálmélkodott azon, hogy erre eddig nem is gondolt. De miért is gondolt volna? Kialakuló kapcsolatukban éppen az volt a nagyszerű, hogy sohasem tudta, mikor számíthat a nő látogatására. Ha telefonon előre jelezte jövetelét, akkor a várakozás izgalma kerítette hatalmába, ha meg váratlanul állított be, akkor a meglepetés erejével hatott, mint kamaszfiúra szerelmének nem remélt megjelenése. Az egyetlen egyszer sem merült fel benne, hogy ő hívja a nőt, akinek egyébként is férje van, nem lehet csak úgy találomra rácsörögni. Most viszont...

Nincs más választása, bármilyen messzire van is innen, Steve-hez kell fordulni, legalább tanácsot adjon, ha mást nem tehet.

Sokáig kellett várni, mire hangot hallott a vonal másik végéből.

Steve álmosan és ingerülten horkant a telefonkagylóba, de villámgyorsan kapcsolt, amint Sárdi Mátyás izgatott és zavaros angolsággal előadott beszámolójából megértette, miről van szó.

– Ne csinálj semmit, csak maradj mellette. Máris hívom a mentőket – mondta határozottan, s már meg is szakadt a vonal.

Visszatért Willy mellé, leült az ágya szélére. Hunter is megjelent az ajtóban. Előbb csak a fejét dugta be, beleszagolt a levegőbe, aztán odaporoszkált ő is az ágy mellé és leheveredett a földre. Fejét felemelte, s úgy tekintett fel Sárdi Mátyásra, mintha magyarázatot várna.

Megsimogatta a kutyát.

Feszítette a tenni akarás, legszívesebben kirázta volna Willyből még a lelket is, csak hogy kizökkentse jelenlegi állapotából. Ehelyett megfogta kezét, gyengéden megszorította, s el sem engedte egészen a mentők megérkezéséig.

Az éjszaka csendjébe váratlanul hasított a mentőautó szirénája, amelyet csak egyetlen pillanatra, és éppen a ház előtt kapcsolt be a sofőr, mintegy jelezve a segítség érkezését. Hunter felugrott Sárdi Mátyás lába mellől, veszett ugatásba

kezdett, szaladt a bejárat ajtóhoz. Az ajtó előtt elhallgatott és ugrásra készen várakozott.

Elengedte Willy kezét, ám mielőtt még felállt volna, tenyerét az öregember homlokára helyezte, mintha lázát akarná megállapítani, bár mozdulatát inkább megnyugtató és biztató szándék vezérelte.

A mentősök nem sokat teketóriáztak.

Vezetőjük, feltehetően a mentőorvos, előbb ugyan intézett néhány kérdést Sárdi Mátyáshoz, ám alig érthető válaszaire lemondóan legyintett, s megelégedett azzal, hogy utat mutasson neki Willy szobájába. Megvizsgálta az öregembert, majd intett a két legénynek, akik könnyedén emelték ki az ágyból, és helyezték a hordágyra.

A mentőorvos az ajtóban még megkérdezte Sárdi Mátyást, akar-e velük menni. Majdnem kimondta az igent, amikor eszébe jutott, ha elmegy, ki és mikor fogja visszahozni őt, meg egyébként is, mi szükség lenne rá a kórházban.

Végül, szinte mentegetőzve mondta:

– No. I'm sorry.

A sofőr, ahogy a mentőautó kifordult az útra, néhány másodpercre ismét megszólaltatta a szirénát, ami Huntert újabb heves ugatásra készítette. Egy rövid szakaszon loholt a mentőautó után, míg a villogó vörös fény el nem tűnt az útkanyarulatban. Lógó nyelvvel szaladt vissza, s lecövekelt a ház előtt álló Sárdi Mátyás mellett.

– Egy darabig ketten leszünk – mondta a kutyának, s maga is meglepődött hangja szomorú csengésén. Lehajolt és megpaskolta az állat hátát. – Na, gyere! Nincs miért fagyoskodnunk idekint.

## 26.

Na, nézd csak! Isten bizony hiányzik a vén szaros. Hát nem azon kapom magam ötpercenként, hogy odanézek a díványra, még meg is lepődöm hűlt helye láttán? Egészen megszoktam már a rigolyáit, a nyűgösködését, s mintha ő is elfogadta volna állandó jelenlétemet, sőt, ha Joyce-ra gondolok, azt kell hinnem, titkot tartó jó barátok lettünk. A fene se hitte volna.

Joyce.

Hát, ami azt illeti, fura egy nőszemély. Idejön, takarít, mos és mosogat, mintha nekem annyi elfoglaltságom volna, hogy ilyesmire már nem is jut időm. Holott egyéb dolgom sincs. Ráadásul alaposan csinálja, amit csinál. Még az ágyban is.

Jobb nő, mint Irénke volt, ezt el kell ismerjem, sokkal tüzesebb menyecske, s biztos nem azért, mert néhány évvel fiatalabb nála. Ilyen a természete, ilyen lehetett mindig, mint ahogy Irénke természete sem változott az eltöltött évek alatt. Az ágyban. Mert amúgy meg, mint akit kicseréltek. Hol vannak már azok az idők, amikor majd' mindenben egyetértettünk? Mert hogy az utolsó négy-öt évben a legkisebb szarságon is ölre mentünk, az is biztos. Mint két megvadult ló, más-más irányba húztuk a szekeret, míg el nem szakadt a kötőfék. Nem kellett volna így legyen, de hogy a nyavalyába lehetett volna változtatni rajta? Én megtettem mindent, ami tőlem tellett. Talán, ha nincs az az ökör bátyja, minden másként alakul. Bár a franc se tudja. A természetét nem a bátyjától örökölte, azt a barmot csak majmolni igyekszik, tán még túl is szeretne tenni rajta. Talán, ha a világ is maradt volna a régiben, ő sem formálódik át egy kötözködő, igényes hárpiává. Csak azt nem értem, miért kellett neki is változni a világgal együtt? Hiszen a mi életünkben minden maradhatott volna úgy, ahogy volt. De addig nyúzott, míg bele nem hergelt abba a szerencsétlen vállalkozásba, ami aztán, nesze neked, betette a kaput.

És azt már nem is fogja visszacsinálni senki.

Csak nem sírod vissza a múltat, pajtás?

Ugyan már! Volt sok szép is, ezt az isten se tagadja le. Majd ha olyan leszek én is, mint Willy, értelmes percekben biztos csak arra fogok emlékezni. Hiszen néha, amikor kivilágosodott az elméje, ő is szívesen emlékezett vissza mindenre, azaz csak azt halászta elő a memóriájából, ami szép és jó volt. Csak akkor acsarkodott a világra, meg minden másra, még rám is, amikor elborult az agya. Józan és épelméjű pillanataiban még a fiát sem nevezte fattyúnak. Ha másként alakul a sorsa, talán még szeretik is egymást, úgy, ahogy apához és fiúhoz illik. Csakhogy ő is belemászott valamibe, ami ugyanúgy félresikeredett, mint nekem a Baló-féle vállalkozás. Lehet, hogy igazából ő sem akarta azt a szeszfőzdet. A kényszer vihette bele őt is.

Milyen kényszer?

Nem tudom. Talán az itteni körülmények. Hiszen itt a hegyek között nincs más, csak a föld meg az erdők. Földművesnek vagy favágónak lenni? Nincs abban semmi szégyen, de ha egyszer az nem volt való Willynek? Az isten se tudja. Másutt biztosan meglette volna boldogulását, ahhoz viszont el kellett volna hagyni ezt a vidéket, ahol született, felnőtt, s amitől nyilván nem akart megválni. A megoldást a szeszfőzde jelentette neki. A börtönéveket leszámítva, csak itt élte le az életét.

Hiszen én is szívesebben maradtam volna otthon. Ámde azok után, ami történt, mi keresni valóm lenne odahaza? Visszamenni Hámorihoz, szégyenszemre? Nézze, Hámori úr, magával akartunk konkurálni, nem sikerült, úgy látszik ügyetlenebbek voltunk magánál, hát most itt vagyok, hadd üljek vissza a volán mögé. Holtbiztos elküldene a fészkes fenébe, ha lenne annyi bőr a pofámon, hogy odaálljak elé.

Vagy lettem volna Döncike csicskása, Irénke papucsja? Inkább a halál.

Jó ez a hely nekem. Itt nincs áskálódás, nincs törtetés, nincs képmutatás. Sürgető idő sincs. Mindegy, hogy délelőtt van vagy délután, hétfő vagy csütörtök. Egyetlen napot tudok, azt is csak kéthetente, amikor Steve felhajt ide mise után az ellátmánnyal. A többi? Nem számít. Alsom, ha sötét van, teszek-veszek, ha világos.

Csak Willyt engedjék ki a kórházból! Gyenge már az öreg, de nem betegeskedett, most sem lehet komoly baja. Kivizsgálják, adnak neki valamilyen gyógyszert, aztán hazahozzák.

Eléldégélünk itt hárman, igaz-e, Hunter? Joyce is meglátogat néha, de az már csak hab a tortán.

## 27.

Előbb Steve Jeepje gurult a mobilház elé.

– Pár percre álltam meg, tudni, minden rendben van-e?

– Itt igen – felelte. – Hanem Willy? Vele mi van?

– Még nem tudom. Most megyek a kórházba, csak útba ejtettelek. Éjszakára fagyot jeleztek, valószínűleg havazni is fog. Amíg áram van, fűtés is lesz. Ha akadozik az áramszolgáltatás, a fészerben, tudtommal, kell lenni egy kerozin kályhának.

– Tudom. Megtaláltam. Csak kerozin nincs hozzá.

Steve gondterhelten vakarta meg fejbúbját.

– Hát, az baj. Na mindegy. Visszafele is megállok, ha tudok. Hozok kerozint. Nem ígérem...

– Ebből ne csinálj gondot magadnak. Csak nem fagyok meg anélkül sem. Hanem Willyt, őt hozd vissza.

Steve elképedt. Úgy tekintett Sárdi Mátyásra, mintha rejtett titkot fedezett volna fel.

– Csak nem hiányzik?

– De bizony!

– Nofene! Azt hittem, még örülsz is, hogy lesz néhány nyugodtabb napod.

– A napok Willyvel is nyugodtan telnek. Semmi bajunk egymással, és igazából nincs vele sok gond. De az is lehet, már megszoktam. Mindegy. Hozd vissza.

– Ezt nem ígérhetem. Az apám is, mint mindenki más, isten kezében van. Imádkozz érte. A többi az orvosok dolga.

Kezet fogtak, és Steve már el is hajtott.

Fejét csóválva nézett az autó után, aztán az égre emelte tekintetét.

Vastag, nehéz és szürke felhők takarták az égboltot, semmi jel nem mutatott azonban arra, hogy havat hozó viharfelhők lennének. Hideg volt, de nem fújt a szél, s a higanyszál is csak éjszakára süllyedt a fagypont közelébe.

Felsőhajtott.

– Nem kell ide kerozinkályha – gondolta. – Most még nem.

Kora délután Joyce állított be. Szinte szó szerint ismételte meg Steve szavait.

– Éjszaka fagyni fog, meg havazni is.

Ledobta dzsekijét Willy díványára.

– Az öreg? Szunyókál?

– Nem. Kórházba szállították.

Elmesélte az éjszakáját, aztán még hozzáfűzte:

– Furcsa, de hiányzik.

– Megszokás – mondta Joyce.

– Biztos – felelte Sárdi Mátyás, de érezte, hogy valami más is.

Mi a fenét lehet szeretni egy félig magatehetetlen öregemberen, aki ráadásul még beszélni sem szokott? Vagy csak nagyritkán. Lehet, hogy mégis megszokás? Vagy csupán csak annyi, hogy mindenki mellé kell másik ember. Akkor is, ha félelme. Akit állandóan ott tud maga mellett, akivel egy levegőt szív.

– Hallottál róla valamit?

– Nem. Steve, a fia volt itt nemrég. Éppen a kórházba ment.

– Minek állt meg nálad?

– Hogy minden rendben van-e.

– De nagyon aggódik.

– Gondolom, csak azt akarta tudni, megtaláltam-e a kerozinkályhát. Azt mondta, szükségem lehet rá.

– És? Megtaláltad?

– Meg. De kerozin az nincs.

– Anélkül nem sokra mész vele. Steve-nek igaza lehet, persze kerozin nélkül...

Joyce hosszasan töprengett.

– Tudod mit? – mondta végül – Hozok én két kannával.

Nyúlt is a dzsekije után. Sárdi Mátyás odalépett hozzá.

– Nem olyan sürgős.

– Nem a fenét! Nem akarom, hogy megfagyj, ha tényleg úgy lesz, ahogy jósolják.

– Nem fagyok meg, ha odabújsz hozzám.

– Azt nem csak én szabom meg, te is tudod nagyon jól. Ma este hazajön a férjem. Inkább azért imádkozz, hogy időben visszaérjek.

Sietős csókot nyomott a homlokára, s már szaladt is a teherautójához.

Sárdi Mátyás elégedetlenül rázta fejét, Joyce láttán másra számított, ugyanakkor átgázolt egy jóleső érzés is. Férjezett asszony vagy sem, meg akkor jön, amikor neki tesz, de lehet rá számítani. Jóval több, mint egy ágyastárs. De hiszen ezt már bebizonyította néhányszor.

Joyce két óra múlva tért vissza. Lerakta a kannákat az ajtó mellé.

– Siettem, de így is késésben vagyok – mondta, és sajnálkozó grimaszba húzta száját. – Ha nem lesz nagyon jeges az út, holnapután reggel jövök. És itt leszek egész nap.

– Lesz mit bepótolni.

– Ne félj, egy percet sem fogunk kihagyni.

Ott állt az ajtó előtt még jóval azután is, hogy Joyce teherautója eltűnt a kanyarban.

Légy elégedett azzal, ami van, nyugtatta magát. Mi lenne, ha ez a nő soha nem vetődött volna ide? Akkor most ki után sóvárognál? Holnap is lesz nap, holnapután, meg azután is.

28.

Még beszélni sem akarok róla!

Mégis, mit képzelsz maga? Azok után, amiket művelt. Vagy arra számít, sírni fogok? Esetleg arra kérem, ha beszél vele, mondja meg neki, jöjjön haza, minden el van felejtve, minden meg van bocsátva, tárt karokkal visszavárom?

Hát nem!

Erről ne is álmodozzon! Se maga, se az az élheteretlen barátja.

És nehogy azt higgye, hogy én most valami hatalmas nagy szarba kerültem, amiből nem tudok kievickélni, mert egyedül vagyok, és egy nő képtelen megállni a saját lábán. Nem én! Hála istennek, nem vagyok teljesen magamra hagyva. Van egy bátyám, aki gondoskodik rólam, akitől minden önzetlen támogatást megkapok. És nem ám könyöradományt! Mint ahogy azt sokan képzelik. Mert az én bátyám tehetős ember, önszorgalmából, önerejéből lett azzá, és bőven van miből segítséget nyújtani. Meg is mondta, Irénkém, amíg engem látsz, amíg én élek, sőt még halálom után sem lesz gondod semmire.

És ez a bátyám! Akinek családja van, és senki sem tehetne neki szemrehányást, ha csak azzal törődne. Szegény szüleink, ha élnének, büszkének lehetnének rá, és nem is szenvednének hiányt semmiben, nem úgy, mint manapság anynyi szerencsétlen idős ember. Isten ne büntessen meg érte, de még jó, hogy Matyi szülei is olyan korán meghaltak. Nem is tudom elképzelni, mi lenne velük, ha most, öreg korukra a fiukra lennének utalva. Jobb nekik, hogy ezt nem élték meg.

Persze megérdemlem a sorsom, mert ha csak egy kicsivel is több eszem lett volna, már a házasságunk előtt rájövök, kivel van dolgom. Visszagondolva, még azt sem állítom, hogy beleszerettem, vagy ha mégis, hát ma már nem tudom megmondani, miért. Talán az hozott össze bennünket, hogy egyikőnknek sem volt családja, illetve nekem ott volt a bátyám, már akkor is, de abban az időben ő sem tudott mást nyújtani a szeretetén kívül. És hát a bátyámhoz csak nem mehettem feleségül. De legalább neki szerencséje volt, olyan asszonyt kapott, akivel mindenben megértik egymást.

Bár én is ezt mondhatnám magamról!

Mert nekem egy ilyen magatehetetlen alak jutott.

Igen, a barátjáról beszélek. Nem fizikai értelemben, hanem úgy, általában. Ha én nem vagyok, talán még ma is abban a józsefvárosi hónapos szobában tengeti életét, amelyikben havi ötszáz forintért megtúrta az öregasszony, még úgy is, hogy a szobáján kellett átjárni. Ha nem jön a tél, el sem vesz feleségül. Novemberig jó volt, beültünk egy-egy kerthelyiségbe, kísértáltunk a Szigetre vagy összeborultunk valamelyik parkban. Amikor aztán nyakunkba szakadt a hideg idő, nem maradt más választásunk, közös albérletet kellett keresni, ha együtt akartunk maradni. Abban az időben ez egyáltalán nem volt olyan egyszerű és könnyű. Nem úgy, mint manapság, amikor egész lakásokat lehet bérelni, a kutya sem kérdi meg, házasok-e vagy sem. Fizessenek pontosan, a többi senkit sem

érdekel. Akkoriban nem lehetett csak úgy összeköltözni. Így hát összeházasodtunk. És látja, mi lett belőle?

Azt nem állítom, hogy naplopó volt, de mindenféle igyekezet hiányzott belőle. Talán csak kétszer nem egész életében. Amikor a szövetkezeti lakásra pályáztunk, meg amikor azt a telket vettük Velencefürdőn. Ez a két dolog még őt is serkentette. Azon túl már semmi. Szavajárása volt, mit akarsz még? Nincs meg mindenünk? Magyarázhattam én neki, hogy nem akarok életem végéig tengődni egy panellakásban, a nyolcadik emeleten, ahova legtöbbször úgy kell felkapaszkodni, mert azt a koszos liftet képtelenek megjavítani. Meg ahol gőzfürdő van telente, mert ha nincs, akkor a földszinti lakónak befagy a segge.

Még úgy amennyire megértettem, hogy a rendszerváltás előtt nem törekedett semmi másra és megelégedett a haverjaival való borozgatással. Nem vagyok vak, én is láttam, hogy mentek a dolgok, és megértettem, meddig mehet el az ember különösebb kockázat nélkül. Matyi fekete fuvarjai, amiből végeredményben éltünk, mert a fizetés ugye, hadd ne mondjam, szóval a fekete fuvarok így sem voltak teljesen veszélytelenek. Az ember sohasem tudhatta. Elég volt egy irigy rosszakaró, és máris a nyakadba varrtak valamit. Azt meg én sem akartam, hogy börtönbe kerüljön.

És egyszer csak megváltozott minden, legálisan lehetett csinálni szinte bármit, amiért nem sokkal korábban még börtönbüntetés is járhatott. Megnyíltak az ajtók, még kopogtatni sem kellett, és mindenki előtt felcsillant a lehetőség, hogy változtasson addigi életén, hogy vigye is valamire, ha akarja, ne kelljen úgy tengődni, ahogy addig.

Na, nem az én férjem!

Ő úgy talált mindent jónak, ahogy volt. Eladták a feje fölül a vállalatot? Na és? Tudja, mit mondott? Mindegy, ki a tulajdonos, sofőrökre annak is szüksége van. Hiába hajtogattam szünet nélkül, csak egy kicsit legyél élelmesebb, nézd meg Döncit. Miért nem vagy képes legalább a felét megtenni annak, amit ő csinál? Neki sincsenek támogatói, sincsenek gazdag külföldi rokonai, akik a hóna alá nyúljanak, egymaga érte el, amit elért. Annyi eszed neked is lehetne, mint neki. És ha kell, tudod nagyon jól, hogy Döncire mindig számíthatunk.

Tudja, mit vágott a fejemhez? Baszd meg a bátyád, ha úgy odavagy vele.

Soha nem szerette a bátyámat, csak azt nem értem, miért? Hiszen neki sem volt más rokonsága, inkább örülnie kellett volna a családi szeretetnek. Irigységről nem lehet szó, mert igaz ugyan, hogy Dönci ma már gazdag ember, de soha nem sajnált tőlem semmit, így aztán Matyitól sem. De neki még az sem kellett, amit tálcán nyújtottak feléje.

Maga érte ezt? Mert én nem.

Szerintem daczból vágott bele abba vállalkozásba azzal a hülye Balóval. Dönci mondta is neki, ha már közösködni akarsz, beveszlek én, ne olyan emberrel kezdj, akinek csak a szája jár. Sajnos a bátyámnak igaza volt. Nagyon jól látta ő, mi lesz a vége.

Őszintén szólva, az elején még Dönci figyelmeztetése ellenére is reménykedtem, lesz belőle valami, végre megjött az esze, nem más malmára hajtja a vizet, s talán mi is léphetünk előre. Mert a fizetésünkből semmire sem jutottunk. Nézzen csak körül! Annak megy jól a sora, aki saját kezébe veszi az élete irányítását. Vagy azt hiszi, egy orvos, egy mérnök vagy egy ügyvéd olyan jól keres, ha másnak dolgozik? Elképzelheti akkor, mennyit hoz haza egy teherautó sofőr. Abból az életben nem lesz új lakásunk, az az öreg járgány is kirohad alólunk, újra meg miből teljék?

És erre mi történt? Még az a kevéske is odalett, ami volt. Hol van már a velencei vikendház, hova lett a megtakarított pénzünk?

Dönci még akkor is mellénk állt, vigasztalt, oda se neki, ő is belebukott már egy-két dologba, s nemhogy kimászott a bajból, még többet is szerzett, mint amennyi előtte volt neki. Ha összefogunk, ránk is jobb napok virradnak majd.

Nem, nem és nem!

Matyi egészen kikelt magából. Ilyennek talán még sohase láttam. Döncike nekem ne adjon mankót! Inkább elmegyek világgá.

Mint egy durcás gyerek, akinek fogalma sincs a való életről. Ezen aztán csúnyán összevesztünk, nem ez volt az első eset, az utóbbi években mást sem csináltunk, csak veszekedtünk. De ez más volt, elfajult és durva vita, kis híján össze is verekedtünk.

És hát nem beállít másnap, hogy elege lett itt mindenből, talált magának munkát Amerikában. Bizony isten, azt hittem, viccel.

De nem.

Napokig nem beszéltünk, kerülgettük egymást, mintha leprások lennénk. Én nem firtattam, hol jár, mit csinál, mit intézkedik. Aztán egy reggel látom ám, hogy pakol a bőröndbe.

Hát te? Hova készülsz?

Amerikába, ahogy megmondtam. Ott végre talán nyugodt életem lesz.

Szóhoz sem tudtam jutni. Csak néztem utána, amint elviharzott, még azt sem mondta, isten veled.

Huszonöt évi házasság után!

Maga most mit vár? Sírjak utána? Hát nem! Felőlem felfordulhat ott, ahol van.

29.

Steve-et hiába várta türelmetlenül. Nem jött.

Az időjárás miatt egy cseppet sem aggódott, Joyce jóvoltából a fűtés is biztosítva volt, hanem Willyről szeretett volna megtudni valamit. Eszébe jutott ugyan, hogy felhívhatná a kórházat, talán csak megértenék, mit akar, de hiába mondták a mentősök a kórház nevét, elfelejtette.

Mégiscsak el kellett volna mennem velük, gondolta.

Nyugtalanul aludt az éjjel, minduntalan felriadt, hangokat várt Willy szobájából, de csak az ágya mellett fekvő Hunter szuszogását hallotta.

Korán volt még, amikor talpra rugaszkodott, noha semmi tennivalója nem akadt. Kiengedte a kutyát, s ahogy kinyitotta az ajtót, elámult az eléje táruló látványon. Bokáig érő hó borított mindent, a szemközti fák ágain csillogó jégcsapok vették át a levelek helyét. A nap még valahol a hegyek mögött kapaszkodott az égre, de a hótakaró fehérsége által szinte már nappali világosság volt.

A kutyát figyelte, amint óvakodva lépked, apró lukakat hagyva maga után a hóban.

– Na, egyhamar ide sem vetődik senki – morogta maga elé lemondóan. Steve-re és Joyce-ra is hiába várhat, gondolta.

Tévedett.

Steve négykerék meghajtású Jeepjének nem jelentett akadályt az utak hótakarója.

Dél volt, amikor megállt a mobilház előtt.

Lehorgasztott fejjel lépett a konyhába, és Sárdi Mátyás rögtön tudta, rossz hírrel érkezett.

– Az apám ma hajnalban meghalt – mondta Steve fakó hangon.

Sárdi Mátyás megkövülten állt a konyhaasztal mellett. Az agya leblokkolt, kérdezni, gondolkodni sem volt képes. Révedező tekintettel meredt a hírhozóra. Agyának kerekei csak akkor léptek ismét működésbe, amikor Steve újra megszólalt.



– Természetesen erre a hétre is kifizetlek. Ami meg a többit illeti... Egyelőre nem foglalkozom ezzel a tanyával, felőlem nyugodtan itt maradhatsz még egy jó darabig. Tőled még lakbért sem fogadok el.

Elemi erővel tört fel belőle a mehetnék. Szinte kiabálta, mintha egy súlyos ítélet ellen tiltakozna hevesen.

– Nem! Egyetlen percre sem!

Steve csak bólogatott. Gépies mozdulat volt ez a bólogatás, amely sokkal inkább fejezett ki belenyugvást, mint egyetértést.

– Ahogy jónak látod – mondta. – Van még egy kis dolgom a faluban, két-három óra múlva visszajövök érted. Addig szedd össze, ami a tied, vagy akármit, amit magaddal akarsz vinni. Gondolom, Billhez akarsz visszatérni.

– Igen – vágta rá gondolkodás nélkül.

Csak azután töprengett el válaszában, hogy Steve már messze járt.

Odament a telefonhoz, feltárcsázta Gajdos Béla számát. Tőmondatokban beszámolt neki a történetekről, majd minden szívszorongás és egy esetleges nemleges választól való aggodalom nélkül megkérdezte:

– Visszamehetek hozzád?

Gajdos igenlő válasza után azzal búcsúzott, akkor hamarosan látlak.

A szekrény mélyéről előhalászta bőröndjét és lassan, mintha csak az időt akarná húzni, elkezdte bedobálni a ruháit. Amikor végzett, bement Willy szobájába. Megállt az ágy mellett, körbeforgatta fejét, de nem látott semmit, amiről úgy vélte, érdemes lenne magával vinni.

Visszatért a bőröndért, kivitte a konyhába, ott legyen keze ügyében, ha Steve megérkezik. Ahogy letette bőröndjét az ajtó mellé és megfordult, pillantása a tűzhely feletti polcra helyezett befőttes üvegre tévedt. Leemelte a polcra, lecsavarta a tetejét. Fintorogva belészagolt, majd behunyta szemét és nagyot húzott az üvegből. Nyeldekelt, krárogott, a pálinka marta a torkát.

Egy hirtelen mozdulattal magasba emelte a befőttes üveget és teljes erejéből a földhöz vágta. Az üveg szétcsattant, a pálinka szétömlött a linóleum padlón.

– A rohadt kurva életbe! Pedig már... – nem fejezte be.

A zajra Hunter termett mellette. A pálinka bűzétől rángatózott az orra, s mintha a szagtól akarná eltartani, felvetette fejét.

– Hát te? – kérdezte Sárdi Mátyás őszinte és már-már kétségbeesett csodálkozással. – Veled mi lesz?

A kutya mintha megértette volna a kérdést, fejét a lábához dörgölte. Lehajolt és megsimogatta az állatot. Aztán ismét odament a telefonkészülékhez és újra tárcsázott.

– Béla – mondta a telefonba, – van egy kis gond. Egy kutyát is vinnék magammal. Csak néhány napra. Összegyűlt egy kis pénzem, kiveszek majd valahol egy kisebb lakást, ahova a kutyát is vihetem magammal. Addig... Köszönöm. Nagyon szépen köszönöm.

Letelepedett Willy díványára, s odaintette magához Huntert. A kutya farkát csóválva szaladt hozzá. Megállt vele szemben, s várta új gazdája parancsát.

De Sárdi Mátyás egy szót sem szólt. Tenyerét a kutya fejére helyezve, gyengéden magához húzta az állatot. Hunter engedelmesen a férfi térdére hajtotta az állát.

Várakoztak.